

7/2015

 Finnwatch

Valtioenemmistöisten yhtiöiden veroraportit

Maakohtaiset tiedot edelleen avaamatta

Selvitys on tuotettu osana Finnwatchin Kestävän talouden ohjelmaa ja se on saanut tukea ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyövaroista.

Finnwatch on suomalaisen yritystoiminnan globaaleja vaikutuksia tutkiva kansalaisjärjestö. Finnwatchin taustalla vaikuttaa kymmenen kehitys-, ympäristö- ja ay-järjestöä: Solidaarisuus, Eettisen kaupan puolesta, Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK, Attac, Kirkon Ulkomaanapu, Kefa, Kehys, Dalitien solidaarisuusverkosto, Maan ystävät ja Kuluttajaliitto.

Raportin kirjoittaja: Henri Telkki
Taitto: Petri Clusius / Amfi bi Ky
Julkaisuajankohta: Syyskuu 2015
Kansikuva: Elyce Feliz, Flickr, Creative Commons

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	4
2. KANSAINVÄLISET MAAKOHTAISEN RAPORTOINNIN SÄÄNTELYALOITTEET	6
3. MAAKOHTAISEN RAPORTOINNIN TAVOITTEET MÄÄRITTÄVÄT SEN VÄHIMMÄISSISÄLLÖN	8
3.1. Verolajikohtaisessa arvioinnissa tuloverot keskeisiä.....	9
3.2. Raportoinnista aiheutuva hallinnollinen taakka suhteutettava hyötyihin	10
3.3. Keskeisiä verotietoja ei pidä suojata liikesalaisuuksina	12
3.4. Yritysten monimutkaisuus ja erilaisuus ymmärrettävyyden ja vertailtavuuden esteenä?	13
4. VALTIOEUVOSTON KANSLIAN OHJEISTUS MAAKOHTAISTEN VEROJEN RAPORTOINTIIN	15
4.1. Ohjeistuksen heikkoudet	17
5. VALTIOENEMMISTÖISTEN YHTIÖIDEN VERORAPORTIT	20
5.1. VNK:n omistajaohjauksen kooste valtionyhtiöiden verojalanjäljestä	20
5.2. Yleisarvio valtionyhtiöiden maakohtaisista raporteista.....	22
5.3. Neste ei raportoi tietoja maittain.....	24
5.4. Myös Finnair laskee yhteen muut maat	27
5.5. Fortum antaa vain osan tiedoista ja vain keskeisiksi katsomistaan liiketoimintamaista	28
5.6. Posti raportoi vain Suomen ja Venäjän tiedot	32
5.7. Finnfund – kehitysrahoittajan verojalanjälki epäselvä.....	34
5.8. Koostetaulukko valtioenemmistöisten yhtiöiden veroraporteista	40
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	46
7. SUOSITUKSET	47
KIRJALLISUUSLÄHTEET	50

1. Johdanto

Finanssikriisin myötä kansainvälisen ja kotimaisen veropolitiikan yhdeksi tavoitteeksi on asetettu veropohjien tiivistäminen valtioiden verotulojen kasvattamiseksi. Tarkoitus on estää se, että monikansalliset yhtiöt voisivat erilaisin järjestelyin siirtää toimintamaissaan aikaansaamia voittoja verottajan ulottumattomiin kevyen verotuksen valtioihin.¹ Kansainvälisestä verovälttelystä kärsivät eniten köyhimmät kansalaiset ja kehitysmaat, sillä menetetyt verot ovat pois kaikille saatavilla olevien peruspalveluiden rahoittamisesta. Verovälttely asettaa myös kansainvälisesti ja kansallisesti toimivat yritykset eriarvoiseen asemaan.²

Esteenä yritysten³ verokeinotteluun puuttumiselle on, että siitä on vaikea saada tietoa. Aggressiivisessa verosuunnittelussa hyödynnetään usein valtioita ja alueita, joissa yritysten tilinpäätös- ja omistajatiedot eivät ole julkisia eikä yritysten veronmaksusta saa riittävästi tietoa. Ratkaisuna ongelmaan kansalaisjärjestöt ovat esittäneet monikansallisille yhtiöille velvoitetta maakohtaisen tilinpäätöstietojen raportointiin (eng.

country-by-country reporting)⁴. Maakohtaisessa raportissa yhtiöiden tulee kertoa niiden liikevaihto, tulos ennen veroja, maksetut verot, työntekijöiden määrä, varat sekä muut olennaiset taloudelliset tunnusluvut maakohtaisesti eriteltyinä, yhtenä koosteena. Raportti mahdollistaa alustavan arvion tekemisen siitä, maksaako yritys oikean määrän veroja oikeaan aikaan ja paikkaan. Oikea osoite on maa, jossa yrityksen tulon muodostava taloudellinen toiminta, arvonlisäys ja työ tosiasiallisesti tapahtuu.⁵

Maakohtaisesta raportoinnista on jo annettu ensimmäiset säännökset EU:ssa, sillä EU-direktiivien myötä luonnonvara-⁶ ja rahoitussektorilla⁷ toimivien tiettyjen suuryritysten tulee julkistaa joitakin taloudellisia tunnuslukujaan maakohtaisesti. Muita yrityksiä lakisääteinen velvoite ei kuitenkaan koske, ja vapaaehtoiset verojalanjäljet ovat olleet harvallukuisia ja nekin usein puutteellisia⁸.

Suomessa maakohtainen raportointi otti harppauksen eteenpäin, kun valtio-omistaja velvoitti enemmistöomisteiset yhtiönsä ensimmäistä kertaa raportoimaan veroistaan maakohtaisesti vuonna 2015 vuoden 2014

1 Esimerkiksi OECD:n veropohjien rapautumista ja voittojen siirtämistä ehkäisevä BEPS-hanke (Base Erosion and Profit Shifting), hankkeen sivut: <http://www.oecd.org/ctp/beps.htm> (viitattu 10.8.2015); EU:n komission toimintasuunnitelma veropetosten ja veronkierron torjunnan tehostamiseksi, suositus aggressiivisesta verosuunnittelusta, veroavoimuuden uudistuspaketti, toimintasuunnitelma reilusta ja tehokkaasta yritysverotuksesta, ks. EU:n komission hankkeista: European Commission, Taxation and Customs Union, http://ec.europa.eu/taxation_customs/index_en.htm (viitattu 10.8.2015). Suomen hallitusohjelmassa tavoitteeksi on asetettu yritysveropohjan tiivistäminen kansainvälisen toimintaympäristö ja Suomen kilpailukyky huomioon ottaen. Suomen hallitusohjelma 2015, Ratkaisujen Suomi, Neuvottelutulos strategisesta hallitusohjelmasta, saatavilla osoitteessa: http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Hallitusohjelma_27052015.pdf/75d94d8d-15c9-405a-8a9b-eca4987b635e

2 Kysymys on yhdenvertaisuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Monikansalliset yritykset on saatava maksamaan reilu osansa veroista niihin yhteiskuntiin, joiden infrastruktuuria, palveluita ja luonnonvaroja hyödyntäen ne aikaansaavat tulonsa.

3 Ongelmallista on myös rikkaiden yksityishenkilöiden verovälttely. Tässä raportissa keskitytään kuitenkin monikansallisten yhtiöiden verovastuuseen.

4 Ks. maakohtaisesta veroraportoinnista esimerkiksi Tax Justice Network -verkoston sivut: <http://www.taxjustice.net/topics/corporate-tax/country-by-country/> (viitattu 10.8.2015). Muita yritystoiminnan avoimuuden ja läpinäkyvyyden kärkihankkeita ovat tiedon saaminen yritysten todellisista omistajista ja edunsaajista sekä automaattinen ja monenvälinen verotietojen vaihto eri maiden veroviranomaisten välillä.

5 Verojen välttelyä voidaan pitää todennäköisenä esimerkiksi, jos yritys konserni on kirjanpidon mukaan aikaansaanut matalan veroasteen valtiossa huomattavat voitot huolimatta myynnin ja työntekijöiden vähydestä tai puuttumisesta kun taas korkean verotuksen valtiossa on aiheutunut liiketappiota huolimatta suurista myyntiluvuista, työntekijämääristä ja investoidusta omaisuudesta.

6 Tilinpäätösdirektiivi 2013/34/EU

7 CRD IV eli vakavaraisuusdirektiivi 2013/36/EU

8 Finnwatch, 2014, Messinkiläattojen valtakunta Pöytälaatikkoyhtiöiden rooli suomalaisyritysten toiminnassa, saatavilla osoitteessa: http://www.finnwatch.org/images/pdf/vero_final.pdf

tietojen osalta⁹. Valtionyhtiöiden pilotoinnilla Suomi pyrkii toteuttamaan poliittisia sitoumuksiaan veroparatiisien sulkemiseksi¹⁰.

Tässä selvityksessä arvioidaan valtio-omistajan (valtioneuvoston kanslian omistajaohjauksen) raportointiohjeistus¹¹ ja valtioenemmistöisten yhtiöiden vuonna 2015 ensimmäistä kertaa julkaisemat maakohtaiset veroraportit. Tarkemmin käydään läpi Nesteen, Fortumin, Finnairin ja Postin verojalanjälkiselvitykset sekä erityistapauksena Finnfundin kehitysrahoittajan ominaisuudessa raportoima verojalanjälki. Keskeinen kriteeri arvioinnissa on se, voiko lukija saada tietojen perusteella oikeanlaisen käsityksen arvioitavan yhtiön veronmaksun vastuullisuudesta. Koska tällä hetkellä ei vallitse vielä yhtämielisyyttä maakohtaisen raportoinnin sisällöstä, raportilla ja sen johtopäätöksiin perustuvilla suosituksilla pyritään vaikuttamaan kaikille suurille yrityksille sopivan maakohtaisen veroraportointistandardin kehittämiseen.

9 Hallituksen kansainvälisen veronkierron vastainen toimintaohjelma, 2014, s. 10, <http://vm.fi/documents/10623/1326184/Hallituksen+kansainv%C3%A4lisen+veronkierron+vastainen+toimintaohjelma+12032014+ilmoitus+eduskunnalle/d0a1dadd-3753-4aab-b003-8da707c87613> (viitattu 27.5.2015)

10 Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma, saatavilla osoitteessa: <http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/147449/Kataisen+hallituksen+ohjelma/81f1c20f-e353-47a8-8b8f-52ead83e5f1a> (viitattu 18.8.2015). Valtiolla on erityinen vastuu sen kontrolloimien yritysten ihmisoikeusvaikutuksista. YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukaan valtioiden on ryhdyttävä lisätoimenpiteisiin yksilöiden suojelemiseksi sellaisten yritysten ihmisoikeusloukkauksilta, jotka ovat valtion omistamia tai hallinnoimia, mukaan lukien tarvittaessa ihmisoikeuksiin liittyvän huolellisen ennakoarvioinnin vaatiminen. Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet: Yhdistyneiden kansakuntien ”suojele – kunnioita – korjaa” -kehyksen täytäntöönpano, epävirallinen suomenkielinen käännös, toimintaperiaate I.B.4, saatavilla osoitteessa: https://www.tem.fi/files/37713/TEMrap_36_2013_web_30.1.2014.pdf

11 Valtioneuvoston kanslia, Omistajaohjaus, 1.10.2014, Ohjeistus valtion enemmistöomisteisille yhtiöille maakohtaiseen verojen raportointiin, saatavilla osoitteessa: http://www.kepa.fi/tiedostot/ohjeistus_verojen_raportointiin_skannattu.pdf. VNK:n omistajaohjaus antoi kyseisen ohjeistuksen myös muiden ministeriöiden omistajaohjauksesta vastaaville ja siellä työskenteleville tiedoksi ja vapaasti käytettäväksi

2. Kansainväliset maakohtaisen raportoinnin sääntelyaloitteet

Maakohtaista raportointia koskeva sääntely ja ohjeistus on niukkaa. EU:n tilinpäätösdirektiivi (2013/34/EU) velvoittaa luonnonvara-alan yrityksiä¹² raportoimaan vuosittain hallituksille suoritettavista maksuista, kuten tuotanto-oikeuksista, rojalteista, osingoista, lisenssimaksuista ja löytöbonuksista. Vastaava raportointivelvoite asetetaan myös avoimuusdirektiivissä (2004/109/EC)¹³. Vakavaraisuusdirektiivi (2013/36/EU) puolestaan edellyttää luottolaitoksia ja sijoituspalveluyrityksiä julkistamaan jäsenvaltioittain ja toimipaikkamaittain konsolidoidusti¹⁴ seuraavat tiedot: nimi/nimet, toiminnan luonne, maantieteellinen sijainti, liikevaihto, palkatun henkilöstön määrä kokopäivätyötä vastaavana, tulos ennen veroja, verot tuloksesta ja saadut valtiontuet¹⁵.

EU:n komission on päätettävä viimeistään vuonna 2018, esittääkö se maakohtaisen raportoinnin laajentamista kaikille suurille

yrityksille ja yleisen edun kannalta merkittävälle yhteisöille. Maakohtaisen raportin tulee sisältää tiedot vähintään voitoista, voitoista maksetuista veroista sekä saaduista valtiontuista.¹⁶ Maaliskuussa 2015 EU:n komissio julkaisi verotuksen avoimuutta koskevan uudistuspaketin, jossa komissio kertoi aikovansa selvittää mahdollisia veroavoimuutta lisääviä toimia¹⁷. Kesäkuussa 2015 julkaistussa toimintasuunnitelmassa yritysverotuksen uudistamiseksi komissio avasi julkisen konsultation maakohtaisesta veroraportoinnista¹⁸.

Euroopan parlamentti lisäsi heinäkuussa 2015 osakkeenomistajien oikeuksia koskevan direktiivin (2007/36/EY) uudistusehdotukseen (2014/0121-COD) veloitteen maakohtaisesta raportoinnista, joka toteutettaisiin muutoksina tilinpäätös- ja avoimuusdirektiiveihin. Parlamentin muutosehdotus sisältää edellisiä laajemmin maakohtaisesti raportoitavien tietojen sisällön: suurten yritysten ja yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen on esitettävä tilinpäätöksen liitetiedoissa jäsenvaltioittain ja niiden kolmansien maiden osalta, joissa niillä on toimipaikka, konsolidoinnin perusteella nimi/nimet, toiminnan luonne ja maantieteellinen sijainti, liikevaihto, palkatun henkilöstön lukumäärä kokopäivätyötä vastaavana, varojen arvo ja varojen vuotuiset hoitokustannukset, myynnit ja ostot, tulos ennen veroja, verot tuloksesta ja saatu valtiontuki. Lisäksi emoyritysten on toimitettava luettelo kussakin jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa toimivista tytäryrityksistä

12 Raportointivelvoite koskee öljy-, maakaasu-, kaivannais-, sekä aarniometsien hakkuu -toimialoilla toimivia suuria ja PIE-yhteisöjä. PIE-yhteisöllä tarkoitetaan yleisen edun kannalta merkittäviä yhtiöitä, kuten liikkeenlaskijat, luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt. Suuret yritykset ovat yrityksiä, joilla vähintään kaksi seuraavista kolmesta raja-arvosta ylittyy tilinpäätöspäivänä: a) taseen loppusumma: 20 miljoonaa euroa; b) liikevaihto 40 miljoonaa euroa; c) työntekijöitä tilivuoden aikana keskimäärin 250.

13 TEM:n kirjanpitolain uudistustyöryhmä on laatinut lopporaporttinsa ehdotuksen erilliseksi raportointivelvoitetta koskevaksi laiksi. Ehdotusta koskenut lausuntokierros päättyi 31.1.2015.

14 Konsolidoinnilla tarkoitetaan tässä yhdessä maassa toimivien konserniyhtiöiden yksittäistilinpäätösten yhdistämistä maakohtaiseksi kokonaisuudeksi.

15 Direktiivi on Suomessa implementoitu laissa luottolaitostoiminnasta (610/2014). Lain 10:12 §:n 2-5 momenteissa todetaan, että luottolaitoksen on tilinpäätöksensä yhteydessä jokaisen ulkomaan osalta, jossa luottolaitoksella tai sen omistusyhteisöllä on sivuliike tai tytäryritys: 1) sivuliikkeen ja tytäryrityksen sijaintivaltio, tytäryritysten nimet ja sijaintivaltiossa harjoitetun liiketoiminnan luonne, 2) 1 kohdassa tarkoitettujen liiketoiminnan tuottojen yhteenlaskettu määrä, 3) 1 kohdassa tarkoitettujen liiketoiminnan henkilöstön yhteenlaskettu määrä henkilötyövuosina, 4) liikevoiton tai -tappion yhteenlaskettu määrä ennen veroja, 5) tilikauteen kohdistuvien tuloverojen yhteenlaskettu määrä, ja 6) vastaanotetun julkisen pääomatuen sekä julkisyhteisöjen antamien lainojen ja takausten yhteenlaskettu määrä. Julkisella tuella tarkoitetaan lähinnä jäsenvaltioitten myöntämiä julkisia pankkitukia. Lain 10:12 § sovelletaan 1.1.2015 alkaen.

16 Komissio veloitetaan tähän direktiivissä tilinpäätösdirektiivin muuttamiseksi koskien muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuustietojen julkistamista (2014/95/EU). Direktiivin 3 artiklan mukaan kertomus on julkaistava viimeistään 6.12.2018.

17 European Commission, Combatting corporate tax avoidance: Commission presents Tax Transparency, 18.3.2015, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-4609_en.htm (viitattu 10.8.2015)

18 Vastausten määräpäivä komission konsultaatioon 9.9.2015. Euroopan komissio, Komission toimintasuunnitelma oikeudenmukaisempaa ja tehokkaampaa yhtiöverotusta varten EU:ssa, 17.6.2015, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5188_fi.htm (viitattu 10.8.2015)

ja asiaa koskevat tiedot.¹⁹ Muutosehdotukset edellyttävät vielä EU:n neuvoston hyväksyntää.

Myös OECD:n BEPS-hankkeessa on kehitelty maakohtaisen veroraportoinnin mallia, mutta se on tarkoitettu pelkästään veroviranomaisen käyttöön yhtiöiden sisäisen siirtohinnoittelun valvomiseksi. OECD:n mallissa monikan-sallisen yrityksen yhteenliittymän on annettava yhteenlaskettuina seuraavat tiedot: liikevaihto, tulos (tappio) ennen veroja, tuloverot, oma pääoma, kertyneet voittovarot, työntekijämäärä ja aineellinen omaisuus jokaisen sellaisen oikeudenkäyttöalueen osalta, jossa yrityksellä on toimintaa. Lisäksi yrityksen pitää yksilöidä sen jokaisen toimintayksikön verotuksellinen kotipaikka sekä pääasiallinen liiketoiminnan luonne.²⁰

Yritysten laajalti noudattama kansainvälinen vastuullisuusraportointikehys Global Reporting Initiative (GRI) ja sen uusin versio G4 edellyttää raportoimaan maittain pelkästään valtiolta saadut merkittävät taloudelliset avustukset, kuten verohelpotukset ja -hyvitykset, ja vertaamaan niitä maksettuihin veroihin tasapuolisen kuvan saamiseksi yrityksen ja valtion välisistä tapahtumista. Lisäksi GRI ei sisällä varsinaista raportointistandardia tai -ohjeistusta veroihin.²¹

19 European Parliament, Amendments adopted by the European Parliament on 8 July 2015 on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2007/36/EC as regards the encouragement of long-term shareholder engagement and Directive 2013/34/EU as regards certain elements of the corporate governance statement (COM(2014)0213 – C7-0147/2014 – 2014/0121(COD))1, 8.7.2015, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2015-0257+0+DOC+PDF+V0//EN> (viitattu 10.8.2015)

20 OECD/G20, 2015, Base Erosion and Profit Shifting Project, Action 13: Country-by-Country Reporting Implementation Package, saatavilla osoitteessa: <http://www.oecd.org/ctp/transfer-pricing/beps-action-13-country-by-country-reporting-implementation-package.pdf>

21 Global Reporting Initiative, G4, Sustainability Reporting Guidelines, s. 49, saatavilla osoitteessa: <https://www.globalreporting.org/resource/library/GRI-G4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf>

3. Maakohtaisen raportoinnin tavoitteet määrittävän vähimmäissisällön

Oikeudenmukaisen veronmaksun puolesta kampanjoivat kansainväliset kehitysjärjestöt ja -verkostot (esimerkiksi Oxfam, Eurodad, Actionaid, Concord, Tax Justice Network, Transparency International) vaativat maakohtaisen raportoinnin kehittämistä sille asetettujen tavoitteiden näkökulmasta²². Maakohtainen raportointi on haluttu muun muassa liittää osaksi pörssiyritysten soveltamaa IFRS-tilinpäätösstandardia, jossa olennaisimpia IFRS:n tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman tietoja tulisi esittää tulevaisuudessa myös maakohtaisesti. Ohjenuorana on ollut, että raporttien tulee olla niin laajoja ja esitystavaltaan sellaisia, että raporttien avulla ulkopuolisen pitäisi pystyä arvioimaan, maksavat yritykset veronsa oikein ja vastuullisesti liiketoimintamaihinsa. Verojen lisäksi kyse on laajemmin sen läpinäkyväksi tekemisestä, miten yrityksen toiminta hyödyttää kohdemaiden kansalaisia ja paikallisyhteisöjä.

Raporteista tulee siten löytyä vastaus muun muassa siihen, mikä yrityksen taloudellisen toiminnan luonne ja laajuus on eri maissa; minkälainen yrityksen globaali rakenne on mahdollisine holdingyhtiöineen; toimiiko yritys verovastuullisuuden suhteen riskimaissa (veroparatiisit); onko sillä näissä maissa poikkeavia rahoitusjärjestelyjä; kuinka suurimittaista yrityksen sisäinen kauppa on; missä yritys näyttää tuloksensa; mikä yrityksen verokontribuutio on suhteessa sen liiketoimintaan, tulokseen ja sen saamiin hyötyihin; onko yrityksen toiminta hyödyttänyt maata investointeina; onko yritys suorittanut julkisia maksuja, joilla voi olla vaikutusta kohdemaan päättäjien taloudelliseen päätöksentekoon.

Näihin kysymyksiin vastaamiseksi Tax Justice Network on hahmotellut listan vähimmäistiedoista, jotka kaikkien suurten monikansallisen yrityksen tulee ensi vaiheessa vähintään raportoida niiden toimialaan katsomatta:

²² Finnwatch toimii yhteistyössä kyseisten kansalaisjärjestöjen kanssa, mutta Finnwatchin tutkimus ja muut toiminta on näistä järjestöistä riippumatonta.

- maan tai oikeudenkäyttöalueen nimi, jossa yhtiöllä on toimintaa;
- kaikkien tytäryhtiöiden ja kiinteiden toimipaikkojen nimet kussakin maassa/oikeudenkäyttöalueella ja niiden liiketoiminnan luonne;
- myynnit ja ostot (eriteltynä yhtiöön etuyhteydessä olevien ja kolmansien osapuolten kanssa);
- työntekijöiden määrä ja työvoimakustannukset;
- rahoituskulut (eriteltynä yhtiöön etuyhteydessä olevien ja kolmansien osapuolten kanssa);
- tulos tai tappio ennen veroja;
- maksettavat verot tuloksesta (eritelty verotiedot)²³;
- aineellisen käyttöomaisuuden brutto- ja nettoarvo;
- kaikkien varojen brutto- ja nettoarvo.²⁴

Lisäksi järjestöt ovat esittäneet raportointia muun muassa saaduista valtiontuista ja erilaisista veroista sekä muista viranomaisille suoritetuista maksuista maittain. Suurimilta yhtiöiltä ja tietyillä sektoreilla kuten kaivosalalla toimivilta yhtiöiltä on haluttu laajempaa tilinpäätöstietojen raportointia.²⁵

Raporttien tulee olla yleisöjulkisia, ei pelkätään viranomaisten saatavilla, jotta veron kiertämisen lisäksi saadaan tietoa aggressiivisen verosuunnittelun muodoista ja yritykset ja päättäjät voidaan vastuuttaa toimistaan.

²³ Raportista tulee ilmetä, mikä osa veroista on tosiasiasa tilikaudella maksettuja veroja ja mitkä vain las-kennallisia eriä.

²⁴ Tax Justice Network, Country by Country Reporting, <http://www.taxjustice.net/topics/corporate-tax/country-by-country/> (viitattu 26.8.2015).

²⁵ Tax Justice Network, 2015, Country-by-Country Reporting, Accounting for globalisation locally, saatavilla osoitteessa: <http://www.taxresearch.org.uk/Documents/CBC2012.pdf>, Eurodad, A Proposal for Country by Country Reporting in the European Union (DRAFT), Christian Hallum, sähköposti 8.5.2015

3.1. VEROLAJIKOHTAISISSA ARVIOINNISSA TULOVEROT KESKEISIÄ

Vapaaehtoisissa verojalanjälkialoitteissa maakohtaista veroraportointia on kehitetty osana yrityksen verojalanjäljen (tai verokonttribuution) esittämistä, jolla tarkoitetaan laajalaisesti yrityksen taloudellista vaikutusta verojen maksun kautta yhteiskuntaan. Kyse on yrityksen koko suoran ja välillisen veroker-tymän kuvaamisesta yhteiskunnalle kattaen:

(a) tilikaudelta maksettavat välittömät verot eli yhtiön suoraan maksamat verot ja veronluonteiset maksut: tuloverot, työnantajamaksut, kiinteistöverot ja muut verot;

(b) tilikaudelta maksettavat välilliset verot eli verot, jotka yhtiö maksaa osana tavarain tai palvelun hintaa ja jotka jäävät yhtiön kuluksi: esimerkiksi tuotanto-, energia- ja muut valmisteverot;

(c) tilikaudelta tilittävät verot eli verot, jotka yhtiö perii asiakkailtaan tai työntekijöiltään ja tilittää verottajalle: esimerkiksi palkasta tehtävät ennakonpidätykset ja työntekijän sosiaaliturvamaksut, lähdeverot, myynnin ja hankintojen arvonlisäverot, valmisteverot ja muut verot.

Yritystoimintaan liittyvien erilaisten verojen raportointi on kannatettava kehityssuunta, sillä vilpittömästi ja oikein toteutettuna se kertoo monipuolisesti kohdemaahan investoivan ja siellä toimivan yrityksen yhteiskunnallisista vaikutuksista kohdemaan kansalaisille.

Yritysten tähänastisissa verojalanjälkiselvityksissä ongelmallista on kuitenkin ollut se, että yritykset ovat itse valinneet raportoitavaksi vain osan verotietoja ja jättäneet kertomatta joitakin lukuja muun muassa veroparatiisien osalta ”vähämerkityksisinä”. Esimerkiksi tuloverojen tarkkaa raportointia on voitu rajata jo silläkin perusteella, että yhtiö katsoo niiden osuuden yhtiön tuottamasta kokonaisverokertymästä olevan pieni²⁶. Tällainen verojen suhteutettu kuvaaminen on kuitenkin syytä torjua.

26 Finnwatch, 2014, Messinkiläattojen valtakunta Pöytälaatikoyhtiöiden rooli suomalaisyritysten toiminnassa, saatavilla osoitteessa: http://www.finnwatch.org/images/pdf/vero_final.pdf

Julkisen maakohtaisen veroraportoinnin tavoitteita

- taloudellisen toiminnan avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisääminen ja demokratian edistäminen – yritykset ja yritystoimintaa sääntelevät poliittiset päättäjät voidaan asettaa vastuuseen toimistaan/toimimattomuudestaan
- aggressiiviseen verosuunnitteluun puuttuminen – verotuksen tulisi tapahtua siellä, missä tulos tehdään ja arvonlisäys muodostuu
- veroparatiisien painostaminen kansainväliseen yhteistyöhön ja niiden käytön lakkauttaminen – haitalliseen verokilpailuun puuttuminen
- veropoliitikkojen ja sääntelyratkaisujen vaikutusten arvioiminen – sääntely voidaan kohdentaa näkyviksi tullessiin ongelma-kohtiin puuttumiseksi
- harmaan talouden kitkeminen eli rahanpesuun ja veron kiertämiseen puuttuminen
- kuluttajien, osakkeenomistajien ja sijoittajien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen – yritystoiminnan läpinäkyvyys vähentää epävarmuutta markkinoilla ja lisää yritysten ja niiden sidosryhmien välistä luottamusta
- yhteisten pelisääntöjen selkeytyminen ja tasa-arvoisten markkinaolosuhteiden luominen
- yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden toteutuminen kansalaisten, eri kokoisten yritysten ja kansakuntien välillä
- liiketaloudelliset hyödyt yritykselle – good will -arvo, verojen maksuun ja hallintoihin liittyvien prosessien selkeytyminen ja mitattavuus, johtamisen tehostuminen, riskien hallinta ja kustannusten tunnistaminen²⁷

27 Työ- ja elinkeinoministeriö, 2015, Verojalanjälki-raportointi, Epävirallisen työryhmän muistio, s. 25, saatavilla osoitteessa: https://www.tem.fi/files/43367/TEMrap_48_2015_web_18062015.pdf. Tällä hetkellä yritysten verosuunnittelustrategiat ja -keinot ovat julkisuudelta piilossa ja ovat lähteenä ristiriitaisuuksille, spekulatioille ja väärinymmärryksille markkinoilla. Maakohtainen veroraportointi tarjoaa yritykselle keinon hallita imagoaan ja riskeä ja lisätä luottamusta markkinoilla, millä on positiivinen vaikutus investointeihin ja taloudelliseen kasvuun.

Kullakin verolajilla on oma erityinen tehtävänsä verojärjestelmissä, mistä syystä niitä on syytä tarkastella myös toisistaan irrallaan. Liikevoitosta perittävät tuloverot yhtiö maksaa suoraan verovelvollisena. Tuloverot siirtävät osan yhtiön tuottamasta lisäarvosta takaisin valtiolle tai kunnille, jotka ovat tuottaneet yhtiölle koulutettua työvoimaa, infrastruktuuria, hyödynnettäviä luonnonvaroja ja muita edellytyksiä tämän lisäarvon syntymiseen. Merkittävät verosuunnittelu- ja mahdollisuudet liittyvät lähinnä tuloveroon ja ovat siksi erityisen merkityksellisiä yritysvastuun kannalta.²⁸ Maakohtaista veroraportointia koskevilla EU-direktiiveillä edellytetään nimenomaan yhtiön tuloksen ja siitä maksettujen verojen raportointia ilman poikkeuksia.

Tuotantoveroilla voidaan kompensoida valtiolle ja sen kansalaisille esimerkiksi yhtiön toiminnasta aiheutuvien saasteiden kustannuksia tai oikeutta hyödyntää yhteiskunnan uusiutumattomia resursseja²⁹. Tuotantoverojen raportoinnin avulla voidaan siis arvioida, hyötyykö esimerkiksi kehitysmaa oikeudenmukaisessa suhteessa sen luonnonvarojen käytöstä ja onko toiminnasta aiheutuvat ympäristö- ja muut ulkoishaitat riittävällä tavalla huomioitu maksetun veron määrässä.

Tilitettävät arvonlisäverot puolestaan eivät juuri koskaan ole yhtiöiden itsensä maksamia veroja, vaan ne kerätään pääsääntöisesti kuluttajilta osana hyödykkeiden hintoja³⁰. Yrityksen verojalanjäljessä niidenkin

raportoiminen on perusteltavissa, sillä teoriassa yhtiön tuottamien tavaroiden ja palveluiden ansiosta kyseiset verot kertyvät yhteiskunnalle. Myös arvonlisäveroihin voi liittyä aggressiivista verosuunnittelua kansainvälisessä kaupassa³¹. Palkasta pidettävät ennakonpidätykset puolestaan kuvastavat yrityksen näkökulmasta sen työllistävää merkitystä, mutta niiden osalta verovelvollinen on yrityksen työntekijä.

On siten perusteltua, että yritykset raportoivat juuri liikelulonsa ja siitä maksamansa verot ilman poikkeuksia ja eriteltyinä muista veroista. Ilman verolajikohtaista verokontribuution erittelyä maksettujen verojen määrän oikeellisuutta ja vastuullisuutta ei voi arvioida.

3.2. RAPORTOINNISTA AIHEUTUVA HALLINNOLLINEN TAAKKA SUHTEUTETTAVA HYÖTYIHIN

Yritykset ovat vastustaneet maakohtaista raportointia pääsääntöisesti siksi, että sen toteuttaminen olisi hankalaa ja kallista. Kustannuksia ei tule kuitenkaan liioitella ja ne tulee suhteuttaa raportoinnilla saataviin hyötyihin.

Yrityksiltä vaaditaan maakohtaisen raportoinnin alussa resursseja joidenkin uusien taloustietojen yksilöimiseen, keräämiseen ja yhdistelemiseen. Kustannuksia aiheutuu lisäksi raportointijärjestelmän suunnittelusta, kirjauskäytäntöjen yhtenäistämistä sekä

28 Kiinteistöveroilla puolestaan verotetaan kansalaisilta ja yhtiöiltä kiinteistöjen arvostusta, joka vaatii tukseen julkisen vallan rakentamaa infrastruktuuria. Ibid, s. 17, 19 ja 24

29 Ibid.

30 Ibid.

31 Esimerkiksi joissakin verosopimuksissa on voitu sopia alhaisista arvonlisäverojen tuontiverokannoista tai vapautuksista, ja näitä veroetuja monikansalliset yhtiöt pyrkivät "shoppailemaan". Ks. esim. ActionAidin raportti, ActionAid, 2015, An Extractive Affair, How one Australian mining company's tax dealings are costing the world's poorest country millions, s. 6–7, saatavilla osoitteessa: http://www.actionaid.org/sites/files/actionaid/malawi_tax_report_updated_table_16_june.pdf

verolukujen esittämisestä³². Erityisesti välillisiä veroja koskevia tietoja yritykset saattavat joutua keräämään raportoinnin alkuvaiheessa manuaalisesti. Sen sijaan tuloverojen erittely on helpompaa, sillä IFRS-tilinpäätösstandardille pohjautuvat nykyiset automatisoidut raportit edellyttävät niiden erittelyä³³. Jos emoyhtiöllä on jossakin maassa useampi kuin yksi yhtiö, voi olla tarpeen laatia maakohtainen alakonsernitilinpäätös oikean kuvan antamiseksi yrityksen liikevaihdosta ja maksetuista tuloveroista kyseisessä maassa³⁴. Selvää kuitenkin on, että hyvin hallinnoitussa yhtiössä tulee on jo valmiina konsernin verovelvoitteiden hoitamiseksi maakohtaisen veroraportoinnin kannalta oleelliset tiedot eri maissa toimivien tytäryhtiöiden ja sivuliikkeen myynneistä, työvoimakuluista, voitoista, maksetuista veroista ja niin edelleen.³⁵

32 Fortumin mukaan alkuvaiheessa jouduttiin käymään läpi monia työvaiheita ja selvityksiä kuten: roolit ja vastuut, verojen raportointikokonaisuuden suunnittelu, tietojen saatavuuden selvittäminen, verojen identifiointi, järjestelmämuutokset, kirjauskäytäntöjen yhtenäistäminen, termien määrittelyt, rajaukset, käytettävien tunnuslukujen määrittelyt ja kokonaisverojen analysointi. Valmiuksien luonnin jälkeen Fortumin verojalanjälkiraportointi edellyttää jatkossa vuosittain seuraavia työvaiheita: raportointijärjestelmän ylläpito, verojen raportointi-kokonaisuuden suunnittelu, raportin laadinta, kokonaisverojen analysointi ja raportin kehittäminen. Selvittettäviä asioita edellisten lisäksi ovat muun muassa: eri maiden raportoinnin standardisointi ja automatisointi, paikallisten kirjanpito-, vero- ja raportointisäännösten ja käytäntöjen välisten erojen selvittäminen ja valmiuksien luominen kiinnostuksen lisääntymiseen sisäisesti konsernin veroasioita kohtaan. Työ- ja elinkeinoministeriö, 2015, Verojalanjälkiraportointi, Epävirallisen työryhmän muistio, s. 24, saatavilla osoitteessa: https://www.tem.fi/files/43367/TEMrap_48_2015_web_18062015.pdf

33 Tilikauden verot, aikaisempien vuosien verot, laskennalliset verot sekä kassaverot. IFRS, Pacter, P., 2015, IFRS as global standards: a pocket guide, saatavilla osoitteessa: <http://www.ifrs.org/Use-around-the-world/Documents/IFRS-as-global-standards-Pocket-Guide-April-2015.PDF>

34 Työ- ja elinkeinoministeriön maakohtaista raportointia pohtineen epävirallisen työryhmän raportin mukaan yhtiökohtaisesti lienee mahdollista kerätä verotiedot ja yhdistellä ne, mutta liikevaihto-, tulos- ja tunnuslukuja ei saada ilman alakonsernitilinpäätöstä. Työ- ja elinkeinoministeriö, 2015, Verojalanjälkiraportointi, Epävirallisen työryhmän muistio, s. 24, saatavilla osoitteessa: https://www.tem.fi/files/43367/TEMrap_48_2015_web_18062015.pdf

35 Ylimääräistä vaivaa aiheutuu siis samassa maassa toimivien erillisyhtiöiden tilinpäätöstietojen yhdistelemisestä, jossa pitää eliminoida konsernin sisäisen kaupan ja rahoituksen vaikutus lukuihin.

Maakohtaisen raportoinnin aiheuttamasta hallinnollisesta taakasta on esitetty maltillisia kansainvälisiä arvioita. Britannian veroviranomainen (HM Revenue & Customs) on tuoreeltaan arvioinut, että OECD:n siirtolinnoittelumallin mukainen maakohtainen raportointi aiheuttaisi siihen velvoitetuille yrityksille ensimmäisenä raportointivuonna vain vähäiset kertaluonteiset täytäntöönpanokulut yritysten tutustuessa uusiin velvoitteisiin, kerätessä tarvittavaa tietoa ja kouluttaessa henkilöstöä. Samoin vuosittaiset hallinnolliset kulut raportointikaavakkeen täyttämiseksi arvioidaan merkityksettömiksi.³⁶

Euroopan komission teettämän taustatutkimuksen perusteella pankkien vakavaraisuusdirektiivin (2013/36/EU) mukaisella maakohtaisella raportoinnilla ei tule olemaan merkittäviä negatiivisia taloudellisia vaikutuksia. Sen sijaan sillä katsotaan olevan joitakin myönteisiä vaikutuksia.³⁷

Suomessa energiayhtiö Fortum on kehittänyt vapaaehtoista verojalanjälkeä vuodesta 2012 alkaen ja se kertoo verojalanjälkensä kehittämiskustannuksiksi kolmen vuoden aikana 2 124 työpäivää. Lisäksi ulkopuolisia palvelukuluja kertyi Fortumin mukaan neljän vuoden aikana lähes puoli miljoonaa euroa. Vuosittaisiksi juokseviksi työpanoskustannuksiksi Fortum arvioi 431 päivää sekä ulkopuolisten palvelukustannuksiksi 100 000 euroa. Jatkossa raportoinnin aiheuttamien kokonaiskulujen arvioidaan pienenevän vuositasolla noin 30 prosenttia ja henkilöstökulujen noin 40 prosenttia aloitusvaiheen aikaisiin vuosittaisiin kuluihin verrattuna.³⁸ Fortumin arvioita tulee suhteuttaa siihen, että sen

36 Vuosittaiset kulut ovat Britian veroviranomaisen arvioiden mukaan 0,2 miljoonaa puntaa. HM Revenue & Customs, 2015, Country-by-country reporting, saatavilla osoitteessa: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/385161/TIIN_2150.pdf

37 Vaikutusarviointi on alustava, sillä direktiivin soveltamisesta ei ole pidemmän aikavälin tietoja. European Commission, PwC, 2014, General assessment of potential economic consequences of country-by-country reporting under CRD IV, saatavilla osoitteessa: http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/141030-cbcr-report_en.pdf

38 Fortumissa verotietojen keruuprosessi kesti kaksi vuotta. Eri puolilta konsernia oli yhteensä 60 henkilöä mukana selvittämässä valmiutta verojalanjäljen raportointiin 15 maan osalta.

verojalanjälkimalli on yhtiön itsensä luoma, eikä vastaa kansalaisjärjestöjen ajamaa maakohtaisen veroraportoinnin mallia³⁹.

Maakohtaisen raportoinnin kehittämiskustannuksia voidaan pienentää luomalla yritysten käyttöön yksi selkeä raportointikaava ja jakamalla toimijoiden kesken hyväksi havaittuja käytänteitä. Maakohtaisen raportoinnin kehittäminen valtionyhtiöiden pilotoinnin avulla palvelee myöhemmässä vaiheessa myös muita maakohtaisesti veroja raportoivia yrityksiä. Konserniyhtiökohtaisten tilinpäätöstiöjen julkaiseminen sellaisenaan ilman tietojen yhdistämistä ei puolestaan aiheuta juurikaan ylimääräisiä kustannuksia, sillä ne ovat konsernilla jo valmiina saatavilla.

3.3. KESKEISIÄ VEROTIETOJA EI PIDÄ SUOJATA LIIKESALAISUUKSINA

Osa yrityksistä vastustaa verotietojen julkisuutta muun muassa siksi, että verottajalle normaalisti annettavat tiedot voivat sisältää liikesalaisuuksia. Liikesalaisuudelle on ominaista, että sen paljastuminen toisi yritykselle taloudellista tappiota tai antaisi kilpailijoille taloudellista etua⁴⁰. Esimerkiksi valtion vähemmistöomisteinen kaivosteknologiayhtiö Outotec on varoittanut, että veroraportointi avaisi kilpailijoille täydellisen näkyvyyden yhtiön kannattavuuteen, kun yrityksellä on yksittäinen projekti yhdessä maassa⁴¹.

39 Ks. Fortumin verojalanjälkiraportoinnista luku 5.5.

40 Liikesalaisuudella tarkoitetaan tietoja, joita yritys haluaa ja tosiasiassa myös pitää salassa ja omana tietonaan lain rajoissa ja tiedoilla on merkitystä elinkeinonharjoittajan liiketoiminnan kannalta. Liikesalaisuuden tulee olla asianmukaisesti suojattu eikä kenen tahansa tutkittavissa.

41 Kauppalehti, 20.10.2014, Outotec huolestui Paateron käsikirjeestä, <http://www.kauppalehti.fi/uutiset/outotec-huolestui-paateron-kaskykirjeesta/HYG3t-D4d> (viitattu 12.8.2015). Työ- ja elinkeinoministeriön epävirallisen muistion mukaan yritykset, joilla on eri maissa projektiluonteisia hankkeita ja joita varten perustetaan projektin keston ajaksi yhtiö, yhtiön taloudellisten ja verotietojen joutuminen kilpailijoiden tai asiakkaiden tietoon vaikuttaisi kyseisen yrityksen kilpailuasemaan kyseisellä markkinalla. Työ- ja elinkeinoministeriö, 2015, Verojalanjälkiraportointi, Epävirallisen työryhmän muistio, s. 23, saatavilla osoitteessa: https://www.tem.fi/files/43367/TEMrap_48_2015_web_18062015.pdf

Liikesalaisuuden suojan tarkoituksena on, että elinkeinonharjoittajat voisivat panostaa tuottamiensa hyödykkeiden ja liiketoimintansa kehittämiseen ilman pelkoa siitä, että kehittämistulokset siirtyisivät oikeudettomasti ulkopuolisille⁴². Yrityksen kilpailukyky perustuu yrityksen tuotteiden tai palvelujen erityislaatuuteen⁴³. Yrityksen verotiedot eivät kerro yrityksen tuottamien tuotteiden tai palveluiden erityislaatuudesta eivätkä ne ole varsinaiseen tuotantoon liittyviä kustannuksia, vaan liittyvät yritystoiminnan yleiseen kannattavuuteen.

Liikesalaisuudet on suojattu lailla elinkeinotoiminnan terveen – ei epäreilun/epäterveen – kilpailun ylläpitämiseksi⁴⁴. Maakohtaisella veroraportoinnilla pyritään ehkäisemään haitallista verokilpailua, joka vääristää markkinoita ja ruokkii monimutkaisia ja läpinäkymättömiä yritysrakenteita. Verovälttely ei lisää yhteiskunnan kokonaistaloudellista nettohyötyä tehokkuuden tai tuottavuuden näkökulmasta, vaan sen seurauksena yritys saa ansaitsematonta voittoa valtion tappioiden kustannuksella. Verotietojen julkisuus tähtää siihen, etteivät veroparatiisivaltiot ja veroja välttelevät yritykset saa ansaitsematonta kilpailuetua muihin nähden. Tiedot paljastavat monopolimarkkinoita ja tasa-arvoistavat ja lisäävät kilpailua markkinoilla pienten- ja kes-

42 Suojaan kuuluvat yrityksen taloudelliset tiedot, kuten markkinointia ja hinnoittelua koskevat tiedot, sekä yrityksen käyttämien tai tuottamien koneiden, välineiden ja tuotteiden tarkat tekniset tiedot, joilla on yritykselle taloudellista arvoa. Kyse on monesti tiedosta, jota yritys ei voi suojata varsinaisilla immateriaalioikeuksilla. Bärnlund, J., Sopimaton menettely liiketoiminnassa, teoksessa Villa, S. & Co, 2014, Yritysoikeus, s. 989.

43 Esimerkiksi ravitsemusyrityksen nimikkotuotteen resepti, kosmetiikkatuotteen kemiallinen koostumus, yrityksen omaperäinen liikeidea. Asianajotoimisto Lindblad, Liikesalaisuus, <http://www.lindblad.fi/liikesalaisuus> (viitattu 1.6.2015)

44 Suomen laissa ei kuitenkaan ole määritelty, mitä liikesalaisuudella tarkoitetaan. Työsopimuslaki (55/2001), laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa (1061/1978) ja rikoslaki (39/1889) kieltävät liikesalaisuuden ilmaisemisen. Laissa sopimattomassa menettelyssä elinkeinotoiminnassa (4 §) kielletään oikeudettomasti hankkimasta tai yrittämästä hankkia tietoa liikesalaisuudesta tai käyttämästä tai ilmaisemasta näin hankittua tietoa. Rikoslaisissa (39/1889) yrityssalaisuudella tarkoitetaan liike- tai ammattisalaisuutta taikka muuta vastaavaa elinkeinotoimintaa koskevaa tietoa, jonka elinkeinonharjoittaja pitää salassa ja jonka ilmaiseminen olisi omiaan aiheuttamaan taloudellista vahinkoa joko hänelle tai toiselle elinkeinonharjoittajalle, joka on uskonut tiedon hänelle.

kisuurten yritysten ja monikansallisten yritysten välillä.⁴⁵

On totta, että joihinkin maakohtaisen raportoinnin myötä esiin tuleviin taloustietoihin voi liittyä edellä Outotecin tarkoittamia sinänsä legitiimejä salaamisintressejä, joilla ei ole tekemistä verojen eikä verovälttelyn kanssa. Näiltäkin osin voidaan kysyä, onko perusteltua jättää kilpailuetua valtioille tai yhtiöille vain siksi, että ne eivät halua noudattaa hyvän hallintotavan vaatimuksia taloudellisen toiminnan avoimuudesta ja läpinäkyvyydestä. Jo nyt moni pelkäästään yhdessä maassa toimiva yritys joutuu julkistamaan kirjanpidostaan suuren määrän taloudellisia tunnuslukuja. Esimerkiksi Suomessa pienempienkin yhtiöiden tilinpäätökset ovat kaikkien saatavilla, tosin maksua vastaan⁴⁶.

On siten perusteltua katsoa, etteivät keskeiset maakohtaiset talous- ja verotiedot kuulu liikesalaisuuksien ytimeen ja ne tulee liikesalaisuuden suojan tarkoituksenkin näkökulmasta säätää julkisiksi. Maakohtaisesta veroraportoinnista tulee tehdä globaali hyvän verohallintotavan standardi, jolla viedään keskeisten yritystietojen salaamiseen perustuva kilpailumahdollisuus pois.

Jotkin kyselyt ovat osoittaneet, että julkista maakohtaista veroraportointia tukee myös suuri osa liike-elämän edustajia. PwC:n vuonna 2014 julkistetun selvityksen mukaan 59 prosenttia yritysten johtajista kannattaa nimenomaan julkista maakohtaista veroraportointivelvoitetta yritysten kansainväliseen verovälttelyyn puuttumiseksi.⁴⁷

45 Tax Justice Network & Co, 2015, *Why Public Country-by-Country Reporting for Large Multinationals is a Must*, s. 6–8, saatavilla osoitteessa: <http://www.taxresearch.org.uk/Blog/wp-content/uploads/2015/05/CBCRQA4-15.pdf>

46 Jo vuoden 1973 kirjanpitolaissa periaatteellisenä lähtökohdaksi on pidetty jokaisen kirjanpitovelvollisen tilinpäätöksen julkisuutta. Villa, S. & Co, 2014, *Yritysoikeus*

47 Kyselyn mukaan yritysjohtajista 59 % mukaan yritykset tulisi vaatia julkistamaan liikevaihto, tulos ja verotiedot maakohtaisesti. PwC:n mukaan tulos oli ylittävä ottaen huomioon yritysten esittämät huolet julkistamisen kalleudesta ja raportoitavien tietojen vaikeasta ymmärrettävyydestä. Reuters, 23.4.2014, *CEOs back country-by-country tax reporting – survey*, <http://uk.reuters.com/article/2014/04/23/uk-tax-companies-idUKBREA3M18120140423> (viitattu 1.6.2015)

3.4. YRITYSTEN MONIMUTKAISUUS JA ERILAISUUS YMMÄRRETTÄVYYDEN JA VERTAILTAVUUDEN ESTEENÄ?

Julkisuudessa on esitetty pelkoja siitä, että monikansalliset yritykset ja niiden verotus ovat niin monimutkaisia ja toimialoiltaan ja maakohtaisilta tilanteiltaan niin erilaisia, että ei ole mahdollista laatia yhtä selkeää ja vertailtavaa maakohtaisen raportoinnin mallia, jota voidaan noudattaa kaikkien yhtiöiden osalta ja jota suuri yleisö voisi ymmärtää.

Nämä pelot on syytä torjua katteettomina. Maakohtainen veroraportointi on tarkoitettu yksinkertaiseksi ja selkeäksi kirjanpidon julkistamisen standardiksi, joka perusmuodossaan soveltuu kaikille yhtiöille niiden toimialaan katsomatta. Ongelmat, joita sillä yritetään ratkaista ovat kaikkia yhtiöitä koskevia ja yleismaailmallisia. Kyse on liiketoiminnan perustunnusluvuista, joita kaikki monikansalliset yritykset jo nyt raportoivat tilinpäätöksissään. Kaikkien yritysten tulee maksaa oma reilu osansa veroista ja tätä voidaan mitata yhteismitallisilla tunnusluvuilla.

Ymmärrettävyyden osalta on huomattava, että nykyisetkin yritysten vuosikertomukset ja tilinpäätökset ovat monimutkaisia ja useiden kymmenien sivujen mittaisia, jai niihin perehtyminen vaatii aikaa. Silti tällaiset raportit nähdään tarpeellisiksi jo yrityksen operatiivisen toiminnan kannalta. EU:ssa suurten luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten sekä luonnonvarayhtiöiden olemassa olevat raportointivaatimukset todistavat osaltaan myös, että standardien laatiminen ja niiden noudattaminen on toteutettavissa ja hyödyllistä. Osa yrityksistä on lähtenyt myös vapaaehtoisesti kehittämään maakohtaista raportointijärjestelmäänsä ennakoiden sitä, että maakohtainen raportointi tulee laajenemaan suurimpiin yhtiöihin OECD:ssä ja EU:ssa. Julkinen maakohtainen raportointi voi olla joillekin yhtiöille myös kannustin yksinkertaistaa monimutkaisia yhtiörakenteita, jotka on rakennettu veroparatiisien avulla tehtävän aggressiivisen verosuunnittelun mahdollistamiseksi.⁴⁸

48 Tax Justice Network & Co, 2015, *Why Public Country-by-Country Reporting for Multinationals is a Must*, s. 8, saatavilla osoitteessa: <http://www.taxresearch.org.uk/Blog/wp-content/uploads/2015/05/CBCRQA4-15.pdf>

On totta, että veroraporttien syvälinen analysointi edellyttää yritystalouden, verotuksen sekä mahdollisesti kyseisen toimialan tuntemusta. Verotietoja ei tule kuitenkaan rajoittaa tällä perusteella vain veroviranomaisille, sillä tarvittavaa asiantuntemusta on myös tutkivilla journalisteilla ja kansalaisjärjestöillä, joiden ansiosta monet aggressiivisen verosuunnittelun tapaukset ovat tulleet julkisuuteen. Yhtiöiden maakohtaiset raportit ovat arvokasta lähdeaineistoa, jota edellisten lisäksi myös akateemiset tutkijat voivat hyödyntää tutkimustyössään. Julkisen kontrollin myötä paljastuneet verovälttelytapaukset ohjaavat resursseiltaan rajallisia veroviranomaisia puuttumaan väärinkäyttöihin ja antavat päättäjille tietoa siitä, miltä osin tarvitaan parempaa verosääntelyä. Raportit tuovat myös suoria kustannus- ja tehokkuus-hyötyjä verohallinnoille, sillä niiden avulla verottaja saa tietoja, joita se on aiemmin joutunut kyselemään erikseen eri valtioiden veroviranomaisilta.

4. Valtioneuvoston kanslian ohjeistus maakohtaisten verojen raportointiin

Hallitus julkaisi 9.5.2014 kansainvälisen veronkierron vastaisen toimintaohjelman. Sen tarkoituksena on koota yhteen toimenpiteitä, joiden avulla ”kansainväliseen verojen välttämiseen ja veronkiertoon voidaan puuttua sekä veroparatiisit saada hallintaan”. Ohjelmalla halutaan varmistaa ”verotettavan tulon näyttämisen ’oikeassa’ valtiossa”. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi toimintaohjelmassa velvoitettiin valtion enemmistöomisteiset yhtiöt raportoimaan veroista maakohtaisesti.⁴⁹ Enemmistöomistajana valtio voi käyttää määräysvaltaa kaikissa yhtiön liiketoiminnan ja johtamisen kannalta keskeisissä kysymyksissä ja siten vaatia myös laajempaa veroraportointia. Velvoitettuja yhtiöitä, eli yhtiöitä joissa valtion omistajaosuus on yli 50 prosenttia, oli vuonna 2014 kaikkiaan 40.⁵⁰

Toimintaohjelmaan liittyen valtioneuvoston kanslian (VNK) omistajaohjausosasto antoi 1.10.2014 ohjeistuksen vastuullaan oleville 26 valtion enemmistöomisteisille yhtiöille maakohtaisten verojen raportointiin⁵¹. Vaikka ohjeistus ei muodollisesti koske muiden ministeriöiden alaisuudessa olevia valtioenemmistöisiä yhtiöitä, VNK:n omistajaohjaus antoi kyseisen ohjeistuksen myös muiden ministeriöiden omistajaohjauksesta vastaaville ja siellä työskenteleville tiedoksi ja vapaasti käytettäväksi⁵².

49 Hallituksen kansainvälisen veronkierron vastaisen toimintaohjelma, 12.3.2014, <http://vm.fi/documents/10623/1326184/Hallituksen+kansainv%C3%A4lisen+veronkierron+vastainen+toimintaohjelma+12032014+ilmoitus+eduskunnalle/d0a1dadd-3753-4aab-b003-8da707c87613> (viitattu 27.5.2015)

50 Päivetyt tiedot valtion omistajaosuuksista eri yhtiöissä löytyvät valtioneuvoston kanslian nettisivulta: <http://vnk.fi/omo/eduskuntavaltuudet> (viitattu 21.8.2015).

51 Valtioneuvoston kanslia, Omistajaohjaus, 1.10.2014, Ohjeistus valtion enemmistöomisteisille yhtiöille maakohtaiseen verojen raportointiin, saatavilla osoitteessa: http://www.kepa.fi/tiedostot/ohjeistus_verojen_raportointiin_skannattu.pdf

52 Valtioneuvoston kanslian (VNK) omistajaohjausosasto ei voi suoraan ohjeistaa muita ministeriöitä, vaan jokaisen ministeriön tehtävänä on ohjeistaa vastuullaan olevia yhtiöitä. VNK:n omistajaohjausosaston mukaan ainakin osa ministeriöistä käyttää VNK:n ohjeistusta. Marja Pokela, VNK, sähköposti 3.6.2015. Tiedot valtion omistajaohjauksesta vastaavasta tahosta yhtiöittäin löytyvät VNK:n laatimasta taulukosta: <http://vnk.fi/omo/eduskuntavaltuudet> (viitattu 3.6.2015).

Vaikka toimintaohjelman mukainen velvoite koskee valtion enemmistöomisteisia yhtiöitä, ohjeistuksessa kannustetaan myös vähemmistöomisteisia yhtiöitä raportoimaan veroistaan.⁵³

Ohjeistuksen mukaan veroraportin tulee sisältää seuraavat seikat:

Strategia ja toimintaperiaatteet

- kuvaus veroasioiden organisoinnista ja johtamisesta
- verosuunnittelun periaatteet, verostrategia ja sen tavoitteet
- käytetyt raportointiperiaatteet ja selvitys yhtiön itse valitsemasta olennaisuusperiaatteesta sekä mahdollisista poisrajaamisista
- ”comply or explain” eli ”raportoi tai selitä”
 - periaatteen mukaisesti selvitys tiedoista, joita ei ole raportoitu
- selvitys arvion perusteella mukaan otetuista tiedoista sekä arvioinnin perusteet

Kvantitatiiviset verotiedot

- yhtiön veronmaksua kuvaavat tunnusluvut, kuten liikevaihto, tulos ennen veroja, henkilöstön lukumäärä tai muu vastaava vertailuluku maittain
- kaikki yhtiön maksettavat tai tilitettävät verot yhtiön itse valitseman olennaisuusperiaatteen mukaisesti maittain ja verolajeittain sekä yhtiön vastaanottamat julkiset tuet
- OECD:n määrittelemiin veroparatiisivaltioihin liittyvät maksettavat ja tilitettävät verot

53 Yksinomistajana valtio voi vapaasti asettaa yhtiölle muita kuin taloudellisia tavoitteita ilman, että se vaarantaisi muiden omistajien asemaa tai loukkaisi heidän oikeuksiaan. Enemmistöomistajana valtio voi tarvittaessa yksin ratkaista normaaliin yhtiökokouksessa päätettävät kysymykset ja siten käyttää määräysvaltaa kaikissa yhtiön liiketoiminnan ja johtamisen kannalta keskeisissä kysymyksissä. Tähän määräysvaltaan perustuu siis myös velvoite maakohtaiseen veroraportointiin. Vähemmistöomisteisille yhtiöilleen valtio voi ainoastaan suosittaa raportointia. Laki valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta (1368/2007) ja hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta (HE 25/2007 v.p.)

- ja vastaanottamat julkiset tuet kaikilta osin maittain ja verolajeittain
- hankittujen/luovutettujen yhtiöiden osuus, joka alkaa omistuksen alkamishetkestä ja päättyy omistuksesta luopumishetkeen

Raportin laajennus (vapaaehtoinen):

- investoinnit ja hankinnat maittain
- efektiivisen tuloverokannan täsmäytyslaskelmat
- täsmäytyslaskelmat laskennallisten verosaamisten ja verovelkojen muutoksista
- vertailutiedot yhdeltä tai useammalta aikaisemmalla vuodelta
- ulkopuolinen riippumaton varmennus raportin luotettavuuden lisäämiseksi

Raportti tulee ohjeistuksen mukaan julkaista osana yritysvastuuraporttia, vuosikertomusta tai erillisenä raporttina ensimmäisen kerran keväällä 2015 vuodelta 2014 maksettavista ja tilitettävistä veroista.

Ohjeistuksen tarkoituksena on antaa raamit, joiden puitteissa kukin yritys tekee omat valintansa. Tätä perustellaan sillä, että valtion enemmistöomisteiset yhtiöt toimivat hyvin erilaisilla toimialoilla ja toiminnan laajuudessa on myös suuria eroja. Osa yrityksistä toimii vain kotimaassa ja osalla on merkittävässä määrin kansainvälistä liiketoimintaa. Osa yrityksistä on liikevaihdoltaan suuria ja osa puolestaan vain taseeltaan suuria. Ohjeistuksessa todetaan, että yritysten liiketoiminnat ovat erilaisissa kehitysvaiheissa, ja että verotuksen osalta eri asiat ovat eri yhtiöille olennaisia.

Olenaisuusarvioinnin jälkeen lopputuloksena tulee olla yhtiön verojalanjäljestä kertova raportti, jonka perusteella voidaan arvioida yhtiön toimintaa sekä toiminnan asianmukaisuutta ja läpinäkyvyyttä, ohjeistuksessa todetaan. Raportin tulee antaa selkeä kuva yhtiön yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta yhtiön omaan toimintaan, tuloksellisuuteen, tuotettuun lisäarvoon ja työllistämiseen liittyvien verojen muodossa. Ohjeistuksen mukaan lähtökohtana on pyrkiä välttämään merkittävää raportointivelvoitteiden tai sääntelyn lisäämistä. Tämä pyritään turvaamaan erityisesti painottamalla raportoitavan tiedon

olennaisuutta ja raportoinnin joustavuutta. Näin vältetään ohjeistuksen mukaan tarpeetonta hallinnollista taakkaa ja siitä aiheutuvia kustannuksia, mutta mahdollistetaan raportoitavien tietojen vertailukelpoisuus maittain ja yhtiöiden välillä.

Omistajaohjauksen edellinen maakohtaisten verotietojen selvityspyyntö poikkeaa joiltakin osin uusimmasta ohjeistuksesta

Valtioneuvoston omistajaohjausosasto on jo vuodesta 2013 kerännyt maakohtaisia tietoja vastuullaan olevien yhtiöiden veroista. Yhtiöiden vuosina 2013 ja 2014 laatimat raportit eivät kuitenkaan olleet vielä julkisia. Vuonna 2014 yhtiöitä pyydettiin raportoimaan seuraavat asiat vuoden 2013 tilinpäätöksen perusteella (1) lyhyt kuvaus verostrategiasta ja sen tavoitteista sekä verosuunnittelun pääperiaatteista, (2) tilikaudelta maksettavat välittömät ja välilliset verot liiketoimintamaittain jaoteltuna, (3) tilikaudelta tilitettävät verot, (4) liikevaihto liiketoimintamaittain, (5) tulos ennen veroja liiketoimintamaittain, (6) henkilöstö liiketoimintamaittain, (7) luettelo konserniyhtiöistä ja kiinteistä toimipaikoista maittain.

Numeeriset tiedot pyydettiin toimittamaan omistajaohjausosastolle valmista excel-pohjaa hyväksi käyttäen. Luettelo konserniyhtiöistä ja kiinteistä toimipaikoista pyydettiin toimittamaan erillisellä liitteellä. Raportoivat verolajit yhtiö sai valita olennaisuuden periaatteen mukaan ja riippuen siitä, miltä osin tiedot olivat luotettavasti selvitettävissä.⁵⁴

54 Valtioneuvoston kanslia, Omistajaohjausosasto, 2013, Omistajaohjausosaston vastuulla olevien yhtiöiden verojalanjälkiselvitys; saatu pyydettyessä, Valtioneuvoston kanslia, Omistajaohjausosasto, Marja Pokela, sähköposti 23.6.2015

4.1. OHJEISTUKSEN HEIKKOUEDET

Valtioenemmistöisten yhtiöiden velvoittaminen maakohtaiseen veroraportointiin on merkittävä avaus yritysten veronmaksun avoimuuden lisäämiseksi.

Kansainvälisen veronkierron vastaisessa toimintaohjelmassa raportoinnille asetettu tavoite tulon näyttämisestä oikeassa valtiossa on oikea. Ohjeistuksen antamisen aikaisen kehitysministeri Paateron sanoin "[v]erojalanjäljen raportoinnilla pyritään tekemään näkyväksi se, maksetaanko verot ja kertyykö tulos sinne missä toiminta on. Näin vähennetään riskiä aggressiivisesta verosuunnittelusta"⁵⁵.

Omistajaohjauksen laatimassa ohjeistuksessa tämä julkilausuttu tavoite kuitenkin vesitetään useassa kohdassa, ja ohjeistuksessa on huomattavia puutteita.

Raportointia kyllä edellytetään veronmaksua kuvaavista tunnusluvuista, kaikista maksetuista ja tilitetystä veroista sekä julkisista tuista maittain ja verolajeittain, mutta vain yhtiön itse valitseman olennaisuusperiaatteen mukaisesti. Olennaisuuskriteerin sisältöä ei täsmennetä, minkä vuoksi yhtiö voi vapaasti itse päättää, mikä tieto on olennaista raportoitavaksi niin talouslukujen kuin maidenkin osalta. Ainoa vaatimus on, että yritys antaa selityksen siitä, miksi se on jättänyt tietoja raportoimatta. Tämä avaa yrityksille mahdollisuuden vedota liikesalaisuuteen ilman sen täsmällisempiä perusteluita. Kuten edellä luvuissa 3.2 ja 3.3 todettiin, ohjeistuksessa ilmaistu pyrkimys välttää hallinnollista taakkaa ja olla vaikeuttamatta yritysten liiketoimintaa ja kilpailuasemaa eivät ole kestäviä perusteita maakohtaisen raportoinnin merkittävälle rajoittamiselle. Ohjeistuksen liiallisen joustavuuden vuoksi raporttien vertailukelpoisuus kärsii ja vaarana on, että raportit eivät täytä niiden alkuperäistä tarkoitusta

veronmaksun oikeellisuuden ja vastuullisuuden todentamiseksi.⁵⁶

Selkeä puute on sekin, että veronmaksua koskevia tunnuslukuja ei luetella tyhjentävästi vaan vain esimerkinomaisesti.⁵⁷ Raportoitavien lukujen laajuus jää siten sekin yhtiön harkintaan ja annetut kolme esimerkkiä on helppo mieltää minimivaatimuksina ohjeistuksen täyttämiseksi.

Ohjeistuksessa edellytetään raportoimaan tiedot erityisesti maista, jotka ovat OECD:n määrittelemiä veroparatiisivaltioita ilman, että yritys voisi vedota olennaisuusperiaatteen. Tehostettu maakohtaisen raportoinnin vaatimus veroparatiisien osalta on tärkeää, koska juuri ne tarjoavat keinoja aggressiiviseen verosuunnitteluun.

Ohjeistuksen perusteella jää kuitenkin epäselväksi, mitä OECD:n määrittelemiä veroparatiisimaita ohjeistuksessa tarkoitetaan, sillä OECD:n vuonna 2014 päivitetty yhteistyökyvyttömiä veroparatiisien lista ("Un-co-operative Tax Havens") on tyhjä⁵⁸. OECD:n Global

55 Sirpa Paatero, Etusivu/Blogi, Verot raportoitava huolella, <http://sirpapaatero.net/verot-raportoitava-huolella/> (viitattu 21.5.2015)

56 Kirjanpitolaki (1336/1997) ei määrittele olennaisuutta, mutta sen kuitenkin katsotaan kuuluvan hyvään kirjanpitolapaan. Yleisesti ajatellaan, että tieto on olennaista, jos sen poisjättäminen tai virheellinen esittäminen vaikuttaisi tilinpäätöksen käyttäjien päätelmiin. EU:n tilinpäätösdirektiivissä (2013/34/EU) tietoa pidetään olennaisena silloin, kun sen poisjättäminen tai väärin ilmoittaminen voidaan kohtuullisesti odottaa vaikuttavan päätöksiin, joita tiedon käyttäjät tekevät yrityksen tilinpäätösten perusteella. Direktiivin mukaan yksittäisten seikkojen olennaisuus on arvioitava muiden vastaavien seikkojen yhteydessä. Tilinpäätösäädösten valossa raportoitavan tiedon olennaisuutta tulee siten tarkastella julkiselle maakohtaiselle veroraportoinnille asetettujen tavoitteiden ja tiedon laajan käyttäjäkunnan näkökulmasta. Veronmaksun vastuullisuuden arvioimiseksi maakohtaisten tietojen raportointi tietystä maasta voi olla olennaista, vaikka kyseisessä maassa yhtiön liikevaihto, maksetut verot ja/tai henkilöstömäärä ovat vähäiset tai olemattomat, jos konsernilla on maassa tästä huolimatta kirjanpidon perusteella esimerkiksi merkittävä tulos. Olennaisia ovat myös kaikki edellytetyt maakohtaiset tunnusluvut veroparatiiseista niiden tarjoamien veroetujen ja salaisuussäännösten vuoksi.

57 Seuraava kohta ohjeistuksessa: "yhtiön veronmaksua kuvaavat tunnusluvut, kuten liikevaihto, tulos ennen veroja, henkilöstön lukumäärä tai muu vastaava vertailuluku maittain"

58 OECD, List of Unco-operative Tax Havens, <http://www.oecd.org/countries/monaco/listofunco-operativetaxhavens.htm> (viitattu 3.8.2015)

Forum⁵⁹ on viime vuosina arvioinut valtioiden ja hallintoalueiden lainsäädäntöä verotuksen läpinäkyvyyden ja tietojenvaihdon osalta. Elokuussa 2015 Kypros, Luxemburg ja Seychellit eivät olleet läpäisseet OECD:n vaatimuksia, osa valtioista oli läpäissyt ne vain osaksi ja suuri osa valtioista ja alueista ei ollut läpäissyt vielä ensimmäistäkään arviointivaihetta.⁶⁰ OECD:n Global Foruminkin lista on liian suppea, ja veroparatiiseja määrittäviä tekijöitä on verotuksen läpinäkyvyyden ja tiedonvaihdon lisäksi useita muitakin.

OECD on vuonna 1998 todennut veroparatiiseja määrittäviksi avaintekijöiksi alhaisen tai olemattoman verotuksen, veroetujen tarjoamisen vain ulkomaisille toimijoille, joilta ei edellytetä alueella varsinaista taloudellista liiketoimintaa, sekä verotuksen läpinäkyvyyden ja haluttomuuden verotietojen vaihtoon.⁶¹ Näiden lisäksi OECD on määritellyt vielä useita muita kriteereitä⁶², jotka ovat edelleen relevantteja haitallisen vero-

kilpailun ja veroparatiisien tunnistamiseksi. Finnwatchin kysyttyä tarkennusta VNK:n omistajaohjauksesta siitä, mitä maita ohjeistuksen veroparatiiseina tarkoitetaan, omistajaohjauksesta viitattiin ainoastaan edellä mainittuihin OECD:n kriteereihin⁶³. Finnwatch on aiemmissa julkaisuissaan käyttänyt veroparatiisikriteereihin pohjautuvaa laajaa veroparatiisilistaa⁶⁴.

Ohjeistuksessa edellytetään myös tietoja verosuunnittelun periaatteista sekä verostrategiasta ja sen tavoitteista, mutta verosuunnittelulle ei aseteta mitään sisällöllisiä vaatimuksia ja rajoitteita⁶⁵.

Ohjeistuksessa mainitut efektiivisen tuloverokannan täsmäytyslaskelmat, vertailutiedot yhdeltä tai useammalta aikaisemmalta vuodelta⁶⁶ sekä ulkopuolinen riippumaton varmennus raportin luotettavuuden lisäämiseksi ovat tarpeellisia, mutta ne on pyydetty valtionyhtiöiltä vain vapaaehtoisina. Efektiivinen tuloverokanta lasketaan karkeistaen koko konsernin konsolidoidusta tuloksesta jakamalla konsernin maksamat tuloverot

59 Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes. Alun perin 2000 luvulla perustettuun Global Forumiin kuului ainoastaan OECD:n jäsenvaltioita, mutta tällä hetkellä sillä on yhteensä 127 jäsentä (valtioita ja hallintoalueita). Global Forumissa valtioiden on tarkoitus vertaisarviointin perusteella panna täytäntöön kansainvälisiä standardeja verotuksen läpinäkyvyydestä ja tietojenvaihdosta. Global Forumin sivut: <http://www.oecd.org/tax/transparency/> (viitattu 21.8.2015)

60 Arviointi jakautuu kahteen vaiheeseen, jossa ensimmäisessä arvioidaan valtioiden sääntelyä verotuksen läpinäkyvyyden ja verotiedonvaihdon kannalta ja toisessa vaiheessa kyseisen sääntelyn täytäntöönpanoa. Valtioista vain osa on käynyt läpi ja selvittänyt ensimmäisen vaiheen kriteerit. Toisen vaiheen osalta valtiot on jaettu yhteistyökyvyttömiin, sekä osittain ja kokonaan yhteistyötäkeviksi. OECD, Global Forum on Transparency and Exchange on Information for Tax Purposes, Phase 1 and phase 2, Reviews (as of August 2015), saatavilla osoitteessa: <http://www.oecd.org/tax/transparency/GFratings.pdf>

61 Nämä kriteerit sisältyivät esimerkiksi OECD:n ensimmäiseen huomattavampaan haitallista verokilpailua ja veroparatiisitaloutta koskevaan selvitykseen. OECD, Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issues, 1998, saatavilla osoitteessa: <http://www.oecd.org/tax/transparency/44430243.pdf>. Tyypillistä myös on, että veroparatiiseissa ulkomaalaisiin ja paikallisiin yrityksiin pätevät eri säännöt eli ulkomaisia investointeja ja tuottoja houkuteltaan niiden alueelle erityisoikeuksilla. Ks. esim. Shaxson, Nicholas, Aarresaaret – miehet jotka varastivat maailman, 2012 ja Palan, Ronen, Murphy, Richard, Chavagneux, Christian; Tax Havens: How Globalisation Really Works, 2010. Veroparatiiseja voidaan luonnehtia ääriesimerkkeinä verokilpailusta, jossa ulkomaisia yrityksiä ei tyypillisesti veroteta lainkaan.

62 Ibid, s. 30–36.

63 Omistajaohjauksen mukaan OECD:n määritelmän mukaan veroparatiiseiksi luokitellaan valtiot tai alueet, jotka täyttävät seuraavat kriteerit: verotusta ei ole lainkaan tai verotuksen taso on hyvin nimellinen; käytössä on vahva tietosuojajärjestelmä, joka estää muiden maiden viranomaisia saamasta tietoa sijoitetuista varoista ja niiden tuotosta; yhtiöt eivät harjoita mitään todellista toimintaa kyseisellä alueella tai valtiossa. VNK, omistajaohjaus, Marja Pokela, sähköposti 5.8.2015

64 Finnwatch on käyttänyt pohjana National Bureau of Economic Research NBER -tutkimuslaitoksen veroparatiisilistaa täydennettynä Alankomailla ja Belgialla. Lista ja perustelut listan täydennykselle löytyvät seuraavasta julkaisusta: National Bureau of Economic Research & Hines, J.R., 2005, Do Tax Havens Flourish?, saatavilla osoitteessa: www.nber.org/chapters/c0165.pdf; Finnwatch, 2014, Messinkilaittojen valtakunta, Pöytälaatikkoyhtiöiden rooli suomalaisyritysten toiminnassa, s.8, saatavilla osoitteessa: http://www.finnwatch.org/images/pdf/vero_final.pdf; Finnwatch, 2014, Rikkinäinen veropalapeli Oikeudenmukaisuuden toteutuminen Suomen solmimissa verosopimuksissa, s. 33–42, saatavilla osoitteessa: <http://www.finnwatch.org/images/pdf/verosopimukset5.pdf>. Tax Justice Network on listannut rahoituslainsäätelyalueet: Financial Secrecy Index – Results 2013, <http://www.financialsecrecyindex.com/introduction/fsi-2013-results> (viitattu 26.8.2015)

65 Koska raportoinnin perimmäiseksi tavoitteeksi hallituksen veronkierron toimintaohjelmassa on asetettu tulon näyttäminen oikeassa valtiossa, olisi ollut toivottavaa, että valtionyhtiöt olisi velvoitettu ja ohjeistettu toimimaan vastuullisen veronmaksajan tavoin.

66 Tietojen antaminen useammalta tilikaudelta on tarpeen vuosivaihteluiden huomioimiseksi.

sen tuloksella ennen veroja. Kuvatessaan yhtiön veronmaksun määrää efektiivinen tuloverokanta on käypä indikaattori myös veronmaksun vastuullisuuden arvioimiseen, mutta sen laskemistapaa ei ole ohjeistuksessa täsmennetty/kehitetty yhtiön vastuullisen veronmaksun arvioimista silmällä pitäen⁶⁷.

Joiltakin osin VNK:n omistajaohjauksen vuoden 2014 ohjeistus merkitsee heikennystä sen vuotta aikaisempaan selvityspyyntöön koskien ei-julkista maakohtaista raportointia. Esimerkiksi pyyntö luetella konserniyhtiöt ja kiinteät toimipaikat erillisessä liitteessä puuttuu uusimmasta ohjeistuksesta.⁶⁸

67 Pörssi-yhtiöiden soveltamassa IFRS-tilinpäätösstandardeissa efektiivistä tuloverokantaa ei ole luotu yhtiön verosuunnittelun arvioimiseksi, minkä vuoksi efektiivisen tuloverokannan laskemista tulisi kehittää tältä osin.

68 Maakohtaisen raportoinnin tavoite oli myös ilmaistu ytimekkäämmin ("vastuulliseen yritystoimintaan kuuluu verojen maksaminen siihen valtioon, jonne ne liiketoiminnan perusteella kuuluu maksaa"). Raportointivelvoitteen täyttämistä helpotti yhtiöille lähetetty selkeä excel-pohjainen taulukko, jossa oli valmiiksi sektorit Suomen ja kuuden muun maan osalta ja tarvittaessa maita pystyi lisäämään ("maa n"). Kuten uusimmassa ohjeistuksessa, aiemmassa selvityspyynnössäkin raportoinnin tehokkuutta söi siinä yhtiölle annettu täsmentämätön mahdollisuus rajata raportointia olennaisuuden perusteella.

5. Valtioenemmistöisten yhtiöiden veroraportit

Valtio on ainoana omistajana, enemmistöomistajana tai merkittävänä vähemmistöomistajana 65 osakeyhtiössä (elokuussa 2015)⁶⁹. Tässä raportissa on käyty läpi valtion yksin tai enemmistöosuudella omistamien yhtiöiden (jäljempänä valtioenemmistöiset yhtiöt) kevään 2015 veroraportit.

Valtioenemmistöisiä yhtiöitä oli elokuussa 2015 kaikkiaan 43. Näistä kolme on pörssiyhtiöitä (Finnair, Fortum ja Neste), 19 noteeraamattomatonta kaupallista yhtiötä ja 21 erityistehtävää hoitavaa yhtiötä (ks. termeistä ja valtion omistuksista laatikko ”Valtion osakesalkku vuonna 2014” s. 21). Käytännössä maakohtainen raportointivelvoite tilikauden 2014 osalta koski näistä 36 yhtiötä, sillä kaksi yhtiöstä on selvitystilassa ja osa yhtiöistä on perustettu vasta vuoden 2014 lopulla tai vuoden 2015 aikana. Solidium julkaisee maakohtaisen raporttinsa muista poiketen vasta syyskuussa 2015, eikä se ehtinyt mukaan tähän selvitykseen⁷⁰. Tämän selvityksen kohteena on siten kaikkiaan 35 valtioenemmistöisen yhtiön veroraportit. Näistä 11 yhtiöllä on raporttinsa mukaan tytäryhtiöitä ja liiketoimintaa ulkomailla.

5.1. VNK:N OMISTAJAOHJAUksen KOOSTE VALTIONYHTIÖIDEN VEROJALANJÄLJESTÄ

Valtion omistajaohjauksen vuoden 2014 vuosikertomukseen on kerätty tunnusluvut kuvaamaan valtio-omisteisten yhtiöiden

”yhteiskunnallista vaikuttavuutta” ja merkitystä valtiontalouden kannalta.⁷¹

Valtio-omisteisten yhtiöiden liikevaihto vuonna 2014 oli noin 82 miljardia euroa. Valtioenemmistöisten yhtiöiden verojalanjäljeksi vuosikertomuksessa ilmoitetaan 6,5 miljardia euroa⁷², summaan on laskettu vain VNK:n omistajaohjauksessa olevat 26 yhtiötä. Tuloverot muodostivat vain pienen osan yhtiöiden maksamista veroista niiden jäädessä noin viiteen prosenttiin koko verokertymästä. Eniten veroja kertyi valmisteveroista ja arvonalisäveroista. Palkkaverot (ennakonpidätykset) ja työnantajamaksut muodostivat seuraavaksi suurimman erän.⁷³

Omistajaohjauksen vuosikertomuksessa arvioidaan VNK:n omistajaohjauksen alaisten 26 yhtiön osalta myös sitä, miten VNK:n pyytämät tiedot maakohtaisesta veronmaksusta on raportoitu. Vuosikertomuksen mukaan neljännnes yhtiöistä ei raportoinut pyydettyjä lukuja maittain tai verolajeittain. Arvio antaa raporteista liian positiivisen kuvan, sillä siinä ei tuoda esiin veroraporttien laajuutta ja sitä, missä mittakaavassa tietojenantoa on rajoitettu olennaisuusperiaatteeseen vedoten⁷⁴.

Omistajaohjauksen arvio veroraporteista on myös liian suppea. Esimerkiksi veroparatiisien osalta mainitaan vain, että neljäsosa yhtiöstä kertoi toiminnastaan veroparatiiseissa tai ettei toimintaa niissä ole. Ohjeistus kuitenkin edellytti yhtiöitä ilman poikkeuksia ilmoittamaan OECD:n määrittelemien veroparatiisien osalta taloudelliset tunnuslukunsa maittain eriteltyinä. Vuosikertomuksessa ei tehdä koostetta veroparatiiseissa toimimisesta

69 Päivetyt tiedot valtion omistajaosuuksista eri yhtiöissä löytyvät valtioneuvoston kanslian nettisivulta: <http://vnk.fi/omo/eduskuntavaltuudet> (viitattu 21.8.2015).

70 OHY Arsenal Oy ja Yrityspankki Skop OYJ ovat selvitystilassa; Gasonia Oy ja Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy on perustettu vuoden 2014 loppupuolella ja Terrafame Oy vuoden 2015 puolella; Tapio perustettiin vuonna 2014 ja muutettiin yritysmuotoon ja VNK:n alaisuuteen vasta vuoden 2015 alusta; Finrail Oy eriytettiin VR-Yhtymä Oy:stä ja se aloitti toimintansa itsenäisenä yhtiönä vuoden 2015 alussa. Solidiumista kerrottiin, ettei Solidiumilla ole tytäryhtiöitä ja että sillä on toimintaa vain Suomessa ja tuloveron se maksaa ainoastaan Suomeen. Solidium Oy, Hanna Masala, sähköposti 18.8.2015

71 Ibid, s. 21–23

72 Luku pitää sisällään yhtiöiden veroraporteissaan kertomat maksettavat ja tilittävät verot vuodelta 2014.

73 Ibid, s. 27

74 Veroraportin antaneisiin vuosikertomuksissa luetaan myös ne suuret kansainvälisesti toimivat yhtiöt, jotka ovat kertoneet veroluvut vain muutamasta ”keskeisestä liiketoimintamaastaan” eriteltyinä ja usean muun maan osalta vain yhdistettyinä lukuina, mitä ei voi pitää riittävänä. Ks. jäljempänä esimerkiksi arviot Nesteen (luku 5.3), Finnairin (luku 5.4), Fortumin (luku 5.5) ja Postin (luku 5.6) raporteista sekä koostetualuko kaikkien valtioenemmistöisten yhtiöiden raporteista (luku 5.8).

Valtion osakesalkku vuonna 2014

Valtion yhtiöistä 40 on kaupallisesti toimivia yhtiöitä ja 23 erityistehtäviä hoitavia yhtiöitä (vuonna 2014). Valtion omistamat kaupalliset yhtiöt toimivat markkinaehtoisesti ja niissä valtio-omistajan keskeisiä tavoitteita ovat kannattavuus ja pitkäjänteinen omistaja-arvon kasvattaminen. Osaan kaupallisista yhtiöistä kohdistuu selkeästi valtion sijoitusintressi eli valtio on kiinnostunut yhtiöiden tuloksesta ja omistuksen arvon kasvusta. Osaan puolestaan kohdistuu jokin valtion erityinen strateginen intressi, joka voi liittyä esimerkiksi tiettyjen infrastruktuurin kannalta tärkeiden toimintojen varmistamiseen, huoltovarmuuskysymyksiin tai yhtiöiden asemaan keskeisenä peruspalveluiden tuottajana. Valtion omistuksessa olevien kaupallisesti toimivien yhtiöiden omistajaohjaus on keskitetty VNK:n omistajaohjausosastolle. Valtion täysin omistaman Solidium Oy:n omistajaohjauksessa on 12 vähemmistöomistetun pörssi-yhtiön omistukset.⁷⁵

Erityistehtäviä hoitavissa yhtiöissä valtiolla on omistajana sääntelyyn tai viranomaistehtäviin liittyvä erityisintressi, jonka takia valtio on määritellyt yhtiölle jonkin elinkeino-, yhteiskunta- tai muun poliittisen tehtävän tai muun erityisroolin. Yhteiskunnallisten tavoitteiden lisäksi yleis-tavoitteena näissä yhtiöissä on, että toiminta on myös tehokasta ja itsekannattavaa. Erityis-tehtävayhtiöiden omistajaohjauksesta vastaa ministeriö, jonka vastuulla erityistehtävä on.⁷⁶

VALTIO-OMISTEISET YHTIÖT

Valtioneuvoston kansliaan keskitetty omistajaohjaus (kaupallisesti toimivat)

SIIJOITTAJAINRESSI

Altia Oyj
Art and Design City Helsinki Oy Ab
Ekokem Oyj
Kemijoki Oyj
Nordic Morning Oyj
Raskone Oyj

Solidiumin omistukset

Elisa Oyj
Kemira Oyj
Metso Oyj
Outokumpu Oyj
Outotec Oyj
Sampo Oyj
SSAB AB
Stora Enso Oyj
Talvivaaran Kaivososakeyhtiö Oyj
TeliaSonera AB
Tieto Oyj
Valmet Oyj

STRATEGINEN INTRESSI

Arctia Shipping Oy
Boreal Kasvinjalostus Oy
Finnair Oyj
Fortum Oyj
Gasum Oy
Itella Oyj
Leijona Catering Oy
Meritaito Oy
Motiva Oy
Neste Oil Oyj
Patria Oyj
Suomen Lauttaliikenne Oy
Suomen Rahapaja Oy
Suomen siemenperunakeskus Oy
Suomen Viljava Oy
Vapo Oy
VR-Yhtymä Oy

Omistajaohjaus eri ministeriöissä

ERITYISTEHTÄVÄYHTIÖT

A-Kruunu Oy YM
Alko Oy STM
OHY Arsenal Oy VM
CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy OKM
Finavia Oyj LVM
Finnpilot Pilotage Oy LVM
Finnvera Oyj TEM
Gasonia Oy VNK
Governia Oy VNK
Hansel Oy VM
Haus Kehittämiskeskus Oy VM
Hevosopisto Oy OKM
Kuntarahoitus Oyj YM
Solidium Oy VNK
Suomen Erillisverkot Oy VNK
Suomen Ilmailuopisto Oy OKM
Suomen Teollisuussijoitus Oy TEM
Tietokarhu Oy UM
Teollisen yhteistyön rahasto Oy VM
Veikkaus Oy OKM
Yleisradio Oy LVM
Yrityspankki Skop Oyj VM

STRATEGINEN INTRESSI

Aalto-yliopistokiinteistöt Oy
Fingrid Oyj
Helsingin yliopistokiinteistöt Oy
Suomen yliopistokiinteistöt Oy

Lähde: Valtion omistajaohjauksen vuosikertomus 2014⁷⁷

75 Hallituksen vuosikertomus 2013, Osa 1/4: Hallituksen vaikuttavuusselvitys, s. 74–75, saatavilla osoitteessa: <http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/416211/vuosikertomus2013-osa1.pdf/cc6bbf10-5a3c-4013-bda6-52548b3209a7>

76 Valtion omistajaohjaus, Vuosikertomus 2014, s. 10, saatavilla osoitteessa: http://vnk.fi/documents/10616/358621/2014_OO+vuosikertomus_suo.pdf/d7738836-5690-4125-88ac-fdc67cd5d0db

77 Ibid, s. 30

maakohtaisine tunnuslukeineen tai yhtiöiden kertomista perusteluista veroparatiiseissa toimimiselle. Edelleenkin veroparatiisien kriteereitä tai veroparatiisilistaa ei kerrota.

Lisäksi mielenkiintoista olisi ollut saada analyysi siitä, kuinka suuria valtioenemmistöisten yhtiöiden efektiiviset tuloverokannat ovat. Efektiivisen verokannan täsmäytyslaskelmia VNK:n omistajaohjaus ei kuitenkaan velvoittanut yhtiöitään antamaan, vaan se oli vapaaehtoista.

5.2. YLEISARVIO VALTIONYHTIÖIDEN MAAKOHTAISISTA RAPORTEISTA

Seuraavassa arvioidaan sitä, kuinka hyvin yhtiöt ovat noudattaneet VNK:n kanslian omistajaohjauksen ohjeistusta eli ovatko valtioenemmistöiset yhtiöt raportoineet pyydetty tiedot maakohtaisesti ja millä perusteilla ne ovat rajanneet raportointiaan, jos ovat niin tehneet. Keskeinen kriteeri arvioinnissa on se, voiko lukija saada tietojen perusteella oikeanlaisen käsityksen arvioitavan yhtiön veronmaksun vastuullisuudesta.

Verostrategianaan yhtiöt kertovat itsestäänselvyyksiä, verosuunnittelua ei pääsääntöisesti rajata

Valtionyhtiöt ovat valinneet maakohtaisten verotietojen raportointikanavaksi yritys-vastuuraportin, vuosikertomuksen taikka ne molemmat, minkä lisäksi tietoja annetaan tilinpäätöksen liitteenä. Usein otsikko on ”Verojalanjälki” tai ”Yhtiö X veronmaksajana”, mutta otsikon alla saattaa olla vain osa raportoiduista tiedoista. Useiden raporttien ongelma onkin se, että maakohtaisia verotietoja on vaikea löytää kootusti yhdestä paikasta.

Miltei kaikki valtioenemmistöiset yhtiöt toteivat verostrategianaan noudattavansa toimintamaissa voimassaolevaa lainsäädäntöä ja hallitsevansa veroriskejä. Kyse ei ole verosuunnittelua rajaavasta vastuullisuuslinjauksesta, sillä yhtiöt eivät sitoudu näin sanoessaan mihinkään muuhun, kuin mihin niillä on jo suoraan lain nojalla velvollisuus. Mikäli yhtiö jättäisi maksamatta sille lain mukaan

kuuluvia veroja, yhtiö syyllistyisi esimerkiksi veron kiertämiseen tai veropetokseen ja valtiovalta voisi puuttua tähän oikeudellisin keinoin.

Muutama yhtiö ilmoittaa maksavansa verot niihin maihin, jonne ne liiketoiminnan perusteella kuuluvat⁷⁸. Tämä muotoilu on jo lähellä vastuullisuuslinjausta, mutta jää vielä hieman tulkinnanvaraiseksi. Yksikään kansainvälisesti toimiva valtionyhtiö ei selkeästi ilmoita verosuunnitteluperiaateenaan sitoutuvansa mak samaan verot niihin maihin, joissa verotettava tulo on muodostunut yhtiön tosiasiallisen liiketoiminnallisen aktiviteetin ja arvonlisäyksen mukaisesti.

Kolme pelkästään Suomessa toimivaa valtionyhtiötä toteaa, ettei yhtiö harjoita lainkaan aktiivista verosuunnittelua eikä hyödynnä kansainvälisten ulottuvuuksien mahdollisuuksia verosuunnittelussa. Esimerkiksi pelkästään Suomessa toimivan Suomen Lauttaliikenne Oy:n mukaan ”verojen minimoitintavoitteen sijaan [yhtiön] veroratkaisut tehdään tarkoituksenmukaisuusperiaatteen ohjaamina”⁷⁹. Muutama yhtiö ilmoittaa veropolitiikkanaan, etteivät ne toimi veroparatiiseissa, mutta auki jää se, mitä ne veroparatiisilla tarkoittavat⁸⁰.

Useat yhtiöt kertovat verojalanjälkiselvityksessään olevansa vastuullisia veronmaksajia, mutta eivät avaa vastuullisuuden sisältöä millään tavalla. Tämä jää tyhjäksi toteamukseksi, sillä vastuullisuus voi tarkoittaa eri asioita eri sidosryhmille ja yksittäisille yrityksille. Usein samassa yhteydessä puhutaankin veroriskien hallinnasta eli vastuullisuus näyttäytyy lähinnä vain voitonmaksimointina osakkeenomistajille.

78 [Governia, Suomen Rahapaja, Nordic Morning ja Fortum](#)

79 [Myös pelkästään Suomessa toimivat Fingrid ja Alko ilmoittavat, etteivät ne tee verosuunnittelua.](#)

80 [Esimerkiksi Altia ja Vapo, ks. koostetaulukko, luku 5.8. Aggressiivista verosuunnittelua voidaan tehdä myös hyödyntämättä veroparatiiseja.](#)

Osa yhtiöistä nimesi tiettyjä verosuunnittelun keinoja, joita ne eivät kertomansa mukaan hyödynnä verosuunnittelussaan. Näitä olivat markkinaehtoperiaatteesta poikkeava siirtohinnoittelu ja konserniavustukset⁸¹. Lisäksi yksi yhtiö teki sitoumuksen lainakorkojen ja muiden ehtojen markkinaehtoisuuteen, millä hillitään alikapitalisoinnilla tehtävää verosuunnittelua.

Siirtohinnoitteluun liittyvää markkinaehtoisuutta on noudatettava yhtiöiden sisäisessä kaupassa suoraan lain nojalla. Siirtohinnoittelu on kuitenkin altis manipuloinnille ja tässä mielessä asian korostaminen verojalanjälkiraportissa on ymmärrettävissä yhtiön vakuutukseksi siirtohinnoittelussäännösten vilpittömään noudattamiseen ja siksi perusteltua. Samoin alikapitalisoinnissa hyödynnettäviin markkinaehtoisia suurempiin korkoihin voidaan periaatteessa puuttua lain nojalla. Vakuuttelua vakuuttavampi tapa on kuitenkin kertoa, että esimerkiksi konsernin sisäisissä lainoissa käytetään vain 1–5 prosentin markkinakorkoja⁸² tai että korko on sidottu tiettyyn viitekorkoon. Konserniavustuksia puolestaan voidaan käyttää suomalaisten, konsernin muodostavien yritysten välisessä tulojen tasauksessa ja verosuunnittelussa⁸³, ja ne ovat olleet myös yksi vaihe kotimaisten

kansainvälisesti toimivien yritysten aggressiivisen verosuunnittelun strategioita.⁸⁴

Yhtiön välttämien aggressiivisten verosuunnittelukeinojen luetteleminen tuo yhtiön verolinjauksiin konkretiaa. Verosuunnittelukeinoja on kuitenkin edellä mainittujen lisäksi lukemattomia muita. Siksi lopulta kaikkein oleellisin on, että yhtiöt raportoivat verotiedot maittain ja sitoutuisivat verojen maksamiseen sinne, missä tulos on tosiasiallisen liiketoiminnan seurauksena muodostunut.

Maakohtaiset tiedot puutteellisia

Suurin osa kansainvälisesti toimivista valtionyhtiöistä ei anna kaikkia pyydettyjä tietoja turvautumatta niille ohjeistuksessa suotuun mahdollisuuteen rajata raportointia itse olennaisiksi katsomiinsa tietoihin. Useimmat yhtiöt kertovat tiedot vain ”keskeisten liiketoimintamaidensa” osalta, ja muut maat kuitataan yhdistetyillä luvuilla.

Pääosin yhtiöt kertoivat verotukseen liittyvinä tunnuslukuina korkeintaan VNK:n ohjeistuksessa esimerkkeinä annetut tunnusluvut eli liikevaihdon, tuloksen ennen veroja, henkilöstömäärän sekä maksetut ja tilitetyt verot. Suurin osa kansainvälisesti toimivista yhtiöistä ei antanut kaikkia ohjeistuksessa vapaaehtoisina pyydettyjä tietoja maittain. Vain muutama yhtiö kertoi esimerkiksi vastaanottamistaan julkisista tuista tai ettei ollut niitä vastaanottanut. Kymmenen lähinnä Suomessa toimivaa yhtiötä ei tehnyt lainkaan

81 Valtio-omisteisten yhtiöiden kehittämiseen ja omistuksellisiin erityisjärjestelyihin osallistuva Governia Oy kertoo, ettei se ole käyttänyt konserniavustuksia eikä konserniyhtiöiden välillä muutoin tehdä tulosjärjestelyitä.

82 Esimerkiksi Fortum tekee näin, mutta vain pohjoismaisten tytäryhtiöidensä osalta. Fortumin mukaan pohjoismaat kattavat suuren osan konsernin sisäisistä lainoista ja hinnoitteluperiaate on sama kaikissa Pohjoismaissa. Pohjoismaiden ulkopuolella markkinakorot ovat olleet keskimäärin Pohjoismaita korkeammat paikallisista viitekoroista johtuen, joten myös Fortumin sisäisten lainojen korot näiltä osin ovat yleensä korkeammat. Fortum Oyj, Anna Eskelinen, sähköposti 3.8.2015

83 Konserniavustuksia ei voi antaa ulkomaisille konserniyhtiöille. Konserniavustusta saavan yrityksen tulos kasvaa ja avustusta antavan puolestaan pienenee. Laki konserniavustuksesta verotuksessa (825/1986)

84 Pelkkä konserniavustusten hyödyntäminen ei vielä merkitse aggressiivista verosuunnittelua, mutta niitä voidaan käyttää fasilitoimaan voittojen siirtoon perustuvaa verovälttelyä. Tämä tapahtuu siten, että liiketoimintaa harjoittavat suomalaiset tytäryhtiöt maksavat konsernin holdingyhtiölle konserniavustuksia, jolloin niiden tuotto siirtyy holdingyhtiön tuotoksi. Holdingyhtiö lainaa rahaa ulkomaiselta matalan verotuksen maassa sijaitsevalta konserniyhtiöltä, ja tällä rahalla ostetaan esimerkiksi tytäryhtiöiden osakkeita. Tämän seurauksena holdingyhtiö voi vähentää korkotuloja verotuksessa, ja voitto siirtyy korkotuottoina matalan verotuksen maahan. Finnwatchin selvityksen perusteella mm. terveysyhtiö Attendo on hyödyntänyt konserniavustuksia aggressiivisessa verosuunnittelussaan. Finnwatch, Ei tietoja, ei tuloja? Outotec, Attendo ja vastuullinen veronmaksu, Finnwatch 2013, s. 22–23, saatavilla osoitteessa: http://www.finnwatch.org/images/pdf/ei_tietoja_finnwatch.pdf

erillistä verojalanjälkiraporttia vuosikertomuksen ja tilinpäätöksen lisäksi⁸⁵.

Usein valtionyhtiöt markkinoivat verojalanjälkeään yhtenä verokertymälukuna kuvaamaan laaja-alaisesti yhtiön toimintaan liittyviä kaikkia välillisiä ja välittömiä veroja ja veronluonteisia maksuja yhteiskunnalle. Vapaaehtoisena pyydetyn efektiivisen tuloverokannan antaa neljä kansainvälisesti toimivaa yhtiötä osana verojalanjälkiselvitystään, mutta vain Fortum tekee sitä koskevia täsmäytyslaskelmia raportissaan (kahdelta vuodelta)⁸⁶.

Olenaisuusperiaatteeseen vedottiin hyvin laajasti syynä tietojen ilmoittamatta jättämiseen tiettyjen maiden tai yksittäisten yritysten osalta. Raportointinsa maakohtaisuutta rajaavana olenaisuusperiaatteena viisi kansainvälisesti toimivaa yhtiötä ilmoitti liikevaihdon suuruuden⁸⁷. Yhtiöistä Posti täsmensi tältä osin euromääräiset rajat⁸⁸. Muutamat yhtiöt viittasivat lisäksi liikesalaisuuksiin ja tietojen luottamuksellisuuteen ilman tarkentavia selityksiä.

Valtionyhtiöistä veroraporttien ja tilinpäätöstietojen perusteella toimintaa veroparatiiseissa on neljällä yhtiöllä (Finnair, Fortum, Neste ja Posti; näiden lisäksi Suomen Teollisuussijoitus Oy ja Teollisen yhteistyön rahasto Oy Finnfund tekevät sijoituksia veroparatiisirahastojen kautta). Yhtiöt eivät anna pyydettyjä taloustietoja näiden maiden osalta maittain ja verolajeittain, vaikka VNK:n ohjeituksessa näin edellytettiin ilman poikkeuksia. Posti totesi, että OECD:n veroparatiisilista on tyhjä. Muut yhtiöt eivät kertoneet raportissaan, mihin määritelmään niiden veroparatiisiselvitys perustuu. Valtionyhtiöllä on tytäryhtiöitä tai kiinteitä toimipaikkoja taikka sijoituksia tilinpäätöstietojen perusteella ainakin Bermudalla, Caymansaarilla, Guernseyssä,

Jerseyssä, Alankomaissa, Luxemburgissa, Belgiassa, Sveitsissä ja Irlannissa.

Selvityksen kohteena olevista valtionyhtiöistä yhdeksän julkisti antamiensa tietojen laajuudessa vertailutietona edellisvuoden tiedot veronjalanjälkiraportissaan. Tätä useammalta vuodelta vertailutiedot antoi kolme pelkästään Suomessa toimivaa yhtiötä⁸⁹.

Maakohtaisesti raportoidut tunnusluvut olivat varmennettuja lähinnä vain siltä osin, kuin samat tiedot kuuluivat normaalin tilinpäätöksen tai GRI-raportointimallin mukaisten yritys vastuutietojen varmennuksen piiriin⁹⁰. Missään varmennuksessa ei ole arvioitu sitä, onko omistajaohjausta verotietojen raportoinnin osalta noudatettu ja onko yhtiön veronmaksu ollut vastuullista.

5.3. NESTE EI RAPORTOI TIETOJA MAITTAIN

Neste on valtion 50,1 prosenttisesti omistama julkinen osakeyhtiö, ja sen omistajaohjaus kuuluu VNK:lle. Neste harjoittaa öljyn ja kaasun tuotantoa, öljy-, energia- ja kemianteollisuutta ja kauppaa, kaupparenkulkua, teknistä suunnittelua sekä näihin liittyvää muuta liiketoimintaa. Finnwatch on aiemmin tutkinut Nesteen alihankintaketjujen vastuullisuutta vuonna 2014⁹¹.

Neste raportoi omistajaohjauksen edellyttämät vähimmäistiedot vuosikertomuksessaan, josta ne on helposti löydettävissä otsikon

85 Ks. koostetaulukko valtioenemmistöisten yhtiöiden veroraporteista luku 5.8.

86 Ks. Fortumin veroraportoinnista luku 5.5. Myös Posti kertoo efektiivisen verokannan, mutta sen täsmäytys jää epäselväksi.

87 Finnair, Fortum, Neste, Altia ja Posti.

88 Yhden miljoonan euron liikevaihto yksittäisen Postin tytäryhtiön osalta, ks. Postin veroraportista luku 5.6. Finnairin liikevaihdosta vain 1 prosentti on ulkomaista, ks. luku 5.4.

89 Raskone, CsC-Tieteen tietotekniikkakeskus ja Finnpiilot Pilotage vuodelta 2011 alkaen ja Suomen Erillisverokot vuodelta 2012 alkaen

90 Fortum kommentoi Finnwatchille, että Deloitte on tarkastanut Fortumin tilinpäätöksessä mukana olevat, myös verojalanjälkeä koskevat tunnusluvut. Fortum Oyj, Anna Eskelinen, sähköposti 3.8.2015.

91 Finnwatch löysi Nesteen alihankkijan plantaaseilta vakavia työelämän oikeuksien loukkauksia. Finnwatch, 2014, Palmuöljyostojen vastuullisuus Suomessa: http://www.finnwatch.org/images/pdf/palmuoljy_web.pdf. Öljypalmutuotannon aiheuttamia ympäristöongelmia sekä siihen liittyviä työntekijöiden sosiaalisia ongelmia on kritisoitu jo pitkään. Yle julkaisi Finnwatchin raportin julkaisun yhteydessä ajankohitaisohjelman, jossa arvioitiin Nesteen vastuuta työntekijöiden oloista sen alihankinnassa: <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/09/16/raakaa-palmuoljya>

”Verokontribuutio (verojalanjälki)” alta⁹². Neste ei kuitenkaan kerro verojalanjäljes-
sään omistajaohjauksen edellyttämiä vähim-
mäistietoja maittain, vaikka sillä on toimintaa
kaikkiaan kahdessakymmenessä maassa⁹³.
Luvut on annettu eriteltyinä vain Suomen
osalta, kun taas muiden maiden osalta ne
on annettu yhteenlaskettuina vuosilta 2013
ja 2014. Lisäksi kerrotaan tiedot koko konser-
nin osalta. Neste perustelee muiden
maiden tietojen yhdistämistä ”kilpailusyillä
liiketoimintatietojen luottamuksellisuuden
säilyttämiseksi”.⁹⁴

Neste katsoo antavansa toimintansa ”globaa-
lit avainluvut”, joissa olennaisuuden näkö-
kulmasta Suomella ja välillisillä veroilla on
Nesteen mukaan suuri painoarvo. Luvuista
selviää, että Suomen osuus konsernin lii-
kevaihdoista on 62 prosenttia, henkilöstö-
määrästä 70 prosenttia ja kaikista mak-
setuista ja kerätyistä veroista 85 prosent-
tia⁹⁵, mikä yhtiön mukaan osoittaa Suomen
olennaisen merkityksen koko konsernin

verojalanjäljessä⁹⁶. Liikevaihdon, henkilöstön
tai maksettujen verojen suuri määrä eivät
ole sellaisenaan kestäviä perusteita rajoittaa
maakohtaista raportointia, koska näiden tie-
tojen perusteella ei voida arvioida sitä, onko
monikansallinen yhtiö esimerkiksi siirtänyt
tulostaan erilaisin järjestelyin matalan vero-
tuksen valtioihin (veroparatiiseissa liikevaihto,
henkilöstömäärä ja verokertymä ovat näissä
tilanteissa pieniä). Verojalanjäljessä myös
välillisten verojen painottaminen on ongel-
mallista, jos sen varjolla pidätetään rapo-
toimasta yrityksen verovelvollisena suoraan
maksamia välittömiä veroja (ks. luku 3.1)⁹⁷.

Verojalanjälkitietojen perusteella yhtiön mak-
saman Suomen yhteisöveron määrä on las-
kenut vuoden 2013 76 miljoonasta eurosta 3
miljoonaan euroon vuonna 2014 ja konsernin
osalta 94 miljoonasta 21 miljoonaan euroon⁹⁸.
Ulkomaille maksetut verot ovat pysyneet 18
miljoonassa eurossa molempina vuosina.
Ilman maakohtaisia tunnuskuuluja näiden
muutosten merkityksestä voi esittää vain

Taulukko 1. Nesteen veroparatiisiyhtiöt⁹⁹

Maa	Tytäryhtiön nimi	Yhteisyrityksen nimi
Bermuda		Glacia Limited
Guernsey	Neste Oil Insurance Limited	
Bahrain	Neste Oil Bahrain W.L.L.	Bahrain Lube Base Oil Company B.S.C. (Closed)
Belgia	Neste Oil N.V.	
Alankomaat	Neste Oil Components Finance B.V. Neste Oil Finance B.V. Neste Oil Netherlands B.V.	
Sveitsi	Neste Oil (Suisse) S.A.	
Singapore	Neste Oil Singapore Pte. Ltd.	

92 Nesteen vuosikertomus 2014, s. 79–81, ladattavissa osoitteessa: <https://www.neste.com/fi/fi/konserni/uutiset-media/materiaalit> (viitattu 30.6.2015)

93 Maita ei kerrota verojalanjälkiselvityksessä, mutta kysyttäessä Neste kertoo maat: Abu Dhabi, Itävalta, Bahrain, Suomi, Ruotsi, Venäjä, Viro, Latvia, Liettua, Alankomaat, Belgia, Sveitsi, Singapore, Kanada ja USA. Neste, Jyrki Mäki-Kala, sähköposti 17.6.2015.

94 Verojalanjälkiselvityksensä alussa Neste toteaa, että verojalanjälki on koottu ”ottaen huomioon olennaiset luottamuksellisuuden, liiketaloudellisten perusteiden ja kustannustehokkuuden näkökulmat”.

95 Henkilöstöä Nesteellä oli Suomessa 3477 ja ulkomailta 1512 vuonna 2014; yhteisöveroista puolestaan 18 miljoonaa maksettiin ulkomaille ja 3 miljoonaa vain Suomeen vuonna 2014, kun taas vuonna 2013 luvut olivat 76 ja 18.

96 Kysyttäessä asiaa, yritys perusteli rajausta myös sillä, että Suomen liikevaihto edusti 62% koko konsernin liikevaihdosta. Neste, Taru Taajamaa, sähköposti 25.5.2015.

97 Ks. luku 3.2.

98 Neste kertoi Finnwatchille, että konsernin emoyhtiöllä aiheutui tappiota vuonna 2014 oljynhinnan globaalin laskun takia. Nesteen oljytuotteiden jalostustoiminnot ovat pääosin Suomessa. Neste, Jyrki Mäki-Kala, sähköposti 3.8.2015

99 Veroparatiisilistaus perustuu Finnwatchin aiemmissä selvityksissä käyttämään NBER-tutkimuslaitoksen listaukseen, jota on täydennetty Alankomailla ja Belgialla. Finnwatch, 2014, Messinkilaattojen valtakunta, Pöytälaatikkoyhtiöiden rooli suomalaisyritysten toiminnassa, s.8, saatavilla osoitteessa: http://www.finnwatch.org/images/pdf/vero_final.pdf

Neste Oil, nykyinen Neste, on valtionyhtiöistä suurin 15 miljardin liikevaihdollaan.

arvailuja. Verovastuullisuuden arvioiminen edellyttäisi myös tietojen antamista pidemmältä ajalta kuin vain kahdelta vuodelta, jotta tilikausien vaihtelut tulisivat huomioituiksi.

Yhtiö kertoo, että sillä on muutamissa "alhaisen verotuksen maissa" toimivia yhtiöitä. Finnwatchille Neste kertoi ensin noudattavansa yleisesti käytettyä OECD:n määritelmää, mutta korjaa myöhemmin seuranneensa OECD:n mustan listan tyhjentyksen (vuonna 2012) jälkeen Euroopan komission tulkintaa alhaisen verotuksen maista, minkä vuoksi Bermuda ja Guernsey on mainittu raportissa¹⁰⁰. Komissio julkaisi kuitenkin oman listansa vasta kesällä 2015 eikä se ole ollut siten veroraportointia tehdessä käytössä. Neste kertoo vuosikertomuksessaan, että sen Guernseyssä toimiva vakuutusyhtiö¹⁰¹ maksaa yhteisöveron Suomeen, ja Bermudan osakkuusyhtiöiden laivanvarustustoiminnan tuloa verotetaan Suomen verolainsäädännön mukaisesti vasta, kun varoja kotiutetaan Suomeen¹⁰². Muita tietoja ei kerrota, vaikka omistajaohjaus edellytti ilman poikkeuksia raportoimaan veroparatiisimaista taloudelliset tunnusluvut ja verot lajeittain. Nesteen toimintamaista Belgiaa, Alankomaita, Sveitsiä ja Singaporea on myös perusteltua pitää

100 Ibid.

101 Erityisesti Captive-vakuutusyhtiöitä matalan verotuksen alueilla saatetaan käyttää myös verosuunnitteluun. Helminen, M., 2013, Kansainvälinen tuloverotus, s. 571

102 Kysyttäessä Neste kertoi, että sillä on Bermudalla vielä muutama JL-laiva jäljellä. Neste, Jyrki Mäki-Kala, sähköposti 17.6.2015.

veroparatiiseina¹⁰³, minkä Neste kiistää¹⁰⁴. Näiden osalta tietoja ei siis anneta. Yhtiö listaa konsernitilinpäätöksessään tytä-, osakkuus- ja yhteisyrityksensä maittain (ks. taulukko 1)¹⁰⁵.

Neste kertoo saavansa vuoden 2015 aikana 89 miljoonan euron suuruisen Blender's Tax Credit (BTC) -verohelpotuksen. Julkisia tukia ei ole sisällytetty raporttiin, koska Nesteen mukaan julkisen tuen kansainvälinen määritelmä on epäselvä. Moni muu valtionyhtiö on kuitenkin raportoinut ainakin osaksi saamansa julkiset tuet. Neste olisi voinut avata tarkemmin kansainvälisen määritelmän epäselvyyttä ja kertoa itse julkisiksi tuiksi katsomansa luvut. Johtoa julkisen tuen määritelmään voidaan saada esimerkiksi EU:n valtioneuvoston päätöksistä¹⁰⁶.

103 Ks. alaviite 99.

104 Neste, Jyrki Mäki-Kala, sähköposti 3.8.2015

105 Osakkuusyritys on yritys, jonka äänivallasta konsernin emoyrityksellä on 20-50 prosentin osuus suoraan tai välillisesti. Konsernin tytäryritys on yritys, jonka äänivallasta emoyhtiöllä on yli 50 prosentin osuus joko suoraan tai välillisesti. Yhteisyritys on yritys, jonka esimerkiksi emoyritys omistaa tasaosuuksin (esimerkiksi puoliksi) yhdessä jonkun yrityskonserniin kuulumattoman toisen yrityksen tai muun tahon kanssa. Omistajat tavallisesti ohjaavat yrityksen päätöksentekoa niin, ettei millään taholla ole yksin määrittämisvaltaa yhteisyrityksessä.

106 Kysymys on toimenpiteistä, joissa julkinen sektori myöntää yrityksille tukea tai muuta etua. Tuen muodolla ei merkitystä, esimerkiksi kiinteistön markkinahintaa lhasempi hinta voidaan laskea tuoksi. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen artikkelit 107-109

Kuten suurin osa valtionyhtiöistä, Neste ei rajaa verosuunnitteluaan. Nesteen mukaan se on sitoutunut ”noudattamaan soveltuvaan lainsäädäntöä ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeita” ja ”paikallista soveltuvaan lainsäädäntöä verojen ja maksujen maksamisessa, keräämisessä, tilittämisessä sekä raportoinnissa.” Neste noudattaa siis lakisääteisiä velvoitteitaan, muttei kerro pidättäytyvänsä aggressiivisesta verosuunnittelusta, jossa hyödynnetään verolakien porsaanreikiä. Nesteen verostrategiana on tukea ”verotehokkaista liiketoimintaratkaisuja” ja verosuunnittelun lähtökohtana ovat ”liiketoiminnan muutostilanteet ja liiketoimintastrategiamme”. Verotehokkuus tarkoittaa usein käytännössä verovelvoitteiden minimointia. Neste kuitenkin kommentoi Finnwatchille, ettei se harjoita aggressiivista verosuunnittelua, joka on lain tarkoituksen tai hengen taikka joidenkin muiden kuin oikeudellisten normien vastaista. Neste tarkentaa, että verotehokkuus tarkoittaa käytännössä sen varmistamista, ettei liiketoiminnasta makseta veroja kahteen tai useampaan kertaan¹⁰⁷.

Neste kertoo osallistuvansa verolakien ja verotuskäytännön kehitystyöhön ja kiinnittävänsä tässä erityisesti huomiota ”oikeudenmukaisuuteen, selkeyteen, toteuttamiskelpoisuuteen ja yleiseen kohtuullisuuteen”. Tämä ei kuitenkaan kerro Nesteen veronmaksun vastuullisuudesta vielä mitään, sillä oikeudenmukaisuus tai kohtuus on subjektiivista ja voi tarkoittaa yrityksen eri sidosryhmille täysin vastakkaisiakin asioita. Oikeudenmukaisuudesta puhuminen pelkäänsä verosääntelyn yhteydessä viestii myös siitä, että oikeudenmukaisen verotuksen toteutumista pidetään yrityksessä pelkäänsä lainsäätäjälle kuuluvana tehtävänä. Neste kuitenkin täsmentää Finnwatchille, että Neste kokee vastuullisuuden omaksi tehtäväkseen¹⁰⁸. Tämä sitoumus tulisi kuitenkin kirjata julkiseen verostrategiaan ja täsmentää, mitä vastuullisuus Nestelle tarkoittaa.

5.4. MYÖS FINNAIR LASKEE YHTEEN MUUT MAAT

Finnair on julkinen osakeyhtiö, jonka osakekannasta valtio omistaa 55,8 %. Muiden pörssi-yhtiöiden tapaan sen omistajaohjaus kuuluu VNK:lle. Finnair harjoittaa reitti- ja lomaliikennettä Suomessa ja ulkomailla, minkä lisäksi sen toimialaan kuuluu lentokoneiden, niiden osien ja tarvikkeiden myynti, vuokraus ja korjaus, hotelli-, huolinta-, matkatoimisto- ja muu lentoliikenteeseen liittyvä toiminta.

Finnair esittää verojalanjälkiselvityksensä vuosikertomuksessaan yhdellä sivulla¹⁰⁹.

Finnair ei tee verosuunnitteluaan rajaavaa linjausta. Verosuunnittelun tavoitteena on tukea liiketoimintaratkaisuja ja yhtiö maksaa ”kussakin maassa sille kuuluvat välilliset ja välittömät verot paikallisten sääntöjen mukaisesti”, Finnair kertoo raportissaan. Finnair kommentoi Finnwatchille, ettei sillä ole palveluksessaan erillistä veroasiantuntijaa tai vero-osastoa, minkä vuoksi raporttiin on vaikea lisätä mitään verosuunnittelusta¹¹⁰.

Vastaavasti kuin Neste, Finnair taulukoi omistajaohjauksen pyytämät veronmaksua kuvaavat vähimmäistiedot erikseen vain Suomen osalta ja muiden maiden osalta yhteen lasketuna. Perustelu on se, että yhtiön verollinen toiminta yksittäisissä maissa Suomen ulkopuolella on vähäistä, yhteenlaskettuna alle prosentin konsernin liikevaihdosta. Finnair katsoo käyttäneensä tässä ohjeistuksen sallimaa harkintaa comply or explain -periaatteen mukaisesti¹¹¹.

Finnair selvittää sen kansainvälisen liiketoiminnan liittyvän pääsääntöisesti Finnairin ulkomaisten myyntiyrityksiköiden kautta tapahtuvaan lentolippujen ja rahdin myyntiin ja myynnin edistämiseen paikallisesti. Nämä myyntiyrityksiköt ovat emoyhtiön kiinteitä toimipaikkoja, joiden tulot verotetaan kansainvälistä lentoliikennettä koskevien säädösten ja verosopimusten perusteella osana

107 Neste, Jyrki Mäki-Kala, sähköposti 3.8.2015

108 Ibid.

109 Finnair Oyj, Vuosikertomus 2014, s. 120, saatavilla osoitteessa: http://www.finnairgroup.com/linked/fi/konserni/Finnair_Vuosikertomus_A4_final.pdf

110 Finnair Oyj, Arja Suominen, sähköposti 3.8.2015

111 Finnair Oyj, Arja Suominen, sähköposti 3.8.2015

emoyhtiön verotettavaa tuloa Suomessa.¹¹² Finnairin ulkomaisten tytäryhtiöiden toiminta puolestaan liittyy lähinnä matkapalveluihin, ja on suhteessa konsernin koko liiketoimintaan hyvin vähäistä. Finnair kertoo, että sillä on myös liiketoiminnallisista syistä jälleenvakuutustoimintaa harjoittava tytäryhtiö (IC Finnair Ltd) Guernseyn saarilla, jota on pidetty perinteisenä veroparatiisina. Finnair kuitenkin kertoo, että guernseyläisyhtiön tulos¹¹³ verotetaan väliyhteisölainsäädännön mukaisesti Suomessa. Muita omistajaohjauksen pyytämiä tietoja Guernseyn osalta ei verojalanjälkiselvityksessä kerrota. Finnair listaa tytäryhtiönsä vuosikertomuksessaan maittain ja karkeasti myös liiketoiminnoittain luokiteltuina lentoliikenteeseen, matkapalveluihin ja muihin toimintoihin¹¹⁴.

Finnair ilmoittaa merkittävänä valtiolta saatuna tukena Finnairin Ilmailuopiston saaman opetushallituksen 1,6 miljoonan euron tuen. Finnairin mukaan muilta suomalaisilta viranomaistahoilta ei ole saatu julkisia tukia. Eri maiden viranomaistahojen lentoliikenteelle maksamia tukia Finnair ei raportoi, koska ne kuuluvat Finnairin tulokannan mukaan liikesalaisuuden piiriin.

Finnairin verojalanjälkiselvityksessä viitataan konsernin tilinpäätöstietoihin, joiden mukaan Finnair-konsernin efektiivinen tuloverokanta vuonna 2014 oli -16,7 % (edellisvuonna 14,5 %), kun siis Suomessa yhteisöjen voittoon sovellettava tuloverokanta on 20 prosenttia. Vuoden 2014 negatiiviseen verokantaan vaikutti Finnairin mukaan sen yhteisyrityksen Flybe Nordic -konsernin¹¹⁵ sijoituksen kirjaaminen sen jatkuvien tappioiden ja

uudelleenjärjestelytarpeen vuoksi nolnaan¹¹⁶. Finnairille on kertynyt Suomessa aikaisemmilta tilikausilta verotuksessa vahvistettuja tappioita yhteensä noin 290 miljoonaa euroa, jotka voidaan hyödyntää seuraavien 5–10 vuoden aikana kertyvää positiivista verotettavaa tuloa vastaan. Maksettavaa tuloveroa kertyy vasta, kun aikaisemmat tappiot on täysimääräisesti käytetty, Finnair kertoo. Vuonna 2013 Finnairin Suomen positiivisesta tuloksesta ei tästä syystä aiheutunut veronmaksua ja vuonna 2014 Finnairin tulos Suomessa oli tappiollinen (-100,4 miljoonaa euroa).

5.5. FORTUM ANTAA VAIN OSAN TIEDOISTA JA VAIN KESKEISIKSI KATSOMISTAAN LIKETOIMINTAMAISTA

Valtion 50,8 prosenttisesti omistama energiayhtiö Fortumin toimialana on muun muassa sähkön, lämmön ja kaasun tuotanto, hankinta, siirto, jakelu ja myynti. Fortum on julkaissut verojalanjälkensä jo vuodesta 2012 alkaen osana vuosiraportointiaan. Finnwatch on jo kertaalleen arvioinut Fortumin veroraportointia suurten suomalaisyhtiöiden pöytälaatikkoyhtiöiden käyttöä selvittäneessä tutkimuksessaan tammikuussa 2014¹¹⁷.

Fortum raportoi VNK:n omistajaohjauksen pyytämiä tietoja vuoden 2014 vuosikertomuksensa "Fortumin veronmaksajana" -osiossa, joka sisältää myös linkin tilinpäätöstietojen tuloveroja koskevaan liitetiedostoon¹¹⁸.

112 Finnair Oyj, Vuosikertomus 2014, s. 120, saatavilla osoitteessa: http://www.finnairgroup.com/linked/fi/konserni/Finnair_Vuosikertomus_A4_final.pdf

113 0,8 miljoonaa euroa vuonna 2013 ja pyöristettynä 0 miljoonaa euroa vuonna 2014

114 Tytäryhtiöt listattu vuosikertomuksen sivulla 79 maittain (Guernseyn lisäksi tytäryhtiöitä Suomessa, Virossa, Venäjällä, Liettuassa ja Kanadassa).

115 Flybe Nordic on Pohjoismaissa ja Baltiassa toimiva alueellinen lentoyhtiö, joka operoi Finnairin os-toliikennettä sekä omaa riskiliikennettä. Tilikaudella 2014 ja 2013 Flybe Nordic on ollut Finnair Oyj:n ja Flybe UK:n omistama yhtiö, jossa omistajilla on yhteinen määräysvalta.

116 Kirjatut tappiot tilikaudelle 2014 ovat yhteensä -2,1 miljoonaa euroa. Yhtiön laina- ja korkosaamisista on tehty 10,8 miljoonan euron alaskirjaus (ei vähennyskelpoinen meno verotuksessa) sekä ennakkomaksu- ja muista operatiivisista saamisista tehty 11,3 miljoonan alaskirjaus (vähennyskelpoinen meno verotuksessa). Lisäksi Finnair toteaa, että Suomen tuloverokannan muutos vuoden 2014 alussa 24,5 %:sta 20 %:iin vaikutti positiivisesti jo vuoden 2013 tulolaskelman veroihin laskennallisten verojen uudelleenarvostamisen myötä aiheuttaen vertailukaudelle 4,5 miljoonan eron positiivisen kertaluonteisen vaikutuksen. Vuosikertomuksen s. 81 ja 104.

117 Finnwatch, 2014, Messinkiläaattojen valtakunta – Pöytälaatikkoyhtiöiden rooli suomalaisyritysten toiminnassa, s.17–20, saatavilla osoitteessa: http://www.finnwatch.org/images/pdf/vero_final.pdf

118 Fortumin vuosikertomus 2014, s. 74–77 ja 188–190, saatavilla osoitteessa: https://fortum-ar-2014.studio.crasman.fi/pub/PDF/Fortum_vuosikertomus2014.pdf

Fortumin mukaan sillä on "toimintaa yli 15 maassa"¹¹⁹. Maakohtaiset verotiedot verolajeittain Fortum taulukoi tilikausilta 2013 ja 2014 kuitenkin vain seitsemän maan, Suomen, Ruotsin, Venäjän, Puolan, Viron, Norjan ja Alankomaiden osalta. Muiden maiden osalta verotiedot on annettu yhdistettyinä (ks. taulukko 2). Tunnusluvuista puuttuvat pyydetyt vähimmäistiedot liikevaihdosta, tuloksesta ennen veroja, henkilöstön lukumäärästä ja saaduista julkisista tuista¹²⁰. Tuloveroja koskevassa liitetiedostossa eritellään tulos ennen veroja ja tuloverot, mutta ainoastaan Fortumin suomalais- ja ruotsalaisyhtiöiden osalta¹²¹.

Fortum kommentoi Finnwatchille, etteivät henkilömäärät tai työvoimakustannukset ole sen liiketoiminnan ja tuloksen muodostumisen kuvaamisen kannalta olennaisia, sillä monesti ulkomailla toimintoja ulkoistetaan eikä toiminta ole henkilöintensiivistä¹²². Näissäkin tapauksissa tieto pitäisi kuitenkin kertoa, minkä lisäksi olisi hyvä kertoa henkilöstökulut vaikkei omistajaohjaus sitä edellyttänyt. Yhtiö voi myös kertoa normaalin tuloslaskelman luvun ulkoisten palvelujensa kustannuksista maakohtaisesti kattavan kuvan saamiseksi siitä, miten yhtiön tulos on muodostunut¹²³. Erityisesti veroparatiiseissa

sijaitsevien pöytälaatikkoyhtiöiden osalta henkilömäärä (ja -kulut) on pienenäkin lukuna tuloksen muodostumisen ja verovastuun arvioimisen kannalta aina oleellinen tieto.

Fortumin vuosikertomuksessaan antama selitys maakohtaisia tietoja rajoittavasta olennaisuus-periaatteesta jää epäselväksi¹²⁴. Liikevaihtoon perustuvia eurorajoja ei kerrota. Fortumin mukaan Suomi ja Ruotsi ovat kaksien merkittävintä tuotantomaata, joiden niiden yhteenlaskettu osuus tilikaudelta 2014 maksettavista veroista oli 83 % ja Fortumin vuoden 2014 tuloksesta 81 %. Muiksi merkittävimmiksi tuotantomaikseen vuonna 2014 Fortum ilmoittaa Venäjän, Puolan, Viron, Iso-Britannian, Latvian ja Liettuan. Lisäksi Fortum nimeää "merkittäviksi Fortum-maiksi" Alankomaat, Belgian, Intian, Irlannin, Luxemburgin, Ranskan ja Saksan¹²⁵. Vaikka Fortum määrittelee edellä luetellut toimintamaansa merkittäviksi, se ei silti raportoi kaikista maakohtaisia verolukuja. Veroluvut jäävät kokonaan antamatta muun muassa veroparatiiseiksi katsottavien Belgian ja Luxemburgin osalta. Kommentoimissaan asiaa Finnwatchille Fortum vetosi myös hallinnolliseen taakkaan: Fortumin mukaan se raportoi sisäisesti "divisionittain"¹²⁶, ei maittain, eikä sen mukaan ole järkevää rakentaa kaksinkertaista raportointia¹²⁷.

Fortum ei erittele tai määrittele veroparatiiseiksi luokiteltavia toimintamaita raportissaan. Fortum kommentoi Finnwatchille, etteivät EU-valtiot ole sen mielestä veroparatiiseja. Fortum aikoo kuitenkin tarkastella veroparatiisien osalta lähestymistapaansa

119 Vuosikertomuksen mukaan tytäryhtiöitä on kaikkiaan 19 valtiossa. s. 232–234.

120 Otsikon "Muut maksut yhteiskunnalle ja tuet yhteiskunnalta" alla Fortum kertoo saaneensa yhteiskunnalta tuotanto-, investointi-, T&K- ja muita merkittäviä, yli 0,5 miljoonan euron tukia yhteensä kolme miljoonaa euroa, mutta näitä tukia ei eritellä maittain.

121 Fortumin vuosikertomus 2014, s. 188–190.

122 Tapaaminen Fortumissa 22.6.2015, verojohtaja Reijo Salo. Fortumin mukaan ison voimalaitosinvestoinnin valmistuttua voimalaitosta usein riittää operoimaan pieni määrä henkilöitä. Fortum Oyj, Anna Eskelinen, sähköposti 3.8.2015. Suomen ja Ruotsin osalta vuosikertomuksen tuloveroja koskevassa liitetiedostossa kerrotaan myös maksettavien tuloverojen suhde maakohtaisiin varoihin ja myyntivolyyymeihin. Muiden maiden osalta ilmoitetaan ainoastaan yhteenlaskettu summa. Yhtiön mukaan investointivaltaisella alalla nämä tunnusluvut ovat maatasolla olennaisemmat kuin esim. suhteutus liikevaihtoon tai henkilöstömäärään. Fortum Oyj, Financial Communications, Anna Eskelinen, sähköposti 3.8.2015

123 Esimerkiksi tilinpäätöksen kululajikohtaisessa tuloslaskelmasa materiaalit ja palvelut, ulkopuolisia palveluita ovat esimerkiksi yrityksen ostamat alihankintatyöt, kuten valmistustoimintaan vuokrattu työvoima.

124 Fortumin näkemyksen mukaan yrityksen verotuksen liittyvien periaatteiden julkaiseminen lisää verotuksen läpinäkyvyyttä ja ymmärrettävyyttä paremmin kuin maakohtainen veroraportointi, joka ei antaisi todellista kuvaa yrityksen toiminnasta, taloudesta ja yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta. Maakohtainen raportointi voi myös saattaa yhtiön strategisesti tai kilpailullisesti epäedulliseen tilanteeseen. Fortumin verkkosivut, Fortum veronmaksajana, <http://www.fortum.com/fi/media/ajankohtaista3/artikkelit/pages/fortum-veronmaksajana.aspx> (viitattu 26.8.2015)

125 Fortumin vuosikertomus 2014, s. 74

126 Divisionilla Fortum tarkoittaa vesivoimaa ja teknologiaa, ydin- ja lämpövoimaa, lämpö- ja sähkömyyntiä ja -ratkaisuja, Venäjän toimintoja, jakelua sekä muita toimintoja.

127 Fortum Oyj, Financial Communications, Anna Eskelinen, sähköposti 3.8.2015

seuraavan raportin osalta¹²⁸. Fortum kertoo tilinpäätöksen liitetiedostossa, että sillä on pitkäaikaista sisäistä rahoitusta varten rahoitusyhtiöitä Hollannissa, Irlannissa, Belgiassa ja Luxemburgissa. Kaikkia näitä maita voidaan pitää veroparatiiseina ja Luxemburg kuuluu myös OECD:n Global Forumin mustaan listaan. Näiden maiden osalta Fortum kertoo ainoastaan yhteenlaskettuina rahoitusyhtiöiden tilikaudelta maksettavat verot ja niiden suhteen pitkäaikaisten korollisten saatavien ja vieraan pääoman nettomäärään¹²⁹.

Fortumin vuosikertomus sisältää tytäryhtiölistan, jonka mukaan sillä on tytäryhtiöitä 19 maassa, niistä 18 Alankomaissa, yksi Belgiassa, kaksi Irlannissa ja neljä Luxemburgissa.¹³⁰ Lisäksi Fortumilla on vakuutusyhtiö Guernseyssä, jonka tulosta verotetaan Fortumin mukaan Suomessa väliyhteisölainsäädännön perusteella. Fortum kommentoi Finnwatchille, että Caymansaarille sijoittautuneesta rahastosta se omistaa vain pienen osuuden, minkä vuoksi se ei erikseen julkaise siihen liittyviä tietoja¹³¹. Sekä Guernsey että Caymansaaret ovat tunnettuja veroparatiiseja, jotka myös EU:n komissio sisällytti ensimmäiselle EU:n mustalle listalle kesäkuussa 2015¹³².

Aggressiivista verosuunnittelua tarkastelevalle maakohtaiset tiedot veroparatiiseista ovat oleellisia. Maakohtaisten tietojen puuttuminen näistä maista on siten keskeisin Fortumin maakohtaisen verojalanjälkiraportoinnin puute. Fortumin selitys veroparatiisimaissa toimimiselle on vanha tuttu. Rahoitustoiminnot on sijoitettu maihin, joissa

Taulukko 2. Fortumin veroparatiisiyhtiöt¹³³

Maa	Tytäryhtiön nimi	Segmentti*
Alankomaat	FB Generation Services B.V.	▼
	Fortum 1 B.V.	▼
	Fortum 2 B.V.	▼
	Fortum 3 B.V.	▼
	Fortum 4 B.V.	▼
	Fortum Finance II B.V.	▼
	Fortum Holding B.V.	▼
	Fortum Hydro B.V.	●
	Fortum India B.V.	▼
	Fortum India Industry B.V.	▼
	Fortum Power Holding B.V.	●
	Fortum Russia B.V.	□
	Fortum Russia Holding B.V.	□
	Fortum SAR B.V.	▼
	Fortum Sun B.V.	▼
	Fortum Wave Power B.V.	●
PolarSolar B.V.	●	
RPH Investment B.V.	□	
Belgia	Fortum Project Finance N.V.	▼
Guernsey	Fortum Insurance Ltd	▼
Irlanti	Fortum C&P Unlimited	▼
	Fortum Finance Ireland Limited	▼
Luxemburg	Fortum Baltic Investments SNC	▼
	Fortum Investment SARL	●
	Fortum L.A.M SNC.	▼
	Fortum Luxembourg SARL	●
Malesia	Fortum Sendi Prima Sdn Bhd	●

* Fortumin ilmoittamat segmentit:

● = Power and Technology

■ = Heat, Electricity Sales and Solutions

▲ = Distribution

□ = Russia

▼ = Muut

”toimintaympäristö on vakaa ja verotus ennakoitava”¹³⁴.

128 Ibid.

129 Alankomaiden osalta Fortum myös taulukoi verotiedot, sillä Fortumin mukaan Alankomaissa on sen suurin rahoitusyksikkö. Ibid.

130 Fortumin vuosikertomus 2014, s. 232–234

131 Kyse Caymansaarilla olevasta uusien teknologioiden tutkimus- ja tuotekehitysrahastosta, josta Fortum omistaa vähemmistöosan usean muun yhtiön kanssa seuratakseen teknologian kehitystä. Mahdollinen tulos verotetaan Hollannissa. Fortum Oyj, Financial Communications, Anna Eskelinen, sähköposti 3.8.2015

132 European Commission, Tax good governance in the world as seen by EU countries, http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/good_governance_matters/lists_of_countries/index_en.htm (viitattu 26.8.2015)

133 Veroparatiisilista perustuu Finnwatchin aiemmissä selvityksissä käyttämään NBER-tutkimuslaitoksen listaukseen, jota on täydennetty Alankomailla ja Belgiassa. Finnwatch, 2014, Messinkiläattojen valtakunta, Pöytälaatikkoyhtiöiden rooli suomalaisyritysten toiminnassa, s.8, saatavilla osoitteessa: http://www.finnwatch.org/images/pdf/vero_final.pdf

134 Fortumin vuosikertomus 2014, s. 75. Fortumin mukaan näissä maissa on myös tarjolla vakiintuneita uudenlaisia rahoitusratkaisuja sekä asiantuntemusta kansainvälisen yrityksen rahoitustarpeista. Fortumin verkkosivujen medially-osi, Fortum veronmaksajana, <http://www.fortum.com/fi/media/ajankohtais-3/artikkelit/pages/veronmaksajana.aspx> (viitattu 26.8.2015)

Taulukko 3. Fortum taulukoi vain osan pyydytyistä tiedoista ja vain osasta maista

TILIKAUDELTA MAKSETTAVAT VEROT VUOSINA 2013–2014

	Suomi		Ruotsi		Venäjä		Puola		Viro		Norja		Alanko- maat		Muut maat		Yhteensä		
	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	
milj. euroa																			
Tuloverot*	93	105	57	54	3	-1	1	1	2	1	4	2	32	31	12	11	203	203	
Tuotantoverot**	45	51	82	93	2	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	131	150	
Työllistämiseen liittyvät verot	3	3	16	19	4	5	1	1	1	1	1	2	0	0	2	2	28	32	
Omaisuuheen liittyvät verot	13	13	124	131	15	19	5	5	0	0	1	1	0	0	1	2	159	170	
Yrityksen kuluiksi kirjatut välilliset verot	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	4	4	
Yhteensä	156	174	279	297	24	25	8	8	3	2	6	5	33	31	16	16	525	559	

TILIKAUDELTA TILITETTÄVÄT VEROT VUOSINA 2013–2014

	Suomi		Ruotsi		Venäjä		Puola		Viro		Norja		Alanko- maat		Muut maat		Yhteensä		
	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	
milj. euroa																			
Arvonlisäverot, myynnit	352	455	553	574	311	370	51	49	20	19	32	56	1	1	33	48	1353	1572	
Arvonlisäverot, hankinnat	323	403	463	481	303	373	40	35	18	14	21	35	1	0	24	43	1192	1385	
Arvonlisäverot, netto*	29	52	90	93	9	0	11	14	2	5	11	21	0	1	8	5	161	190	
Palkoista perittävät ennakonpidätykset	45	52	23	25	9	11	3	3	2	0	2	3	0	0	4	5	88	98	
Valmisteverot	54	158	149	173	0	0	0	0	0	0	17	35	0	0	1	2	221	369	
Lähdeverot	57	42	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	57	43	
Yhteensä	184	304	261	291	18	11	15	18	4	5	30	59	0	1	14	12	527	700	

Yrityksellä on merkittäviä rahoitusjärjestelyitä muun muassa Belgiassa, jotka ovat olleet verottajan mielenkiinnon kohteena. Rahoitusjärjestelyihinsä liittyvistä epäselvyyksistä huolimatta Fortum ei halua avata maakohtaisia tietoja Belgian osalta. Fortumin vuosikertomuksessa käydään läpi oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt, joista yksi prosessi koskee Fortumin vuoden 2007 tuloveroa koskenutta 136 miljoonan euron jälkiverotuspäätöstä joulukuussa 2013¹³⁵. Myös Fortumin vuoden 2008–2011 jälkeisistä veroista Belgian rahoitustoimintaan liittyen on vireillä valitus

korkeimmassa hallinto-oikeudessa¹³⁶. Metson entinen talousjohtaja Reijo Kostainen on julkisuudessa arvioinut, että Fortum on saanut vuodesta 2008 lähtien Belgian rahoitusyhtiöjärjestelyillään noin 400 miljoonan euron verohyödyn¹³⁷.

136 Verotarkastus 2007 verotuksesta perustui siirtolinnoittelussäännöksiin, mutta Veronsaajien edunvalvontayksikkö täydensi valituksensa perusteita Korkeimmassa hallinto-oikeudessa veromenettelylain 28 §:llä, mitä oikeusoppineet ovat pitäneet prosessuaalisesti ongelmallisena. Valitus vuosien 2008–2011 verotusta koskien perustuu sen sijaan alun alkaen veron kiertämistä koskevaan veromenettelylain 28 §:ään. Yle, 10.3.2015, Fortumilla edessään satojen miljoonien vero-oikeudenkäynnit, http://yle.fi/uutiset/fortumilla_edessaan_satojen_miljoonien_vero-oikeudenkaynnit/7858163 (viitattu 26.8.2015)

137 Yle, Metson ex-johtaja jätti selvityspyynnön Fortumin verojärjestelyistä: Nyt veronkiertopykälän rajat pitäisi testata, 16.12.2014, http://yle.fi/uutiset/metson_ex-johtaja_jatti_selvityspyynnnon_fortumin_verojarjestelyista_nyt_veronkiertopykalan_rajat_pitaisi_testata/7691310

135 Fortumin vuosikertomus 2014, s. 230

Fortum antaa konsernin efektiivisen tuloverokannan 5,9 % (13,3%) ja siistityn efektiivisen tuloverokannan 18,8 % (22,7 %), josta on eliminoitu osakkuusyhtiöiden ja yhteisyritysten¹³⁸ tulokset, verovapaat myyntivoitot ja valtioiden verokantamuutosten vaikutukset, sillä nämä voivat heiluttaa efektiivistä verokantaa merkittävästi vuositasolla¹³⁹. Fortum kommentoi Finnwatchille, että sen efektiivinen verokanta on ollut vuosien 2011–2014 aikana 4,7 %–16,4 % eli selkeästi matalampi, kuin Suomen tuloverolain mukainen yhtiöverokanta (vuoteen 2014 asti 24,5 % ja vuoden 2014 alusta 20 %), ja myös matalampi, kuin useimpien Fortumin muiden liiketoimintamaiden verokannat (pääsääntöisesti yli 19 %)¹⁴⁰.

Fortumkaan ei selkeästi rajaa verosuunnitteluaan, vaan se kertoo periaatteen olevan maksaa liiketoiminnan verot

138 Osakkuusyrittäjä on yritys, jonka äänivallasta konsernin emoyrityksellä on 20-50 prosentin osuus suoraan tai välillisesti. Konsernin tytäryrittäjä on yritys, jonka äänivallasta emoyhtiöllä on yli 50 prosentin osuus joko suoraan tai välillisesti. Yhteisyritys on yritys, jonka esimerkiksi emoyrittäjä omistaa tasaosuuksin (esimerkiksi puoliksi) yhdessä jonkun yrityskonserniin kuulumattoman toisen yrityksen tai muun tahon kanssa. Omistajat tavallisesti ohjaavat yrityksen päätöksentekoa niin, ettei millään taholla ole yksin määräämisvaltaa yhteisyrityksessä.

139 Fortumin vuosikertomuksen (s. 189) mukaan useat maat kuten Suomi, Ruotsi ja Hollanti ovat myöntäneet osakkeiden myynnille tuloverovapauden, minkä seurauksena kertaluonteiset verovapaat myyntivoitot alensivat efektiivistä tuoverokantaa vuonna 2014 kaikkiaan 13 prosenttia. Fortum kertoo myös Suomen eduskunnan tuloverokannan laskemisella 24,5 prosentista 20 prosenttiin olleen 79 miljoonan euron positiivinen vaikutus. Nimellisverokantamuutosten huomioiminen efektiivisen tuloverokannan laskelmassa voi olla perusteltua siitä syystä, että IFRS-tuloslaskelma perustuu pitkälti niin sanottuihin käypiin arvoihin. Tällöin esimerkiksi tietynä vuonna lähes varmasti syntyvät, mutta vasta tulevaisuudessa realisoituvat, tuotot ja menot kirjataan tulosvaikutteisesti. Esimerkiksi tilikaudella syntyvä tappio synnyttää yrityksen näkökulmasta tuloa silloin, kun voidaan olettaa, että yritys voi vähentää tappion myöhemmin verotuksessaan. Jos lainmukainen verokanta kuitenkin muuttuu myöhemmin, muuttuu myös positiivisen verovaikutuksen määrä. Syntyvä erotus käsitellään usein tilinpäätöksellä sinä vuonna, kun lakia muutetaan. Luku ei liity varsinaisesti kyseisen tilikauden liiketoimintaan, minkä vuoksi on perusteltua jättää jättää se pois efektiivisen verokannan laskelmasta. Osakkuus- ja yhteisyritysten tulojen poistaminen on perusteltavissa osaksi siksi, koska niissä yhtiöllä ei ole määräämisvaltaa (alle 50 % omistus).

140 KPMG, Corporate tax rates table, <https://home.kpmg.com/xx/en/home/services/tax/tax-tools-and-resources/tax-rates-online/corporate-tax-rates-table.html> (viitattu 26.8.2015)

toimintamaihinsa paikallisia säädöksiä noudattaen. Rahoitustoiminnan osalta Fortum viittaa kyllä "OECD:n ohjeistukseen", jolla Fortum tarkoittaa OECD:n monikansallisille yrityksille laatimia toimintaohjeita¹⁴¹. Niissä on linjattu myös hyvin yleistasoisesti verotusta yritysten yhteiskuntavastuun näkökulmasta.¹⁴² Veroasioita kerrotaan johdettavan yhteistyössä veroviranomaisten kanssa, kuten OECD:n ohjeissakin todetaan¹⁴³. Sisäisten lainojen korkotaso on tyypillisesti 1–5 prosenttia, mikä vastaa Fortumin mukaan markkinatasoa. Nämä prosenttiluvut koskevat kuitenkin vain pohjoismaita ja epäselväksi jää, mikä korkotaso on muissa tapauksissa.

Fortum kertoo, että Deloitte on tarkastanut Fortumin tilinpäätöksessä mukana olevat, myös verojalanjälkeä koskevat tunnusluvut¹⁴⁴. Tällaisessa varmennuksessa ei kuitenkaan arvioida sitä, onko omistajaohjausta verotietojen raportoinnin osalta noudatettu ja onko yhtiön veronmaksu ollut vastuullista.

5.6. POSTI RAPORTOI VAIN SUOMEN JA VENÄJÄN TIEDOT

Posti Group Oyj:n toimialana on posti- ja viestinvälitys, palvelu- ja informaatiologiikka, maksuliikenne- ja luottolaitostoiminta ja kiinteistöliiketoiminta. Posti on valtion yksinomistuksessa ja myös sen omistajaohjaus kuuluu VNK:lle.

Myöskään Posti ei raportoi tietoja toimintamaiden osalta vuosikertomukseensa sisältyvässä "verojalanjäljessä"¹⁴⁵. Posti kertoo omistajaohjauksen pyytämät vähimmäistiedot maakohtaisesti vain "olennaisista maista",

141 Fortum Oyj, Financial Communications, Anna Eskelinen, sähköposti 3.8.2015

142 OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, työ- ja elinkeinoministeriön epävirallinen suomenkielinen käännös, s. 36, saatavilla osoitteessa: https://www.tem.fi/files/32204/TEMrap_5_2012.pdf

143 Verosäännösten noudattamiseen kuuluu myös yhteistyö veroviranomaisten kanssa sekä vaadittavien tietojen toimittaminen veroviranomaisille, jotta voidaan varmistaa verolakien tehokas ja oikeudenmukainen soveltaminen. s. 36.

144 Fortum Oyj, Financial Communications, Anna Eskelinen, sähköposti 3.8.2015

145 Posti Group Oyj:n vuosikertomus 2014, s. 82–84: http://annualreport2014.posti.com/filebank/1447-Posti_Vuosikertomus_2014.pdf

joiksi Posti katsoo Suomen ja Venäjän. Skandinavian ja muiden maiden osalta tiedot esitetään ainoastaan maaryhmäkohtaisesti. Posti käyttää vastaavaa maantieteellistä jakaumaa myös konsernitilinpäätöksessään. Konsernilla on toimintaa 11 maassa ja useita yhtiöitä maissa, joissa konserni ei harjoita enää liiketoimintaa.

Posti vetoaa raportointiaan rajaavina periaatteina tietojen olennaisuuteen ja luottamuksellisuuteen esimerkiksi asiakastietojen tai hinnoittelun osalta¹⁴⁶. Posti katsoo, että konsernin näkökulmasta raportoitavien tietojen määrä ei ole olennainen, kun yksittäisen maan osalta maksettavien verojen määrä on enintään viisi miljoonaa euroa. Lisäksi Posti korostaa, että konsernin liikevaihdosta yli 82 prosenttia tulee Suomesta ja Venäjältä ja ne ovat yhtiön strategian mukaisesti yhtiön päämarkkina-alueet. Yksittäisen tytäryhtiön osalta Posti pitää olennaisuusrajana yhden miljoonan euron liikevaihtoa, koska näissä tilanteissa rajan alle jäävien yhtiöiden maksamien verojen määrä on vähäinen suhteessa koko konsernin tietoihin. Kuten edellä on todettu, verovälttelyn näkökulmasta maa-kohtaisesti maksettujen verojen määrä ei ole kuitenkaan oleellinen kriteeri, vaan se, kuinka paljon tulosta yhtiö on näyttänyt kussakin maassa ja onko tämä oikeassa suhteessa yhtiön liiketoimintaa kuvaaviin tunnuslukuihin (liikevaihto, verot, henkilöstömäärä jne.).

Posti ei kerro verojalanjäljessään veroparatiiseissa toimivia tytäryhtiöitään. Vuosikertomus sisältää tytäryhtiölistan, jonka perustella kolme Postin tytäryhtiöistä on Kyproksella¹⁴⁷. Kypros on luokiteltu OECD:n Global Forumin yhdeksi ”non-compliant” -valtioksi. Taloudelliset tunnusluvut ja verotiedot Kyproksen osalta puuttuvat. Posti kommentoi Finnwatchille, että se on toiminut tietojen puuttumisesta huolimatta omistajaohjauksen

146 Posti kommentoi, että joissakin sen toimintamaissa voi olla erittäin pieniä tytäryhtiöitä, joiden osalta jo yksittäisen tiedon, kuten liikevaihdon tai kannattavuuden, kertominen voisi antaa viitteitä yksittäisen asiakkuuden sopimustiedoista. Sopimustiedot ovat lähes poikkeuksetta aina luottamuksellisia liikesalaisuuksia. Raportointiin ei sisällytetä tytäryhtiöitä, joiden liikevaihto on alle miljoona euroa. Posti Group Oyj, Sari Helander, sähköposti 26.8.2015

147 GSB Logistics Ltd, NLC Development Ltd ja NLC International Corporation Ltd, vuosikertomuksen s. 249

ohjeistuksen mukaisesti. Posti toteaa, että veroparatiisikäsitteestä on olemassa erilaisia tulkintoja ja esimerkiksi OECD:n vuoden 2014 listauksessa yhteistyökyvyttömistä veroparatiiseista ei sisältänyt ainuttakaan valtiota ja aluetta¹⁴⁸. Kyproslaisyhtiöt ovat Postin mukaan vanha yrityskaupan myötä Postin omistukseen tullut holding-järjestely, jota ollaan purkamassa¹⁴⁹. Jo reilut kaksi vuotta sitten Ylen MOT-ohjelmassa nostettiin esiin Postin (silloisen Itellan) yrityskaupan myötä omistukseen tullut tytäryhtiö Brittiläisillä neitsytsaarilla, joka puolestaan omisti edellä mainitut kolme tytäryhtiötä Kyproksella. Tuolloin Posti ilmoitti purkavansa Neitsytsaarilla olevan väliyhtiön¹⁵⁰.

Konsernin verostrategian mukaan Posti-ryhmän pitkän aikavälin tavoitteena on varmistaa, että konsernin efektiivinen veroaste on samalla tasolla kuin Suomessa kulloinkin voimassaoleva yrityksen tuloverokanta. Konsernin efektiivinen verokanta vuonna 2014 oli poikkeuksellisen pieni, vain 3,4 prosenttia, ja vuoden 2013 osalta tuloverokannaksi on kerrottu 418,2 prosenttia¹⁵¹. Postin verojalanjälkiraportista ei selviä tarkemmin, miten se on laskenut efektiivisen veroasteensa, mutta Posti selvensi Finnwatchille, että verokannassa ovat mukana tuloslaskelmassa esitettävät laskennallisten tuloverojen muutokset. Postin veronjalanjälkiraportissa todetaan, että efektiiviseen veroasteeseen vaikutti merkittävästi taseen laskennallisten verosaamisten ja

148 OECD, List of Unco-operative Tax Havens, <http://www.oecd.org/countries/monaco/listofunco-operativetaxhavens.htm> (viitattu 3.8.2015). Posti Group Oyj, Sari Helander, sähköposti 10.7.2015

149 Posti kommentoi Finnwatchille, että kyproslaiset tytäryhtiöt ja kyseinen holdin-yhtiörakenne siirtyivät Postille venäläisen logistiikkakonserni NLC:n (National Logistic Company) liiketoimintakaupan myötä 2008. Kyproksen tytäryhtiöissä ei ole operatiivista toimintaa, vaan ne ainoastaan hallinnoivat NLC-kaupan mukana siirtyneiden yhtiöiden osakkeita. Posti on parhaillaan purkamassa kyseistä rakennejärjestelyä niin pikaisesti kuin mahdollista. Posti on raportoinut kyseisen omistusjärjestelyn talousraportoinnissaan vuodesta 2008 alkaen. Posti Group Oyj, Sari Helander, sähköposti 10.7.2015

150 Yle, MOT, 8.4.2013, Postia veroparatiisista: käsikirjoitus, <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/04/08/postia-veroparatiisista-kasikirjoitus> (viitattu 25.9.2015)

151 Posti kommentoi Finnwatchille, että Posti-konsernin efektiivinen verokanta on vuosina 2009–2014 ollut keskimäärin 132,5 %. Posti Group Oyj, Sari Helander, sähköposti 10.7.2015

-velkojen muutos tilikauden aikana. Konsernin emoyhtiö sai myös merkittävän määrän tytäryhtiöosinkoja ”muut maat -ryhmässä” olevilta tytäryhtiöiltä, jotka ovat Suomessa verovapaita. Efektiivisen verokannan suuri vaihtelu johtuu usein yhtiön tuloksen pienuudesta tai negatiivisuudesta liikevaihtoon nähden (Posti-konsernin tulos vuonna 2014 oli -4,4 miljoonaa euroa ja tuloverojen määrä 0,2 miljoonaa euroa¹⁵²), jolloin efektiivinen verokanta ei anna oikeaa kuvaa yrityksen veronmaksun vastuullisuudesta¹⁵³.

Raportissa kerrotaan, että kaikki Postin konserniyhtiöt olisivat sitoutuneet toimimaan vastuullisesti ja täyttämään kaikki kussakin maassa voimassa olevassa lainsäädännössä asetetut velvoitteet ja vaatimukset. Vastuullisuuden sisältöä ei avata¹⁵⁴. Posti kuitenkin toteaa, ettei yhtiössä harjoiteta verosuunnittelua, jonka tarkoituksena olisi keinotekoisesti vähentää konsernin verotettavaa tuloa. Keinotekoisuudella viitataan kuitenkin usein juuri veron kiertämiseen eli lainvastaiseen toimintaan, mihin verottaja voi ainakin teoriassa puuttua¹⁵⁵. Muotoilu on siten tulkinnanvarainen eikä siinä oteta kantaa aggressiiviseen verosuunnitteluun. Näin posti ei tee, vaan yhtiö toteaa toimivansa veroasioissa lainsäädännön ja oikeuskäytännön puitteissa suunnitellussaan yhtiöiden verotettavaa tulosta¹⁵⁶.

5.7. FINNFUND – KEHITYSRAHOITTAJAN VEROJALANJÄLKI EPÄSELVÄ

Teollisen yhteistyön rahasto Oy Finnfund on valtion erityistehtävää hoitava yhtiö, joka on perustettu kehitysmaiden kanssa tapahtuvan teollisen yhteistyön kehittämiseksi. Finnfundia koskevan lain (291/1979)¹⁵⁷ mukaan Finnfundin tehtävä on edistää yhdessä suomalaisen yritysten kanssa voittoa tavoittelematta kehitysmaiden¹⁵⁸ taloudellista ja sosiaalista kehitystä ohjaamalla henkisiä ja aineellisia voimavaroja näiden maiden teolliseen kehittämiseen. Tehtävänsä yhtiö toteuttaa pääsääntöisesti rahoittamalla kehitysmaihin sekä muihin maihin perustettavia ja niissä toimivia yrityksiä, joihin liittyy suomalainen intressi¹⁵⁹. Finnfundilla on tällä hetkellä noin 150 hanketta, joiden yhteisarvo Finnfundin taseessa on runsaat 300 miljoonaa euroa¹⁶⁰. Valtio omistaa Finnfundin osakekannasta 90,4 prosenttia, ja yhtiön omistajaohjaus kuuluu ulkoasiainministeriölle.

Finnfund ei tee maakohtaista veroraporttia eikä se linjaa verosuunnittelun periaatteitaan, koska Finnfundin mukaan sillä ei ole kannustinta harjoittaa verosuunnittelua eikä pienentää maksamiensa verojen määrää¹⁶¹. Finnfund on tuloverolaisissa (1535/1992) vapautettu tuloverosta eli se ei maksa tuloksestaan veroa Suomen valtiolle. Yhtiö ei sitä koskevan erityislain mukaan myöskään jaa voittoa omistajilleen, vaan käyttää toimintansa

152 Posti-konsernin Suomeen maksamien tuloverojen määrä vuonna 2014 pieneni Postin mukaan merkittävästi edellisvuoteen verrattuna toiminnallisen tuloksen heikentymisen takia.

153 Tilanne kuvastaa tarvetta kehittää efektiivistä tuloverokantaa kansainväliseksi standardiksi ja mittariksi, jolla voitaisiin nykyistä tilinpäätösstandaria paremmin arvioida monikansallisen yhtiön veronmaksun vastuullisuutta.

154 Posti kommentoi sähköpostitse, että Postin ohjaava periaate verojen maksussa on maksaa verot sinne, missä yhtiö tosiasiallisesti tekee verotettavaa tuloa. Ibid.

155 Verotusmenettelylain (1558/1995) veron kiertämistä koskevan 28 §:n mukaan ”jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimitettaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa.”

156 Postin mukaan tämänkaltaisia asioita voivat olla esimerkiksi tytäryhtiöön kertyneiden verotappioiden hyödyntäminen tai konserniavustusten antaminen, jotka ovat lainmukaisia ja Postin mukaan yleisesti käytettyjä verosuunnittelukeinoja. Ibid.

157 Laki Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy -nimisestä osakeyhtiöstä 1 ja 2 § (291/1979)

158 Valtioneuvoston kunkin maan osalta tekemän päätöksen nojalla yhtiö voi harjoittaa toimintaa myös muissa kuin Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) kehitysapukomiteassa (DAC) kehitysmaiksi luokitelluissa maissa. Finnfund.lain 2 §.

159 Rahoitus kohdistuu kehitysmaissa tai Venäjällä sijaitseviin yrityksiin, joista osa on suomalaisyritysten tytäryhtiöitä. Finnfund hankkii kehitysmaiden yritysten osakkeita ja osuuksia, myöntää tällaisille yrityksille lainoja ja takauksia, suuntaa varoja yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyviin tutkimuksiin ja selvityksiin sekä osallistuu kehitysmaiden sekä muiden maiden teollista ja muuta tuotannollista yritystoimintaa palvelevan rahoitussektorin kehittämiseen ja rahoitukseen. Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n (Finnfund) toiminta, 2010, saatavilla osoitteessa: https://www.vtv.fi/files/2311/Netti_209_2010.pdf

160 Lisäksi maksamattomia sijoituspäätöksiä on runsaat 200 miljoonaa euroa. Finnfund, Jaakko Kangasniemi, sähköposti 3.8.2015

161 Ibid.

Edullista energiaa

tuulesta ja auringosta.

Verotuloja kohdemaihin

434

miljoonaa euroa

Lataa vuosikertomus

Materiaalipankista voit ladata koko vuosikertomuksen tai koostaa haluamasi sivut PDF-dokumentiksi.

Materiaalipankki

Toimitusjohtajan katsaus

Finnfund markkinoi sijoitustensa verojalanjälkeä suurin luvuin verkkosivullaan.¹⁶²

Peikko Group laajensi toimintaansa Kiinassa

MOSS tuo pankkipalvelut matkapuhelimeen Etiopiassa

Valle Solar Project helpottaa Hondurasin sähköpulaa

tuloksen kokonaisuudessaan kehityspoliittisen tehtävänsä toteuttamiseen. Toisaalta yhtiö pyrkii toimimaan itsekannattavasti ja verosuunnittelua voi liittyä Finnfundin sijoitusrahastoihin ja kohdeyrityksiin.

Koska maakohtainen raportointivelvoite koskee myös Finnfundia, tulee myös Finnfundin tehdä lähtökohtaisesti selkoa esimerkiksi sijoituksistaan saamista myyntivoitoista ja korko- ja osinkotuotoista sekä niistä maksamista lähdeveroista maakohtaisesti. Finnfund kertoo maksavansa kohdemaissa tuntuvia veroja lähinnä silloin, kun jostain hankkeesta irtautuminen tuo merkittävän veronalaisen myyntivoiton. Vuodelle 2014 tällaisia myyntivoittoja ei ajoittunut. Vuoden 2014 tilinpäätöksessä Finnfund raportoi maksamiensa verojen kokonaismääräksi 0,04 miljoonaa euroa. Verot muodostuvat Keniaan, Kiinaan ja Turkkiin maksetuista lähde- ja leimaveroista. Finnfund ei selvitä vuosikertomuksessaan maakohtaisen raportoinnin rajausta, mutta Finnfundin Finnwatchille esittämien kommenttien perusteella se perustuu lähinnä maksettavien verojen vähäisyyteen¹⁶³.

¹⁶² Finnfundin vuosikertomuksen 2014 etusivu: <http://annualreport.finnfund.fi/2014/> (viitattu 26.8.2015)

¹⁶³ Finnfund ei pidä 40 000 euron erittelyä kiinnostavana ja katsoi olennaisimmiksi myyntivoitotverot irtautumisten yhteydessä. Finnfund, Jaakko Kangasniemi, sähköposti 11.6.2015

Rahoittajan välillinen verojalanjälki kehitysmaissa epäselvä ja kuvattu liian suureksi

Finnfundin verotuksellisesta erityiskohtelusta ja toiminnan luonteesta johtuen Finnfundin itsensä maksamien verojen sijaan mielenkiintoisempaa verovastuullisuuden ja avoimuuden näkökulmasta on, miten Finnfund raportoi sen kehitysvaikutuksesta sen rahoittamien yhtiöiden kehitysmaissa maksamien verojen osalta (so. rahoittajan "välillisestä verojalanjäljestä").

Yhtiö ilmoittaa verkkosivuillaan julkaistun vuosikertomuksensa etusivulla: "Verotuloja kohdemaihin 434 miljoonaa euroa"¹⁶⁴, minkä perusteella saa helposti kuvan, että Finnfundin rahoituksen ansiosta vuoden 2014 aikana yritystoiminnasta kertyi tämän verran verotuloja kehitysmaissa¹⁶⁵. Vuosikertomuksen yritysraportissa todetaan, että "useat sen rahoittamat yritykset ovat kohdemaissaan suoraan ja välillisesti merkittä-

¹⁶⁴ Kohdassa on tekstin lisäksi linkki vuosikertomukseen.

¹⁶⁵ Suomen kehitysyhteistyön tuloksia arvioidussa raportissa luku esitetäänkin Finnfundin yhtenä "avainsaavutuksena" ja verrataan Suomen virallisen kehitysavun määrään, josta summa 40 prosenttia. Raportin ensimmäinen versio julkaisiin kesäkuun alussa 2015 ja lopullinen versio heinäkuussa 2015. Ministry for Foreign Affairs of Finland, Reinikka R., 2015, Results on the Ground, An Independent Review of Finnish Aid, s. 46, ladattavissa osoitteessa: <http://forin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=329571&nodeid=49540&contentlan=1&culture=fi-FI> (viitattu 6.8.2015)

viä veronmaksajia” ja että ”vuonna 2013 ne raportoivat maksaneensa veroja ja veronluonteisia maksuja yhteensä noin 434 miljoonaa euroa”¹⁶⁶. Suurin osa näistä maksettiin niiden pääomarahastojen kohdeyhtiöissä, joihin Finnfund on sijoittanut Afrikassa”.¹⁶⁷

434 miljoonan euron verotulot kohdemaissa ilmoitetaan yhtenä Finnfundin toiminnan keskeisenä kehitysvaikutuksena, mutta luku sisältää kuitenkin kaikki sellaisten yritysten maksamat verot, joiden rahoituksesta (lainamuotoisesta tai oman pääoman ehtoisesta) vain jokin osa on tullut Finnfundilta. Suurimmat veronmaksajat ovat Finnfundin mukaan ”tyypillisesti suuryrityksiä, joiden rahoituksesta Finnfundin suora tai epäsuora siivu on pieni”.¹⁶⁸ Toisin sanoen Finnfundin rahoitusosuus tietyssä yrityksessä voisi olla esimerkiksi ainoastaan 1 prosentti, mutta välillistä verojalanjälkeä kuvaavaan lukuun on luettu kyseisen yrityksen maksamat verot kohdemaahan 100 prosenttisesti.¹⁶⁹

Finnwatch katsoo, että 434 miljoonan veroeuron esittäminen Finnfundin kehitysvaikutuksena sellaisenaan, ilman tarkennuksia on

harhaanjohtavaa¹⁷⁰. Mikäli Finnfundin verojalanjälkeä kehitysrahoittajana haluttaisiin kuvata, sitä pitäisi rajata sen mukaan, mikä yhtiön rahoitusosuus kohdeyhtiössä tai kohdeyhtiöihin sijoittavassa rahastossa on ollut. Hankekohtaisen rahoituksen osalta lukuun voidaan laskea vain rahoitusta saaneen yrityksen kyseisestä hankkeestaan maksamat verot rahoitusosuuden mukaan¹⁷¹. Lisäksi kehitysvaikutusta arvioitaessa tulisi rajautua kehitysmaihin eli matalan tulon ja alemman keskitulon maissa toimiviin yrityksiin¹⁷². Huomioitava olisi myös se, miten rahoitettava yritys ylipäänsä on riippuvainen rahoituksesta eli mikä rahoituksen merkitys lopulta on siihen, että liiketoiminta tuotti kohdemaassa myös verotuloja. Tältä osin Finnfund kertoo keskittyvänsä kehitysrahoittajan juuri yrityksiin, jotka ovat tarpeeksi suuria menestyäkseen mutta liian pieniä päästäkseen esimerkiksi kansainvälisten kehityspankkien rahoitettavaksi¹⁷³.

166 Tiedot annettiin vuodelta 2013, koska Finnfundin mukaan sillä ei ollut vuosiraporttia kirjoitettaessa vielä vuoden 2014 tietoja käytettävissä.

167 Tästä kehitysvaikutuksesta Finnfund on myös laatinut pylväsdiagrammit otsikolla ”Verotulot kohdemaihin (434 miljoonaa euroa). Finnfundin vuosikertomus 2014, s. 32, 52 ja 53, saatavilla osoitteessa: <http://annualreport.finnfund.fi/2014/materiaalipankki> (viitattu 11.6.2015)

168 Finnfundin mukaan se ei missään tapauksessa väitä, että Finnfundin rahoitus olisi yksin saanut aikaan tuon 434 miljoonan euron veronmaksun. Finnfund, Jaakko Kangasniemi, sähköposti 8.6.2015

169 Finnwatch tapasi Finnfundia 15.6.2015. Finnfundilta tapaamisessa saatujen tietojen mukaan 434 miljoonan mukaan lasketuissa luvuissa on mukana kaikki mahdolliset myös yritysten keräämät verot, mm. arvonlisäverot (net VAT), joiden laskeminen mukaan yritysten generoimiin verotuloihin on Finnwatchin näkemyksen mukaan vähintäänkin kyseenalaista. Osa 434 miljoonan euron luvussa mukana olevista verotuloista on myös saatu välikäden kautta rahastoilta, eikä Finnfund tiedä millä kriteereillä rahastot ovat sijoituskohteidensa verolukuja laskenneet. Finnfund ei edellytä sijoituskohteilta maakohtaista veroraportointia.

170 Finnfund kiistää suurennelleensa verojalanjälkeään. Finnfundin mukaan ilmaisu ”Finnfundin suoraan ja välillisesti rahoittamat yhtiöt raportoivat maksaneensa veroja ja veronluonteisia maksuja...” ei ole väite siitä, että Finnfundin rahoitus olisi saanut aikaan 434 miljoonaa euroa verotuloja. Finnfundin mukaan välillisestä rahoituksesta puhuminen lisäksi jo itsessään sisältää sen, ettei Finnfund ole yritysten ainoa rahoittaja, eivätkä kaikki maksetut verot ole vain Finnfundin rahoituksesta riippuvaisia. Finnfundin verkkosivuilla (ei vuosikertomuksen yhteydessä) todetaan lisäksi, ettei ”ole mahdollista tarkkaan arvioida, mikä on juuri Finnfundin rahoituksen tai sen rahoittamien yritysten vaikutus kehitykseen. Siksi yhtiön tuloksellisuuden seurannan välineet kohdistuvat ennen kaikkea yrityksiin itseensä, ja niiden lähimpiin sidosryhmiin, kuten työntekijöihin”. Finnfund, Finnfundin vaikutus kehitykseen: http://www.finnfund.fi/yritys/kehitysvaikutus/fi_FI/vaikutus_kehitys/ (viitattu 25.8.2015). Finnfund, Jaakko Kangasniemi, sähköposti 3.8.2015. Finnwatchin katsoo kuitenkin, että kysymys on veroja koskevan kehitysvaikutuksen kokonaisvaikutelman arvioinnista, jossa on merkitystä tietojen korostamiselle ja esitystavalla nimenomaan vuosikertomuksen yhteydessä. Finnwatch on arvioinut ainoastaan vuosikertomuksessa annettuja verotietoja osana yhtiöiden raportoimaa verojalanjälkeä.

171 Finnfundin mukaan useimmilla hankeyrityksillä on toimintaa vain yhdessä maassa ja yleensä kehitysrahoittajien terminologiassa hankkeella tarkoitetaan rahoitettavaa yritystä. Ibid.

172 Finnfund kommentoi Finnwatchille, että OECD:n DAC-listalla nimettyihin kehitysmaihin kohdistuva osuus maksetuista veroista on 423 miljoonaa euroa eli vain hyvin pieni osa rahoitettavien yritysten veroista kertyy muissa kuin kehitysmaissa. Ibid.

173 Vuosikertomus, s. 52.

Finnfundin vuosikertomuksen mukaan Finnfund kerää vuosittain tietoja tehtyjen sijoitusten toteutuneista kehitysvaikutuksista portfoliohankkeisiin sovellettavilla, sektorit ylittävillä indikaattoreilla, joita ovat esimerkiksi työpaiikat ja verotulot¹⁷⁴. Luvut perustuvat Finnfundin mukaan sen asiakkaiden itsensä antamiin tietoihin, ja ne tarkistetaan Finnfundissa. Indikaattorien sisältöä ja tarkistustapaa ei selvennä raportissa.

Veronmaksua osalta rahoittajan kehitysvaikutuksen numeerinen arviointi ja kuvaaminen ei ole yksinkertaista. Vastuullisen sijoittamisen indikaattoreita ollaan vasta kehittämässä¹⁷⁵.

Läpinäkymättömiä rahastosijoituksia veroparatiisien kautta

Ulkoasiainministeriön omistajaohjaus kielsi vuonna 2012 Finnfundia tekemästä vuoden 2013 alusta alkaen rahastosijoituksia sellaisten lainkäyttöalueiden kautta, jotka on OECD:n Global Forumin arvioissa todettu ei-yhteensopivaksi kansainvälisten standardien kanssa ja/tai joiden lainsäädäntöä ei sovelleta kansainvälisten standardien mukaisesti tai sitä sovelletaan vain osittain (non-compliant/partially compliant). Tämän lisäksi Finnfundia kehoitettiin uudistamaan sisäistä ohjeistustaan kansainvälisten finanssikeskusten käytöstä. Rahastojen kautta tapahtuvalta sijoittamiselta vaadittiin läpinäkyvyyttä ja siitä tuli raportoida aiempaa perusteellisemmin yhtiön vuosikertomuksessa.¹⁷⁶

Vuosikertomuksessaan Finnfund kertoo, ettei se osallistu OECD:n Global Forumissa päivitettyyn listan maihin rekisteröityihin rahastoihin¹⁷⁷. Kaiken kaikkiaan Finnfund on kuitenkin sijoittanut vähintään noin 30 rahastoon tai yritykseen, jotka toimivat veroparatiiseista käsin. Finnfund kertoo, että sen Afrikkaan sijoittavat rahastot on yleensä rekisteröity Mauritiukselle ja toinen paljon käytetty rekisteröintimaa on Luxemburg, joka siis sisältyy myös edellä mainittuun OECD:n listaan. Luxemburgiin Finnfund ei kuitenkaan enää tekisi uusia sijoituksia. Vuonna 2014 Finnfund teki lisärahoituspäätöksen ICCF:ään, sillä ehdolla, että yhtiön kotipaikka siirretään pois Luxemburgista.¹⁷⁸

Finnfund ei siis ole divestoinut luxemburgilaisrahastoista eikä aio irtautua niistä rahastosopimukseen nähden ennenaikaisesti. Finnfundin mukaan sen luxemburgilaisrahastoissa on kyse pitkäaikaisia pääomasijoituksia tekevästä rahastoista, joista irtautuminen ei onnistu nopeasti¹⁷⁹. Ennenaikaiset irtautumiset olisivat vastoin rahastosopimuksia ja aiheuttaisivat tappioita. Rahastoittain on jo olemassa suunnitellut kokoamis-, investointi- ja toiminta-ajat sekä arvioidut irtautumisajan kohdat, joihin sitoudutaan sijoituspäätöksiä tehtäessä.¹⁸⁰

Finnfund kommentoi Finnwatchille, ettei se pysty itsekannattavuutta vaativan mandaattinsa rajoissa rahoittamaan köyhimpien maiden yrityksiä siinä mittakaavassa, jonka käyttämät rahastot ovat mahdollistaneet.

174 Ibid.

175 Finnfund toteaaakin, että yksiselitteisiä ja yleispäteviä rahoituksen kvantitatiivisen tai kvalitatiivisen "lisäisyyden mittareita" on akateemisessa ja kehitysrahoittajien keskinäisissä keskusteluissa pyritty löytämään jo pitkään, mutta toistaiseksi lainhoito tuloksinkin, koska hankkeet, ja niiden rahoitusrakenteet ja toimintaympäristöt poikkeavat liiaksi toisistaan. Finnfund, Jaakko Kangasniemi, sähköposti 3.8.2015. Vainutussijoittamisesta, ks. Global Impact Investing Network, About Impact Investing, <http://www.thegiin.org/cgi-bin/iowa/resources/about/index.html> (viitattu 3.7.2015). Koska numeeristen kokonaisarvioiden tekemiseksi ei tällä hetkellä ole olemassa luotettavaa menetelmää, kehitysrahoittajan tulisi kertoa verojalanjälkeensä vaikuttavista tekijöistä lähinnä kvalitatiivisesti.

176 Ulkoasiainministeriö, muistio 14.12.2012, Finnfundin kehityspoliittinen erityistehtävä sekä omistaja- ja kehityspoliittiset tavoitteet vuodelle 2013

177 Maat (24 kpl) kerrotaan raportissa: Brunei, Dominikaaninen tasavalta, Mikronesia, Guatemala, Libanon, Liberia, Marshallinsaaret, Nauru, Panama, Sveitsi, Trinidad ja Tobago, Vanuatu, Andorra, Anguilla, Antigua ja Barbuda, Itävalta, Barbados, Kypros, Israel, Luxemburg, St Lucia, Seychellit, Turkki, Brittiläiset Neitsytsaaret.

178 Finnfundin vuosikertomus 2014, s. 55

179 Finnfund, Jaakko Kangasniemi, sähköposti 11.6.2015

180 Finnfund, Jaakko Kangasniemi, sähköposti 3.8.2015

Finnfundin mukaan kehitysrahoittajat ovat käyttäneet runsaasti aikaa ja rahaa selvittääkseen sitä, voisiko luoda toimivia esimerkkejä siitä, miten Afrikkaan voi sijoittaa myös suoraan kohdemaihin rekisteröityjen rahastojen kautta. Käytännössä kohdemaihin rekisteröityneiden rahastojen käyttäminen on edelleen kuitenkin mahdotonta tai sisältää riskejä, joita vastuullinen sijoittaja ei voi ottaa. Finnfund kuitenkin toteaa, että aivan viime vuosina köyhimpienkin maiden yritykset ovat kiinnostaneet kansainvälistä pääomaa aiempaa enemmän, johtuen mm. kyseisten maiden talousuudistuksista, nopeasta talouskasvusta ja kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden likviditeetistä. Vastavasti Finnfund on monen muun kehitysrahoittajan tavoin vähentänyt rahastojen osuutta sijoituksissaan.¹⁸¹

Finnfundin toiminta on edelleen läpinäkyvämmämpiä kuin normaaleja rahastosijoituksia tekevän suomalaisen eläkelaitoksen. Esimerkiksi Ilmarisen tilinpäätöstiedoista on löydettävissä tiedot eläkelaitoksen rahastojen kotipaikasta. Finnfundin vuosikertomuksessa investoinnit ainoastaan listataan ja pääomasijoitusrahastojen kohdalla on mainittu sektori ja alue, johon rahasto investoi. Sen sijaan niiden rekisteröinti- tai päämajan paikkaa ei kerrota, vaan rahastot on listattu niiden sijoitusten kohdemaan mukaan (Finnfund lähetti Finnwatchille listan rekisteröintimaista pyydettäessä). Esimerkiksi vuosikertomuksen investointilistan alussa mainittu Mekong Brahmaputra Clean Development Fund L.P., joka investoi cleantechiin Aasiassa ja jonka Finnfund listaa Vietnamiin, pitää päämajaansa Guernseyn kanaalisaarella, joka on yleisesti tiedossa oleva veroparatiisi. Rahastoista

¹⁸¹ Ibid.

ainakin yksitoista on rekisteröity Mauritiukselle ja yhdeksän Caymansaarille.

Myös suorissa sijoituksissa löytyy veroparatiisiyhteyksiä, esimerkiksi Finnfundin sijoituskohteena oleva SaraRasa Biomass -yhtiön päämaja on veroparatiisi Singaporessa vaikka sen todellinen liiketoiminta tapahtuu Indonesiassa (Singapore ei sisälly OECD:n em. listaan).¹⁸² Finnfund kommentoi Finnwatchille, että SaraRasan kotipaikka on Singaporessa liiketoiminnallisista ja logistisista syistä, sillä Singapore on yhtiön ensimmäiseltä pelletitehtaalta katsottuna lähin iso kaupunki ja tulee olemaan toiminta-alueen näkökulmasta keskeinen metropoli muun muassa hyvien liikenneyhteyksiensä ansiosta.

Finnfund kertoo noudattavansa verokeitaiden määrittelyssä omistajaohjauksen linjauksia eikä yksittäisten kansalaisjärjestöjen linjauksia.¹⁸³ Kuten luvussa 4.1 todettiin, omistajaohjauksen viittaama OECD:n lista on aivan liian suppea ja sitä on kritisoitu useiden kehitysjärjestöjen taholta. Brittiläisen kansalaisjärjestö Tax Justice Networksien mukaan OECD:n listaukseen kuulumaton Mauritius on ainoa maailman kahdenkymmenen merkittävimmän rajoitussalaisuusalueen joukkoon mahtuva afrikkalainen valtio, Caymansaaret ja Singapore puolestaan on listattu kärkisijoille 4 ja 5¹⁸⁴.

Veroparatiisirahastojen toiminnan läpinäkyvämmämyys estää lähtökohtaisesti arvioimasta, liittykö rahastojen toimintaan kehitysmaiden kannalta haitallista verosuunnittelua. Veroparatiisien kautta tehtyjen rahastosijoitusten ongelma on lisäksi muun muassa se, että ne ovat sopineet kehitysmaiden kanssa alhaisista lähdeverokannoista,

¹⁸² Finnfundin vuosikertomus 2014, s. 45

¹⁸³ Finnfund, Jaakko Kangasniemi, sähköposti 3.8.2015

¹⁸⁴ Financial Secrecy Index - 2013 Results, <http://www.financialsecrecyindex.com/introduction/fsi-2013-results> (viitattu 3.7.2015)

jonka seurauksena rahasto-omistajien saamia myyntivoittoja tai passiivituloja eli osinko- ja korkotuloja sekä rojalteja useissa tapauksissa verotetaan vain lievästi tai ei lainkaan¹⁸⁵. Siitä huolimatta, että välilliseen sijoittamiseen ja erityisesti veroparatiisirahastoihin liittyy merkittäviä avoimuusongelmia¹⁸⁶ ja veroparatiisitalouteen Suomen kehityspoliitikassakin tunnustettuja haitallisia kehitysvaiikutuksia¹⁸⁷, Finnfund ei ole laatinut omia verovastuullisuuden toimintaohjeita eikä se edellytä kohdeyhtiöiltään esimerkiksi maakohtaista veroraportointia¹⁸⁸.

Rahoitettujen yritysten toimintamaissaan maksamat verot ovat yksi omistajaohjauksen valtionyhtiölle asettamista kehitystavoitteista. Finnfund kommentoi Finnwatchille, että kehitysmaat tarvitsevat kipeästi niissä toimivien yritysten verotuloja, mutta veronmaksu on kuitenkin vain yksi, ja usein melko pieni osa Finnfundin rahoituksen kohdemaiden julkiselle sektorille tuottamista hyödystä (syntyneet työpaikat, elinkeinoelämän kehittäminen). Ristiriidassa tämän viestin kanssa on se, että Finnfund on kuitenkin itse nostanut maksettujen verotulojen määrän vuosikertomuksensa etusivulle yhtenä keskeisenä toimintansa kehitysvaiikutuksena.

185 Finnwatch, 2015, Rikkinäinen veropalapeli, Oikeudenmukaisuuden toteutuminen Suomen solmimissa verosopimuksissa, saatavilla osoitteessa: <http://www.finnwatch.org/images/pdf/verosopimukset5.pdf>

186 Eurodad, 2014, A private affair Shining a light on the shadowy institutions giving public support to private companies and taking over the development agenda, saatavilla osoitteessa: <http://www.eurodad.org/files/pdf/53be474b0aefa.pdf>

187 Ulkoasiainministeriö, Suomen kehityspoliittinen toimenpideohjelma, 2012, <http://www.formin.fi/public/default.aspx?contentid=241944> (viitattu 26.8.2015)

188 Finnfundin mukaan se selvittää kansasijoittajansa ja hallinnointiyhtiöidensä taustat ja edellyttää rahastoitaa huolellisia selvityksiä sijoituskohteista sekä perusteellista raportointia muun muassa niiden maksamista veroista. Finnfundin vuosikertomus, s. 55

5.8. KOOSTETAULUKKO VALTIOENEMMISTÖISTEN YHTIÖIDEN VERORAPORTEISTA

Yhtiö (valtion omistusosuus, omistajaohjauksesta vastaava ministeriö)	Raportointi- kanava	Verosuunnittelun pääperiaatteet (onko verosuunnittelua rajattu vastuullisuusnäkökohdista?)	Veronmaksua kuvaavat tunnusluvut maittain (kerro- taanko VNK:n omistajaohjauksen erikseen pyytämät tiedot)
Kansainvälisesti toimivat valtionyhtiöt			
Finnair Oyj (55,8%, VNK)	Vuosikertomuksessa "Verojalanjälki" ¹⁹⁰	Ei ole; yhtiö kertoo noudattavansa paikallisia sääntöjä. ¹⁹¹	Pyydetty tiedot kerrotaan taulukoituna erikseen vain Suomen osalta ja muiden maiden osalta yhteenlaskettuina.
Fortum Oyj (50,8 %, VNK)¹⁹²	Vuosikertomuksessa "Fortumveronmaksajana" sekä linkki tilinpäätöksen liitetiedostoon tuloveroista	Periaatteena on maksaa tuotannon, työllistämisen, omaisuuden sekä liiketoiminnan verot aina kyseiseen toimintamaahan, paikallisia sääntönsiä noudattaen. Rahoitustoiminnan osalta Fortum viittaa "OECD:n ohjeistukseen".	Vain osa maakohtaisista tiedoista raportoidaan ja vain osasta toimintamaista, muut maat yhdistettyinä. Tunnusluvuista puuttuvat mm. liikevaihto, tulos ennen veroja, henkilöstön lukumäärä, saadut julkiset tuet. Tulos ja tuloverot kerrotaan vain Suomen ja Ruotsin osalta.
Neste (50,1%, VNK)¹⁹⁴	Vuosikertomuksessa "Verokontribuutio (verojalanjälki)"	Ei ole; Neste kertoo noudattavansa soveltuvaa lainsäädäntöä ja OECD:n siirtohinnoitteluohteita ¹⁹⁵	Tietoja ei raportoida maittain; pyydetty tiedot taulukoidaan vain Suomen osalta, muiden toimintamaiden (12 kpl) annetaan luvut yhdistettyinä
Altia Oyj (100%, VNK)¹⁹⁶	Verkkosivujen välilehdellä "Altia veronmaksajana" ¹⁹⁷	Ei yleistä verosuunnittelua rajaavaa vastuullisuuslinjausta, mutta Altian mukaan se ei toimi OECD:n määritelmän mukaisissa veroparatiiseissa; yhtiö kertoo noudattavansa verotukseen liittyviä lakeja ja määräyksiä	Vähimmäistiedot kerrotaan erikseen vain Suomen ja Ruotsin osalta, muiden maiden tiedot annetaan yhteenlaskettuina kertomatta mitä nämä muut maat ovat
Gasum Oyj (75%, VNK)¹⁹⁸	Yritysvastuura-portissa "Gasumin verojalanjälki"	Ei ole; yhtiö kertoo noudattavansa verosääntelyä	Liikevaihto, henkilöstön lukumäärä ja verot lajeittain ja tytäryhtiöittäin (Suomi, Ruotsi ja Norja), ei hankittujen/luovutettujen yhtiöiden osuutta ¹⁹⁹
Nordic Morning Oy (100%, VNK)²⁰⁰	Yritysvastuuraportissa "Verojalanjälki"	"Kunkin toimintamaan paikallista lainsäädäntöä noudatetaan aina ja verot liiketoiminnan tuloksesta maksetaan kyseiseen maahan"	Vähimmäistiedot viiden toimintamaan sekä konsolidoituna koko konsernin osalta, henkilöstön lukumäärän sijaan raportoitu henkilöstökulut maittain, mahdollisista saaduista julkisista tuista tai yhtiöosuusluovutuksista tai -hankinnoista ei tietoja; yhtiön mukaan sillä on kerrottujen toimintamaiden lisäksi vähäistä toimintaa osakkuusyhtiön kautta Intiassa, jonka osalta tietoja ei kerrota
Patria Oyj (90,4%, VNK)²⁰³	Verojalanjälkitaulukko nettisivuilla ja tarkempia lukuja vuosikertomuksessa	Ei ole; "lähtökohtana on paikallisen lainsäädännön noudattaminen sekä ilmoitusvelvoitteiden hoitaminen"	Ei raportoi pyydettyjä tietoja maakohtaisesti; verojalanjäljessä ainoastaan verot lajeittain konsolidoituna koko konsernin osalta; yhtiö kertoo, että sillä on toimintoja Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Saksassa ja Puolassa ja että pääosa veroista maksetaan Suomeen
Posti Group Oyj (100%, VNK)²⁰⁴	Vuosikertomuksessa "Verojalanjälki"	Verosuunnittelun tarkoituksena ei ole keinotekoisesti vähentää konsernin verotettavaa tuloa; pitkän aikavälin tavoitteena efektiivinen veroaste samalle tasolle kuin Suomessa voimassaoleva tuloverokanta ²⁰⁵	Pyydetty tunnusluvut kerrotaan vain Suomen ja Venäjän osalta, Skandinavian ja muiden maiden osalta tiedot yhdistettyinä
Suomen Rahapaja Oy (100%, VNK)²⁰⁷	Vuosikertomuksessa "Veronjalanjälki maittain"	"Verot maksetaan siihen valtioon, jonne ne liiketoiminnan perusteella kuuluvat"	Pyydetty vähimmäistiedot kerrotaan toimintamaittain (Suomi, Saksa, Espanja ja Norja); ei tietoa mahdollisista julkisista tuista tai hankittujen/luovutettujen yhtiöiden osuuksista
Vapo Oy (50,1 %, VNK)²⁰⁸	Yritysvastuuraportissa "Verojalanjälki"	Ei ole; verostrategian periaatteeksi yleisesti kyllä nimetty vastuullisuus ja läpinäkyvyys; yhtiön mukaan se ei toimi OECD:n määrittelemissä veroparatiiseja ²⁰⁹	Pyydetty vähimmäistiedot annetaan maittain (Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska, Viro, Latvia, Espanja, Venäjä ja Britannia)
VR-Yhtymä Oy (100 %, VNK)²¹⁰	Yhtiön nettisivuilla välilehti "Omistajaohjausosaston verojalanjälkiselvitys"	Ei ole; konserniyhtiöiden kerrotaan noudattavan veronmaksussa kotimaansa määräyksiä	Pyydetty vähimmäistiedot kerrotaan maittain (Suomi, Ruotsi, Venäjä, Viro ja Unkari); ei tietoa mahdollisista julkisista tuista tai hankittujen/luovutettujen yhtiöiden osuuksista

Veroparatiiseista raportoidut tiedot ja yhtiön perustelut veroparatiiseissa toimimiselle	Selvitys raportointia rajaavasta olennaisuusperiaatteesta	Efektiivisen veroasteen täsmäytys	Vertailutiedot edellisvuosilta	Investoinnit ja hankinnat maittain	Muut (kuin VNK:n ohjeistuksessa pyydyt) olennaiset maakohtaiset verotiedot ¹⁸⁹
Guernseyssä jälleenvakuutustoimintaa harjoittava yhtiö, jonka maakohtaisia tietoja ei kerrota; Finnairin mukaan yhtiön tulos verotetaan väliyhteisölain nojalla Suomessa	Yhtiön verollisen toiminnan vähäisyys Suomen ulkopuolella (alle 1 % konsernin liikevaihdosta); muiden maiden viranomaisten lentoliikenteelle maksamia tulkia ei raportoida, koska ne kuuluvat Finnairin mukaan liikesalaisuuden piiriin	Kyllä	Vuodelta 2013	Kerrotaan taloudellisen vastuun tunnusluvuissa erillään verojalan jälkiselvityksestä (ei maittain)	Ei
Fortumin mukaan sillä on pitkäaikaista sisäistä rahoitusta varten rahoitusyhtiötä Hollannissa, Irlannissa, Belgiassa ja Luxemburgissa, mutta maakohtaisia tietoja ei näiden maiden osalta anneta; Fortumilla on myös vakuutusyhtiö Guernseyssä ja vähemmistöosuus Caymansaarilla olevassa rahastossa; sahoitustoiminnot on sijoitettu Fortumin mukaa n niihin maihin, joissa "toimintaympäristö on vakaa ja verotus ennakoitava"; Fortum kommentoi Finnwatchille, etteivät sen mielestä EU-valtiot ole veroparatiiseja; Fortum ei määrittele veroparatiisimaita	Tiedot kerrotaan "merkittävimmistä tuotantomaista" täsmentämättä liikevaihtoon perustuvia euromääräisiä rajoja; Fortum kommentoi Caymansaarille sijoittautuneesta rahastosta se omistaa vain pienen osuuden, minkä vuoksi se ei erikseen julkaise siihen liittyviä tietoja ¹⁹³	Kyllä	Vuodelta 2013	Ei maittain	Ei
Kertoo toimivansa "muutamissa alhaisen verotuksen maissa"; Guernseyssä vakuutusyhtiö, joka maksaa Nesteen mukaan yhteisöveron Suomeen; Nesteen mukaan Bermudan osakkuusyhtiöiden laivanvarustustoiminnan tuloa verotetaan Suomen verolainsäädännön mukaisesti vasta, kun varoja kotiutetaan Suomeen; tilinpäätöksessä olevan tytäryhtiöluettelon perusteella yhtiöllä on konserniyhtiötä myös Bahrainissa, Alankomaissa, Sveitsissä ja Singaporessa; yhtiö ei määrittele veroparatiisimaita	Kilpailusyyt liiketoimintatapojen luotamuksellisuuden säilyttämiseksi (ei täsmennetä tarkemmin) sekä Suomen liikevaihdon suuri määrä (62%) suhteessa ulkomaiseen liikevaihtoon; julkisia tulkia ei ole sisällytetty raporttiin, koska Nesteen mukaan julkisen tuen kansainvälinen määritelmä on epäselvä	Ei	Vuodelta 2013	Ei	Ei
Raportin mukaan Altia ei toimi OECD:n määritelmän mukaisissa veroparatiiseissa.	Vain Suomen ja Ruotsin luvut on ilmoitettu erikseen, koska "ne ovat kokoluokaltaan olennaisia" (ei tarkempia perusteluita)	Ei	Ei	Ei	Ei
Ei rahoitusyhtiötä ulkomailla	Hankittujen ja luovutettujen yhtiöosuuksien vaikutukset lukuihin eivät ole Gasumin mukaan olennaisia	Ei	Vuodelta 2013	Kyllä	Ei
Yhtiö kommentoi, ettei sillä konserniyhtiötä tai liiketoimintaa veroparatiisivaltioissa ²⁰¹	Intian osalta toiminta on yhtiön mukaan vähäistä	Efektiiviseksi tuloverokannaksi kerrotaan koko konsernin osalta -3 %, ei täsmäytystä ²⁰²	Vuodelta 2013	Ei maittain	Ei
Veronjalanjälkiselvityksen mukaan Patrialla ei ole toimivia yhtiötä alhaisen verotuksen maissa; toimimaton yhtiö Vamm Corporation Yhdysvaltojen Delawarissa lakkautettiin vuonna 2014	Ei perusteluja	Ei	Ei	Ei maittain	Ei
Veroparatiiseista ei mainita verojalanjälkiselvityksessä; tilinpäätöksen mukaan yrityksellä on kolme kyproslaista tytäryhtiötä ²⁰⁶	Olennaisuusraja yhden miljoonan euron liikevaihto kunkin yksittäisen tytäryhtiön osalta; lisäksi verotaan tietojen luottamuksellisuuteen esimerkiksi asiakastietojen tai hinnoittelun osalta	Kyllä (ei täsmäytystä)	Ei	Ei	Ei
Yhtiö kommentoi, ettei sillä ole toimintaa veroparatiiseissa	Ei kerro rajanneensa tiedonantoa	Ei	Ei	Ei	Ei
Yhtiön mukaan se ei toimi OECD:n määrittelemissä veroparatiiseissa	Ei kerro rajanneensa tiedonantoa	Ei	Ei	Nettoinvestointien euromäärät maittain	Ei
Vuosikertomuksen mukaan toimintaa ei veroparatiiseissa	Ei kerro rajanneensa tiedonantoa	Ei	Ei	Ei	Ei

Vain Suomessa toimivat yhtiöt

Yhtiö (valtion omistusosuus, omistajaohjauksesta vastaava ministeriö)	Raportointikanava	Verosuunnittelun pääperiaatteet (onko verosuunnittelua julkisesti rajattu vastuullisuusnäkökohdista?) ²¹¹	Veronmaksua kuvaavat tunnusluvut (kerrotaanko VNK:n omistajaohjauksen luettelemat tiedot) ja mahdollinen selvitys raportoinnin rajauksesta
Arctia Shipping Oy ²¹² (100%, VNK)	Ei omistajaohjauksen verojalanjälkiraporttia	Ei ole; "Konsernissa verosuunnittelua tehdään välittömässä verotuksessa lainsäädännön puitteissa." ²¹³	Tiedot tilinpäätöksessä
Boreal Kasvinjalostus Oy (60,8%, VNK) ²¹⁴	Yritysvastuuraportissa "verojalanjälki"	Ei ole	Verojalanjälkiselvityksessä vain verot lajeittain, muut tiedot tilinpäätöksessä
Fingrid Oyj ²¹⁵ (53,1 %, VM)	Vuosikertomuksessa "Tuotettu ja jaettu suora taloudellinen lisäarvo" sekä "verojalanjälki"	Tilinpäätöksen mukaan "yhtiö maksaa vuoden 2014 tuloverot vallitsevan verokannan mukaan sellaisenaan, ilman verosuunnittelua"	Verojalanjälkiselvityksessä vain verot lajeittain, muut tiedot tilinpäätöksessä
Kemijoki Oy (50,1%, VNK) ²¹⁶	Vuosikertomuksessa osiossa "Verojalanjälki"	Ei ole	Verojalanjälkiselvityksessä vain verot lajeittain, muut tiedot tilinpäätöksessä
Leijona Catering (100%, VNK) ²¹⁷	Vuosikertomuksessa "Verojalanjälkiselvitys"	Ei ole	Pyydetty tiedot kerrotaan
Meritaito Oy (100%, VNK) ²¹⁸	Yritysvastuuraportti (tarkemmat tiedot tilinpäätöksessä)	Ei ole	Verojalanjälkiselvityksessä vain verot lajeittain, muut tiedot tilinpäätöksessä
Motiva Oy (100%, VNK) ²¹⁹	Tilinpäätöksessä "verojalanjälki", vuoden 2014 tilinpäätös ei ollut yhtiön kotisivuilla ladattavissa, vaan yhtiö lähetti sen pyydettyä	Ei ole	Pyydetty tiedot kerrotaan
Raskone Oy (85,5 %, VNK) ²²⁰	Yritysvastuu raportissa "Taloudellisen vastuun avainluvut", ei pyydettyä verojalanjälkiraporttia	Ei ole	Vastuuraportissa tiedot liikevaihdosta, liike tuloksesta ja kokonaisverokertymästä erittelemättä veroja verolajeittain; muut tiedot tilinpäätöksessä
Suomen Lauttaliikenne Oy, FinFerries (100%, VNK) ²²¹	Vuosikertomuksessa "Verojalanjälki"	Ei harjoita aktiivista verosuunnittelua eikä hyödynnä kansainvälisten ulottuvuuksien mahdollisuuksia verosuunnittelussa ²²²	Verojalanjälkiselvityksessä vain verot lajeittain, muut tiedot tilinpäätöksessä
Suomen Viljava Oy (100%, VNK) ²²³	Ei omistajaohjauksen veroraporttia, yritysraportissa joitakin taloudellisia tunnuslukuja	Ei ole	Yritysvastuuraportissa kerrotaan mm. liikevoitto ja liikevaihto, muttei verotietoja; tilinpäätöksessä muut tiedot
A-Kruunu Oy (100%, YM) ²²⁴	Verojalanjälkiselvitys ei ollut verkkosivuilla mutta sen sai pyydettyä	Ei ole	Verojalanjälkiselvityksessä vain verot lajeittain, muut tiedot tilinpäätöksessä
Alko Oy (100%, STM) ²²⁵	Alkon vuosikertomuksessa/ yhteiskuntavastuuraportissa "Alkon verojalanjälki"	"Alko ei tee verosuunnittelua tai ohjaa varojaan ulkomaisille tileille, vaan maksaa kaikista myydyistä tuotteista ja tuloksesta Suomen lain mukaiset verot"	Verojalanjälkiselvityksessä vain verot lajeittain, muut tiedot tilinpäätöksessä
CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy (100%, OKM) ²²⁶	Ei erillistä veroraporttia; yritysraportissa "taloudellisen toiminnan tunnusluvut"	Ei ole	Vain tilinpäätöksessä tiedot
Finavia Oyj (100%, LVM) ²²⁷	Vuosikertomuksessa "Finavia veronmaksajana"	Ei ole	Pyydetty vähimmäistiedot kerrotaan
Finnpilot Pilotage Oy (100%, LVM) ²²⁸	Vuosikertomuksessa "Verojalanjälki", jossa linkki taulukoiuihin "yhteiskuntavastuun tunnuslukuihin"	Ei ole; "verosuunnittelua voidaan tehdä käytönmäisyyden poistojen osalta elinkeinoverolain sallimissa puitteissa" tavoitteena "tasata verotettavan tulon määrää eri tilikausina"	Pyydetty vähimmäistiedot kerrotaan
Finnvera Oyj (100%, TEM) ²²⁹	Ei verojalanjälkiselvitystä	Ei ole	Vain tilinpäätöksessä tiedot; Finnvera kommentoi ettei sillä ole liiketoimintayksiköitä eikä omaa pysyvää toimintaa Suomen ulkopuolella lukuun ottamatta Pietarissa sijaitsevaa yhden henkilön edustajistoa ²³⁰
Governia Oy (100 %, VNK) ²³¹	Yritysvastuuraportissa "Taloudellinen vastuu" ja "Verojalanjälki"	Governian mukaan konserniyhtiöt maksavat lakisäätöiset verot siihen maahan, johon ne liiketoiminnan perusteella kuuluu maksaa; liiketoiminnasta riippumattomasti, kansainvälistä ulottuvuutta hyödyntävää verosuunnittelua verojen minimointiin ei hyödynnetä, konserniyhtiöillä ei ole verosuunnitteluun liittyviä kytkentöjä veroparatiiseihin; konserniavustuksia ei ole käytetty eikä konserniyhtiöiden välillä muutenkaan tehdä tulosjärjestelyitä; verosuunnittelua tehdään lähinnä verovähennyskelpoisten tilinpäätössiirtojen ja -varausten puitteissa; vuosikertomuksen mukaan yhtiö toimii vain Suomessa ja kaikki verot maksettiin vuonna 2014 Suomeen	Pyydetty tiedot kerrotaan ²³²
Hansel Oy (100%, VM) ²³³	Vuosikertomuksen vastuullisuusraportissa "Säästöjä yhteiskunnalle", jossa "Verojalanjälki"	Ei ole	Verojalanjälkiselvityksessä verot verolajeittain sekä se ettei yhtiö ole saanut julkisia tukia; muut tiedot tilinpäätöksessä

Yhtiö (valtion omistusosuus, omistajaohjauksesta vastaava ministeriö)	Raportointikanava	Verosuunnittelun pääperiaatteet (onko verosuunnittelua julkisesti rajattu vastuullisuusnäkökohdista?)	Veronmaksua kuvaavat tunnusluvut (kerrotaanko VNK:n omistajaohjauksen luettelemat tiedot) ja mahdollinen selvitys raportoinnin rajauksesta
HAUS Kehittämiskeskus Oy (100%, VM) ²³⁴	Ei erillistä veroraporttia; toimintakertomus ei ole ladattavissa netistä	Ei ole	Vain tilinpäätöksessä tiedot
Suomen Erillisverkot Oy (100%, VNK) ²³⁵	Ei omistajaohjauksen veroraporttia, yritysraportissa "maksetut verot"	Ei ole	Yritysvastuuraportissa maksetut verot verolajeittain; muut tiedot tilinpäätöksessä
Suomen Teollisuussijoitus Oy (100%, TEM) ²³⁶	Vuosikertomuksessa "verojalanjälki 2014"	Ei ole; "verostrategiana on tukea liiketoimintaratkaisuja"	Kaikki pyydyt tiedot kerrotaan
Teollisen yhteistyön rahasto Oy Finnfund (90,4%, UM) ²³⁷	Yritysvastuuraportissa "Taloudelliset rahavirrat sidosrymille"	Ei ole	Tilinpäätöksessä ²³⁸
Veikkaus Oy, (100%, OKM) ²³⁹	Vuosikertomuksessa "Verojalanjälki"	Ei ole	Suomeen maksetut verot kerrotaan verolajeittain, muut tiedot tilinpäätöksessä
Yleisradio Oy (100%, LVM) ²⁴⁰	Ei verojalanjälkiraporttia ²⁴¹	Ei ole	Tilinpäätöksessä

* Tiedot perustuvat lähtökohtaisesti yksinomaan valtionyhtiöiden julkaisemiin verojalanjälkiselvityksiin, eikä siinä ole pääsääntöisesti huomioitu mahdollisesti muualla vuosikertomuksessa ja tilinpäätöksessä ilmoitettuja tietoja.

- 189 Olennaisina pidetään tämän selvityksen 7 luvun suosituksissa listattuja tietoja.
- 190 Finnair Oyj, Vuosikertomus 2014, s. 120, saatavilla osoitteessa: http://www.finnairgroup.com/linked/fi/konserni/Finnair_Vuosikertomus_A4_final.pdf
- 191 Finnair kommentoi Finnwatchille, ettei sillä ole palveluksessaan erillistä veroasiantuntijaa tai vero-osastoa, minkä vuoksi raporttiin on vaikea lisätä mitään verosuunnittelusta. Finnair Oyj, Arja Suominen, sähköposti 3.8.2015
- 192 Fortumin vuosikertomus 2014: https://fortumar-2014.studio.crasman.fi/pub/PDF/Fortum_vuosikertomus2014.pdf
- 193 Fortum kommentoi Finnwatchille, että henkilömäärät tai työvoimakustannukset ole sen liiketoiminnan ja tuloksen muodostumisen kuvaamisen kannalta olennaisia, sillä monesti ulkomailla toimintoja ulkoistetaan eikä toiminta ole henkilöintensiivistä. Fortum Oyj, Anna Eskelinen, sähköposti 3.8.2015. Ks. Fortumin veroraportointia koskeva luku 5.5.
- 194 Neste harjoittaa öljyn ja kaasun tuotantoa, öljy-, energia- ja kemianteollisuutta ja kauppaa, kauppamerenkulkua, teknistä suunnittelua sekä edellä mainittuihin liittyvää muuta liiketoimintaa. Nesteen vuosikertomus 2014: http://neste-oil-2014.studio.crasman.fi/pub/pdf/Nostolinkki-PDFt/Neste_Oilin_vuosi_2014_koko.pdf
- 195 Nesteen vuosikertomus: "verosuunnittelumme lähtökohtana ovat liiketoiminnan muutostilanteet ja liiketoimintastrategiamme". Neste kuitenkin kommentoi Finnwatchille, ettei se harjoita aggressiivista verosuunnittelua, joka on lain tarkoituksen tai hengen taikka joidenkin muiden kuin oikeudellisten normien vastaista. Neste, Jyrki Mäki-Kala, sähköposti 3.8.2015
- 196 Altia Oyj harjoittaa mm. alkoholi- ja muiden juomien ja alkoholipohjaisten tuotteiden valmistusta, maahan tuontia ja myyntiä.
- 197 Altia Oyj, 2015, <http://responsibilityreport.altiacorporation.com/fi/vastuullisuus-tyossamme/altia-yhteiskunta/altia-veronmaksajana/> (viitattu 16.6.2015). Altian tilinpäätös 2014 saatiin yhtiöltä pyydettyä, sillä nettisivuilla ollut linkki ei avautunut. Altia Media Desk, sähköposti 17.6.2015
- 198 Gasum Oy harjoittaa maakaasun hankintaa, kuljetusta, jakelua ja myyntiä sekä toimintaa, jolla pyritään lisäämään maakaasun käyttöä. Gasum Oy:n yritysraportti 2014: http://www.gasum.fi/globalassets/pdf/gasum_yvr14.pdf
- 199 Gasum kertoo hankkineensa Ruotsissa ja Norjassa toimivan Skangass-konsernin toukokuussa 2014 ja myyneensä Gasum Eestin syyskuussa 2014.
- 200 Nordic Morning Oy tuottaa muun muassa viestintäalan tuotteita ja palveluita. Nordic Morning Oy, Yritysvastuu, Taloudellinen vastuu, <http://reporting.nordicmorning.com/fi/yritysvastuu/taloudellinen-vastuu.html> (viitattu 15.6.2015), sekä tilinpäätös 2014: http://www.nordicmorning.fi/media/annual_and_interim_reports/2014/nordic-morning-oyj_tilinpaaotos_2014_fi-.pdf
- 201 Nordic Morning Oy, Kati Niemelä, sähköposti 15.6.2015
- 202 Syyksi vähäisiin tuloveroihin yhtiö kertoo sekä Suomessa että Ruotsissa aikaisempina vuosina vahvistetut verotappiot, joita oli tilikauden 2014 lopussa 17,8 miljoonaa euroa. Laskennallisia verosaamia oli vuoden lopussa 0,1 milj. euroa ja laskennallisia verovelkoja 0,7 milj. euroa (0,8 milj. euroa). Varovaisuuden periaatetta noudattaen konserni ei ole kirjannut laskennallisia verosaamia aiemmilta verovuosilta vahvistetuista tappioista.
- 203 Puolustusvälineiteollisuuden ja muun puolustusvalmiuden ylläpitämistä palvelevan tuotannon sekä niihin liittyvän tai niiden yhteyteen soveltuvan liiketoiminnan harjoittaminen. Patria, Verojalanjälki <http://patria.fi/fi/patria/talous/verojalanjalki> (viitattu 15.6.2015), Patrian vuosikertomus 2014, http://188.165.139.234/sites/default/files/file_attachments/patria_vk2014_fi_210x297mm_250315.pdf
- 204 Posti Group Oyj hoitaa konsernin emoyhtiönä konserniin kuuluvien posti- ja viestinvälitystoimintaa, palvelu- ja informaatiologiikkatoimintaa, maksuliikenne- ja luottolaitostoimintaa, kiinteistöliiketoimintaa ja muuta näihin liittyvää tai niitä tukevaa liiketoimintaa. Posti Group Oyj:n vuosikertomus 2014: http://annual-report2014.posti.com/filebank/1447-Posti_Vuosikertomus_2014.pdf

- 205 "Konsernin kaikki yhtiöt ovat sitoutuneet toimimaan vastuullisesti ja täyttämään kaikki kussakin maassa voimassa olevassa lainsäädännössä asetetut veloitteet ja vaatimukset. - - - Konsernin pitkän aikavälin tavoitteena on varmistaa, että konsernin efektiivinen veroaste on samalla tasolla kuin Suomessa kulloinkin voimassaoleva yrityksen tuloverokanta. Posti ei harjoita verosuunnittelua, jonka tarkoituksena olisi keinoitekoisesti vähentää konsernin verotettavaa tuloa. Konserni toimii veroasioissa lainsäädännön ja oikeuskäytännön puitteissa suunnitellessaan yhtiöiden verotettavaa tuloa. Tämänkaltaisia asioita voivat olla esimerkiksi tytäryhtiöön kertyneiden verotappioiden hyödyntäminen tai konserniavustusten antaminen." Ibid.
- 206 Ks. yhtiön kommentit Finnwatchille Kyproslaisista tytäryhtiöistä, luku 5.6
- 207 Suomen Rahapajan toimiala on metallirahan, metallirahaan rinnastettavien muiden maksuvälineiden, rahakkeiden, mitalien, kunnia- ja arvomerkkien tms. tuotteiden valmistaminen ja markkinointi, väri- ja arvometallien jalostaminen puolivalmisteiksi ja valmiiksi tuotteiksi, arvometallien kauppa, metallianalyysipalvelujen tuottaminen ja rahajärjestelmien suunnittelu sekä muu niihin liittyvä toiminta. Suomen Rahapaja -konsernin vuosikertomus 2014: <http://www.suomenrahapaja.fi/Pdf-tiedostot%20suomi/Rahapajan%20vuosikertomus%202014%20-%20kertomusosa%20-%20suomi%202.pdf>
- 208 Vapo Oy:n toimialana on harjoittaa turveteollisuutta, mekaanista metsäteollisuutta, energian, kasvualustojen ja turvejalosteiden tuotantoa ja kaupaa sekä edellä mainittuihin ja viherrakentamiseen sekä ympäristön suojelemaan liittyvää vuokraus-, leasing- ja muuta liiketoimintaa. Vapo Oy:n vuosikertomus 1.5.2014– 30.4.2015: http://www.vapo.fi/filebank/2274-Vapo_230615_fi.pdf, ja yritysraportti 2014: http://www.vapo.fi/filebank/2258-14754_VAPO_yritysvastuuraportti_Final_120615.pdf
- 209 Aktiivisen verosuunnittelun tavoitteena on verolainsäädännön noudattaminen konsernin kannalta tehokkaimmalla mahdollisella tavalla. Ainoa verosuunnittelua rajaava linjaus on, ettei Vapo toimi OECD:n määrittelemissä veroparatiisivaltioissa.
- 210 VR Yhtymän perustoimialana on henkilöliikenne rautateillä ja autoilla, tavaraliikenne rautateillä ja autoilla ja muut logistiikkapalvelut sekä ratojen ja infran suunnittelu, rakentaminen ja kunnossapito. Verojalanjälki on vuosikertomusta laajemmin esitelty yhtiön nettisivuilla taloudellisen vastuullisuuden välilehdellä: <http://www.vrgroup.fi/vr/vrgroup/vastuullisuus/talous/> (viitattu 15.6.2015)
- 211 On huomattava, että osa valtionyhtiöistä toimii ja niillä on tytäryhtiöitä ja kiinteitä toimipaikkoja vain Suomessa ja että osa valtionyhtiöistä on kokonaan tai osittain vapautettu tuloverosta tuloverolain (1535/1992) 20 §:n nojalla. Kotimaassa toimivat yhtiöt on koottu taulukon loppuun.
- 212 Arctia Shipping Oy:n toimialana on jäänmurtopalvelujen, monitoimialusten erikoispalvelujen ja yhteysalusliikennepalvelujen tuottaminen sekä muu vesiliikennettä palveleva toiminta Suomessa ja ulkomailla. Lisäksi osakeyhtiö harjoittaa alusten hoitopalvelu- ja rahtaustoimintaa kotimaassa ja ulkomailla. Arctian vuosikertomus 2014: http://www.arctia.fi/files/arctia_shipping_VSK_www_v03.pdf
- 213 "Koska kaikki konsernin yhtiöt ovat suomalaisia, periaatteena on, että tytäryhtiöiden veromäärä minimoidaan ja verojen maksu allokoidaan emoyhtiöön. Tätä varten on tehty mahdollisuuksien mukaan suunnitelman mukaisten poistojen ylittäviä poistoja ja käytetty konserniavustuksia." Ibid.
- 214 Boreal Kasvinjalostus Oy:n toimialana on pelto-kasvilajikkeiden jalostaminen ja markkinoiminen. Boreal Kasvinjalostus Oy:n yritysraportti 31.12.2014: http://www.boreal.fi/media/Yritysvastuuraportti_2014-ID-12022.pdf
- 215 Fingrid Oy:n toimialana on harjoittaa sähkömarkkinain mukaista kantaverkkotoimintaa ja huolehtia siihen liittyvästä järjestelmävastuusta. Fingridin toimintakertomus 2014, http://annualreport.fingrid.fi/fi/2014/corporate_resp/Pages/default.aspx (viitattu 9.6.2015)
- 216 Kemijoki Oy tuottaa sähköä vesivoimalla Suomessa sekä harjoittaa siihen liittyvää liiketoimintaa. Kemijoki Oy:n vuosikertomus 2014: <http://www.kemijoki.fi/media/liitteet/vuosikertomukset/kemijoki-2014-vuosikertomus.pdf>
- 217 Leijona Catering Oy tuottaa ravitsemispalveluja. Vuosikertomus 2014: http://www.leijonacatering.fi/tiedostot/LeijonaCatering_vuosikertomus_214.pdf
- 218 Meritaito Oy:n toimialana on vesiväylien hoito, karnavien käyttö ja kunnossapito, ympäristövahinkojen ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyvät tehtävät, vesirakentaminen, suunnitteluja asiantuntijapalvelut, merenmittaus sekä muut vesiväyliin ja vesirakentamiseen liittyvät tehtävät. Meritaito Oy, Yhteiskuntavastuuraportti 2014: http://www.meritaito.fi/www/fi/ajankohtaista/Yhteiskuntavastuuraportti_2014.pdf
- 219 Motiva Oy:n toimiala on energiansäästöön ja uusiutuvien energialähteiden käytönedistämiseen liittyvien konsultointi-, tiedotus- ja koulutuspalveluiden tuottaminen sekä kansallinen ja kansainvälinen projektitoiminta. Motivan tilinpäätös 31.12.2014, Motiva Oy, Pirjo Jacobsson, sähköposti 2.7.2015
- 220 Raskone Oy:n toimialana on ajoneuvojen ja työkonien sekä vesikaluston korjaus, huolto ja kauppa sekä muu näihin liittyvä ja sitä tukeva liiketoiminta Suomessa ja ulkomailla. Raskone Oy, Yritysvastuuraportti 2014: http://www.raskone.fi/media/pdf-tiedostot/raskone_yritysvastuuraportti_2014_150412_web_v2.pdf; Raskone Oy, Tasekirja 31.12.2014: <http://www.raskone.fi/media/yritystiedot/tasekirja-2014.pdf>
- 221 Suomen lauttaliikenne Oy:n toimialana on lautta- ja vesiliikenteen palvelut sekä näihin liittyvät tuotteet ja palvelut. Konsernin vuosikertomus 2014: http://www.finferries.fi/media/vuosikertomukset/2014/suomen_lauttaliikenne_oy_vuosikertomus_ja_yritysvastuuraportti_2014.pdf
- 222 "Konserni ottaa liiketoimintaratkaisuihin verovaihtokukset huomioon, muttei harjoita aktiivista verosuunnittelua eikä hyödynnä kansainvälisten ulottuvuuksien mahdollisuuksia verosuunnittelussa. Verojen minimointitavoitteen sijaan verotkaisuut tehdään tarkoituksenmukaisuusperiaatteen ohjaamina." Ibid.
- 223 Suomen Viljava Oy on viljan varastointiin ja käsitteilyyn erikoistunut yritys, jonka varastojen kautta kulkee lähes puolet Suomen kauppiaan tulevasta viljasta. Suomen Viljavan yritysraportti 2014: http://www.suomenviljava.fi/client-data/file/Yritysvastuuraportti_2014.pdf
- 224 A-Kruunu Oy:n toimialana on rakennuttaa, hankkia ja omistaa vuokra-asuntoja sekä vuokrata niitä tavoitteenaan hyvät ja turvalliset asuinolot kohtuullisin kustannuksin. A-Kruunu OY, Elina Kotiranta, sähköposti 27.8.2015
- 225 Alkon vuosikertomus ja yhteiskuntavastuuraportti: <http://vuosikertomus.alko.fi/alkon-tehtava/taloudellinen-vastuu/> (viitattu 25.6.2015)

- 226 CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy:n toimiala on tutkimuksen, opetuksen ja näitä tukevan tietohallinnon tietotekniset palvelut ja muu niihin liittyvä toiminta. CSC Yritysvastuuraportti 2014, <https://www.csc.fi/documents/193263/195386/CSC-yritysvastuuraportti-2014.pdf/a55d06de-3ac8-4cee-9ecb-8d73810bd0d7> (viitattu 30.6.2015)
- 227 Finavian vuosikertomus 2014: http://finavia-reports.studio.finavia.fi/file/dl/i/3JF_g/8Sn_biq7sgcqsY-bkDTnlQ/Finavia-2014-fi-f.pdf
- 228 Finnipilot Pilotage Oy:n tehtävä on alusliikenteen turvallisuuden edistäminen sekä alusliikenteestä ympäristölle aiheutuvien haittojen ehkäiseminen. Finnipilot Pilotage Oy, Vuosiraportti 2014, s. 54–55: http://www.finnipilot.fi/raportti/2014/filebank/353-Finnipilot_Vuosiraportti_2014.pdf
- 229 Finnveran toimialana on muun muassa rahoitustoiminnan harjoittaminen antamalla ja hallinnoimalla luottoja, takuita ja takauksia ja muita vastuusitoumuksia sekä tekemällä pääomasijoituksia. Vuosikertomus ei sisältänyt maakohtaista veroraporttia ja taulukon tiedot pohjautuvat yhtiön sähköpostitse annettuihin tietoihin. Finnvera Oy, Tarja Svarström, sähköposti 1.7.2015. Finnveran vuosikertomukset saatavilla osoitteessa: <https://www.finnvera.fi/Finnvera/Julkaisut/Vuosikertomukset-ja-osavuosikatsaukset> (viitattu 28.8.2015)
- 230 Ibid.
- 231 Governia Oy:n toimialana on omistaa ja hallita kotimaisten ja ulkomaisten yritysten osakkeita ja osuuksia. Yhtiö toimii valtion erityistehtävayhtiönä, jonka vahvaa tasetta voidaan käyttää valtio-omisteisten yhtiöiden kehittämiseen ja omistuksellisiin erityisjärjestelyihin. Governia Oy, Yritysvastuuraportti 2014: http://governia.fi/wp-content/uploads/2015/06/Governia_Yritysvastuuraportti2014.pdf
- 232 Raportin mukaan vuoden 2013 luvut eivät sisällä Cinia Group Oyj:n tietoja, koska yhtiö tulee konsernin vasta loppuvuodesta; myöskään kesällä 2014 myydyin Easy Km Oy:n tiedot eivät sisälly vuoden 2014 lukuihin. Ibid.
- 233 Hansel toimii julkisia hankintoja koskevassa lainsäädännössä tarkoitettuna valtion yhteishankintayksikönä sekä tarjoaa valtion hankintayksiköille asiantuntijapalveluja hankintoihin ja hankintamenettelyihin liittyvissä kysymyksissä. Hansel Oy:n vuosikertomus 2014: http://vuosikertomus2014.hansel.fi/wp-content/uploads/2015/04/Hansel_vuosikertomus_2014.pdf
- 234 HAUS keshittämiskeskuksen toimiala on koulutus-, konsultointi- ja kehittämispalvelut sekä niihin liittyvä liiketoiminta. Kysyttäessä Haus kertoi, että sillä on myös kansainvälistä toimintaa, josta pääosa on Euroopan unionin rahoittamia hallitusten välisiä Twinning-hankkeita ja Suomen Ulkoasiainministeriön rahoittamia kehityshankkeita. HAUS kertoo tulevansa kehittämään yritys vastuuseen liittyvää viestintää. HAUS Kehittämiskeskus Oy, Anneli Temmes, sähköposti 7.7.2015; HAUS Kehittämiskeskus Oy, Tilinpäätös, Tilikausi 1.1.2014-31.12.2014
- 235 Suomen Erillisverkot Oy:n toimialana on julkisen hallinnon viranomaisten käytössä olevien ja yhteiskunnan turvallisuuden varmistamiseen liittyvien tietoliikenneverkkojen sekä muiden turvaverkkojen rakentaminen ja operointi ja siihen liittyvien palveluiden toimittaminen ja alan konsultointi. Yhtiön yritys vastuuraportti 2014: http://www.erillisverkot.fi/public/files/ERVEYrvast2014_26_05_valmis%20-%20Copy.pdf
- 236 Suomen teollisuussijoitus Oy:n toimialana on pääomasijoitustoiminta ja muu sijoitustoiminta. Yhtiön tarkoituksena on edistää erityisesti suomalaista piestä ja keskisuurta yritystoimintaa sekä erityisin perustein suomalaisen teollisuuden rakenteellista uudistumista. Yhtiön vuosikertomus 2014: <http://tesireports.studio.crasman.fi/file/dl/i/7u-RvQ/OSSHAlps-p2wLhISNFvwJjQ/Vuosikertomus-2014.pdf>
- 237 Finnfundin toimialana on edistää kehitysmaiden sekä muiden maiden kanssa käytävän teollisen ja muun taloudellisen yhteistyön muodossa näiden maiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä ohjaamalla henkisiä ja aineellisia voimavaroja näiden maiden teollisen ja muun taloudellisen yritystoiminnan kehittämiseen. Finnfundin vuosikertomus 2014: <http://annualreport.finnfund.fi/2014/materiaalipankki> (viitattu 26.8.2015)
- 238 Finnfund raportoi maksamiensa verojen kokonaismääräksi 0,04 miljoonaa euroa. Verot muodostuvat Keniaan, Kiinaan ja Turkkiin maksetuista lähde- ja leimaveroista. Vuodelle 2014 ei ajoittunut myyntivoittoa. Ibid.
- 239 Veikkaus Oy hatjoittaa urheilu- ja muiden kilpailujen tuloksiin tai arpomiseen perustuvaa veikkaustoimintaa, vedonlyöntiä sekä raha-arpajaistoimintaa. Veikkaus Oy, Verojalanjälki: <http://www.veikkausvuosi2014.fi/fi/vastuullinen-tekija/verojalanjalki/> (viitattu 25.6.2015)
- 240 Yleisradio Oy:n tehtävänä on julkisen palvelun yleisradiotoiminnan harjoittaminen. Yleisradion tasekirja 2014: <https://drive.google.com/file/d/0B-v6fV6ewetZVTBxNGJZQTFDNEO/view> (viitattu 28.8.2015)
- 241 Yleisradion mukaan verojalanjälkiraportointi voi olla ajankohtainen Ylelle aikaisintaan keväällä 2016 tilinpäätöksen yhteydessä. Ylestä kerrottiin, että verojalanjäljestä kertominen on ollut tiedossa, mutta LVM ei ole ohjeistanut siitä Yleä. Yleisradio Oy, Tanja Rasila, sähköposti 26.6.2015

6. Johtopäätökset

Hallituksen kansainvälisessä veronkierron vastaisessa toimintaohjelmassa valtion enemmistöomisteiset yhtiöt veloitettiin raportoimaan taloudelliset tunnuslukunsa maakohtaisesti sen arvioimiseksi, näyttävätkö kansainvälisesti toimivat valtionyhtiöt tuloksensa ja maksavatko ne veronsa niihin maihin, joissa niillä on toimintaa.²⁴² Valtioneuvoston kanslian omistajaohjauksen laatima raportointiohjeistus on kuitenkin epäselvä, raportoitavien tietojen suhteen liian suppea ja antaa liian vapaat kädet yrityksille päättää, mitä tietoja ne raportoivat maakohtaisesti. Ohjeistuksessa mainitut perusteet raportoinnin joustavuudelle ja sen rajoittamiselle eivät ole kestäviä.

Julkisia raportteja tehtiin nyt ensimmäistä kertaa tiukalla aikataululla, minkä vuoksi on jossain määrin ymmärrettävää, ettei raportointivaatimusta ole asetettu heti niin tiukaksi kuin on välttämätöntä²⁴³. Ajatukseen siitä, että yhtiöiden annettaisiin itse etsiä parhaita käytäntöjä veroraportoinnin toteuttamiseksi, on kuitenkin syytä suhtautua epäillen. Yhtiöt eivät tarttuneet tarjottuun viestikapulaan,

vaan ohjeistuksen porsaanreiät on hyödynnetty ja raporteissa on menty sieltä, missä aita on matalin. Raporteista puuttuu juuri niitä tietoja, jotka ovat välttämättömiä veronmaksun vastuullisuuden arvioimiseksi, ja useimmat raportit muistuttavat ”viherpesua”. Vain muutama sellainen valtionyhtiö, jolla ei ole merkittävää kansainvälistä liiketoimintaa ja yhtiöitä veroparatiiseissa, raportoi maakohtaiset verotietonsa kattavasti. Positiivista on se, että valtionyhtiöt julkaisivat nyt enemmän maakohtaisia tietoja kuin koskaan aiemmin.

Selvityksen perusteella on selvää, että on kehitettävä sitova, riittävän kattava ja yksiselitteinen maakohtaisen raportoinnin malli valtioenemmistöisten yhtiöiden ja myöhemmin myös muiden suurten kansainvälisesti toimivien yhtiöiden käyttöön niiden toimialaan katsomatta. Tarkempaa ohjeistusta ja standardia haluaa ainakin osa valtionyhtiöistä. Esimerkiksi Finnairin mukaan tämä palvelisi sekä raporttien laatijoita että lukijoita, minkä vuoksi se toivoi Finnwatchilta avausta raportoinnin yhtenäistämiseksi. Tähän toiveeseen vastataan tämän raportin suosituksissa.²⁴⁴

242 Toimintaohjelmassa tavoite on lyhyesti muotoiltuna ”tulon näyttäminen ”oikeassa” valtiossa”. Hallituksen kansainvälisen veronkierron vastainen toimintaohjelma, 2014, <http://vm.fi/documents/10623/1326184/Hallituksen+kansainv%C3%A4lisen+veronkierron+vastainen+toimintaohjelma+12032014+ilmoitus+eduskunnalle/d0a1dadd-3753-4aab-b003-8da707c87613> (viitattu 27.5.2015). Ks. tätä tarkoitusta täsmentävän silloisen kehitysministeri Paateron blogi: <http://sirpa-paatero.net/ajatuksia-ministeriajasta-ja-omistajaohjauksesta/> (viitattu 13.8.2015)

243 VNK:n omistajaohjauksen alaisilta yhtiöiltä oli kuitenkin pyydetty jo kahtena aiempana vuotena maakohtaisia verotietoja, mutta niitä ei tarvinnut julkaista.

244 Finnair Oyj, Arja Suominen, sähköposti 3.8.2015

7. Suositukset

SUOSITUS SUURILLE YRITYKSILLE

- Kaikkien kansainvälisesti toimivien suurten yritysten ja yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tulee niiden toimialaan katso-matta raportoida maksamansa verot ja muut taloudelliset tunnusluvut siinä laajuudessa kuin on tarpeen yrityksen veronmaksun vas-tuullisuuden arvioimiseksi. Vastuullisuus tarkoittaa, että yritys maksaa verot niihin maihin ja alueisiin, joissa yrityksen tulon muodostava taloudellinen toiminta, arvon-lisäys ja työ tosiasiallisesti tapahtuu.
- Emoyhtiön on kerrottava oikeudenkäyt-töalueet, joissa yrityksellä on toimintaa (mikä tahansa oikeudenkäyttöalue, jossa yrityksellä on verotuksellisesti tytäryhtiö tai kiinteä toi-mipaikka), ja annettava kunkin alueen osalta ensivaiheessa konsolidoidusti vähintään seu-raavat tilikautta koskevat tiedot:
 - a) oikeudenkäyttöalueella olevien konsernin tytäryhtiöiden ja kiinteiden toimipaikkojen nimet ja toiminnan luonne;
 - b) liikevaihto/myynnit (etuyhteydessä olevien ja kolmansien osapuolten kesken jaettuna);
 - c) ostot (etuyhteydessä olevien ja kolman-sien osapuolten kesken jaettuna);
 - d) palkatun henkilöstön lukumäärä kokopäi-vätyötä vastaavana ja henkilöstökulut;
 - e) rahoituskulut (etuyhteydessä olevien ja kolmansien osapuolten kesken jaettuna);
 - f) tulos (tai tappio) ennen veroja (ja lisäksi kertyneet voittovarajat);
 - g) maksetut ja suoriteperusteisesti kertyneet verot (eriteltävä siis yrityksen tosiasias-sa kuluneena tilikautena maksamat tuloverot selityksineen);
 - h) oma pääoma;
 - i) aineellisen käyttöomaisuuden ja koko varallisuuden arvo (brutto ja netto);
 - j) saadut valtiontuet.

Lisäksi yhtiön tulee kertoa koko konsernin efektiivinen tuloveroaste usealta tilikaudelta

ja tehdä sitä koskevat täsmäytykset konsernin todellisuudessa maksamien tuloverojen määrän arvioimiseksi.

Konsolidoitujen tietojen lisäksi yhtiön on jul-kistettava konserniyhtiökohtaiset tilinpäätös-tiedot kustakin maasta.

- Maakohtaisten veroraportin tulee olla julki-nen. Tiedot on hyvä olla saatavilla myös avoi-mena datana, jotta niitä on helppo muokata ja käyttää analyysin pohjana. Raportti tulee antaa tilinpäätöksen liitetiedostona ja kaik-kien tietojen tulee olla helposti löydettä-vissä yhdestä paikasta selkeästi otsikoituna, yhtenä kokonaisuutena. Raportit tulee laatia loogisen kaavan mukaan, jotta tunnuslukuja on helppo lukea, analysoida ja vertailla.
- Tiedot on syytä raportoida myös viimeksi kulunutta tilikautta edeltäviltä useammalta tilikaudelta, jotta veronmaksusta saadaan totuudenmukainen kuva pidemmällä aikavä-lillä. Näin yksittäiseen tilikauteen vaikuttavat heilahdukset tulevat huomioiduiksi.
- Annettujen maakohtaisten tietojen tulee olla kolmannen riippumattoman osapuolen varmentamia.
- Tiedot tulee raportoida erityisen tarkasti, yhtiökohtaisesti ja ilman poikkeuksia vero-paratiisien osalta ja selvittää syyt sille, miksi yritys hyödyntää veroparatiiseja toiminnas-saan. Veroparatiisien osalta tulee noudattaa laajaa määritelmää haitallista verokilpailua käyvistä ja hyvän verohallintotavan vastai-sista maista eikä siinä tule tukeutua liian sup-peiisiin OECD:n tai EU:n komission mustiin listoihin²⁴⁵.

245 Tax Justice Network julkaisee listaa rahoitussalaisuus-alueista, viimeisin päivitys on vuodelta 2013 <http://www.financialsecrecyindex.com/introduction/fsi-2013-results> (viitattu 24.8.2015); Finnwatch on julkai-suissaan käyttänyt pohjana yhdysvaltalaisen National Bureau of Economic Research (NBER) -tutkimuslai-toksen listausta veroparatiiseista, jota on täydennetty Alankomailla ja Belgiassa. National Bureau of Economic Research & Hines, J.R., 2005, Do Tax Havens Flourish?, saatavilla osoitteessa: www.nber.org/chapters/c0165.pdf (viitattu 19.9.2014); Finnwatch, 2014, Messinkilaa-tojen valtakunta, Pöytälaatikkoyhtiöiden rooli suoma-laisyriyten toiminnassa, saatavilla osoitteessa: http://www.finnwatch.org/images/pdf/vero_final.pdf

- Lisäksi veroraportin yhteydessä tulee kertoa yrityksen verostrategia ja verosuunnitelun pääperiaatteet. Yrityksen tulee sitoutua maksamaan verot niihin maihin ja alueisiin, joissa yrityksen tulon muodostava taloudellinen toiminta, arvonlisäys ja työ tosiasiallisesti tapahtuu.
- Sijoittajien ja erityisesti Finnfundin kaltaisten kehitysrahoittajien tulee edellyttää sijoitustensa ehtona sijoitusrahastoilta ja sijoitusten kohteena olevilta yrityksiltä veronmaksua koskevaa vastuullisuussitoumusta ja julkista maakohtaista raportointia.

SUOSITUKSET VALTION OMISTAJAOHJAUSYKSIKÖILLE

- Valtion omistajaohjausyksiköiden tulee yhdessä laatia kaikkia valtionyhtiöitä koskeva maakohtaisen raportoinnin ohjeistus tässä raportissa annettujen suositusten pohjalta. Vain näin ohjeistus saadaan vastaamaan valtio-omistajan kansainvälisen veronkierronvastaisessa ohjelmassa asettamaa tavoitetta siitä, että ”veroparatiisit saadaan hallintaan ja yritykset näyttävät tulon oikeassa valtiossa”.
- Seuraavassa omistajaohjauksen vuosikertomuksessa tulee tehdä kooste valtionyhtiöiden toiminnasta veroparatiiseissa, liikevaihtoa sekä veronmaksua kuvaavista tunnusluvuihin ja yhtiöiden perusteluista veroparatiiseissa toimimiselle.
- Omistajaohjauksen tulee tehdä selkoa havaitsemistaan raportoinnin puutteista yhtiökohtaisesti ja puuttua ongelmiin avoimesti ja kohdennetusti.
- Kehitysrahoittaja Finnfundille tulee laatia tämän selvityksen pohjalta uusi ohjeistus sen varmistamiseksi, että sen sijoitukset ovat jatkossa läpinäkyviä ja niissä huomioidaan myös verovastuullisuus.

SUOSITUKSET POLIITTISILLE PÄÄTTÄJILLE

- Maakohtainen raportointi tulee säätää pakolliseksi kaikille suurille monikansallisille yrityksille sekä yleisen edun kannalta merkittävillä yrityksillä.
- Suomen tulee kehittää maakohtaista veroraportointia edellä mainittujen suositusten pohjalta.
- Verohallinnon resursseja on lisättävä julkistettavien maakohtaisten veroraporttien seuraamiseksi ja analysoimiseksi.
- Suomen tulee toimia aktiivisesti EU:ssa maakohtaisen raportointivelvoitteen säätämiseksi kaikille EU:ssa toimiville suurille yrityksille.

SUOSITUKSET KANSALAISILLE

- Yrityksiltä tulee vaatia tietoja niiden veronmaksusta ja sen vastuullisuudesta. Kuluttajien kannattaa suosia yrityksiä, jotka toimivat läpinäkyvästi ja ottavat veronmaksun vakavasti vastuukysymyksenä.
- Omalle pankille, työeläkevakuutuksen ottaneelle työnantajalle sekä työeläkelaitokselle tai muulle yrityksiä rahoittavalle sijoituspalveluntarjoajalle on hyvä antaa palautetta, jotta ne edistäisivät sijoituskumppaneidensa sekä sijoituskohteinaan olevien yritysten toiminnan taloudellista avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä vastuullista veronmaksua ja maksaisivat myös itse veronsa vastuullisesti.
- Päättäjiltä tulee vaatia verovastuullisuutta edistäviä toimia ja sääntelyä. Esimerkiksi oman kunnan päättäjiltä voi kysyä, huomioiko kunta yhteisillä varoilla tehtävissä hankinnoissa tarjouskilpailuun osallistuvien verovastuullisuuden.
- Verotuksen vastuukysymyksiä voi seurata Finnwatchin Facebook-sivulla tai Twitterissä ja jakaa sitä kautta tärkeää tietoa yrittäjävastuusta läheisille. Myös useat muut kansalaisjärjestöt seuraavat verokysymyksiä, ja lisää toimintamahdollisuuksia voi kysyä esimerkiksi Eetistä, Attacista tai Kepan Globbareista.

Kirjallisuuslähteet

- ActionAid, 2015, An Extractive Affair , How one Australian mining company's tax dealings are costing the world's poorest country millions, saatavilla osoitteessa: http://www.actionaid.org/sites/files/actionaid/malawi_tax_report_updated_table_16_june.pdf
- Eurodad, 2014, A private affair Shining a light on the shadowy institutions giving public support to private companies and taking over the development agenda, saatavilla osoitteessa: <http://www.eurodad.org/files/pdf/53be474b0aefa.pdf>
- Eurodad, A proposal for Country by Country Reporting in the European Union (DRAFT), Christian Hallum, sähköposti 8.5.2015
- EU:n komission toimintasuunnitelma veroposten ja veronkierron torjunnan tehostamiseksi,
- EU:n komission suositus aggressiivisesta verosuunnittelusta,
- European Commission, Combatting corporate tax avoidance: Commission presents Tax Transparency, 18.3.2015, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-4609_en.htm
- Euroopan komissio, Komission toimintasuunnitelma oikeudenmukaisempaa ja tehokkaampaa yhtiöverotusta varten EU:ssa, 17.6.2015, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5188_fi.htm (viitattu 10.8.2015)
- European Parliament, Amendments adopted by the European Parliament on 8 July 2015 on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council amending Directive 2007/36/EC as regards the encouragement of long-term shareholder engagement and Directive 2013/34/EU as regards certain elements of the corporate governance statement (COM(2014)0213 – C7-0147/2014 – 2014/0121(COD))1, 8.7.2015, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2015-0257+0+DOC+PDF+V0//EN> (viitattu 10.8.2015)
- Finnwatch, 2014, Messinkilaattojen valtakunta, Pöytälaatikkoyhtiöiden rooli suomalaisyritysten toiminnassa, saatavilla osoitteessa: http://www.finnwatch.org/images/pdf/vero_final.pdf
- Finnwatch 2014, Rikkinäinen veropalapeli, Oikeudenmukaisuuden toteutuminen Suomen solmimissa verosopimuksissa, saatavilla osoitteessa: <http://www.finnwatch.org/images/pdf/verosopimukset5.pdf>
- Global Impact Investing Network, About Impact Investing, <http://www.thegiin.org/cgi-bin/iowa/resources/about/index.html>
- Global Reporting Initiative, G4, Sustainability Reporting Guidelines, saatavilla osoitteessa: <https://www.globalreporting.org/resource/library/GRIG4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf>
- Hallituksen kansainvälisen veronkierron vastainen toimintaohjelma, 2014, <http://vm.fi/documents/10623/1326184/Hallituksen+kansainvalisen+veronkierron+vastainen+toimintaohjelma+12032014+ilmoitus+eduskunnalle/d0a1dadd-3753-4aab-b003-8da707c87613> (viitattu 27.5.2015)
- Hallituksen vuosikertomus 2013, Osa 1/4: Hallituksen vaikuttavuusselvitys, saatavilla osoitteessa: <http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/416211/vuosikertomus2013-osa1.pdf/cc6bbf10-5a3c-4013-bda6-52548b3209a7>
- Helminen, M., 2013, Kansainvälinen tuloverotus
- HM Revenue & Customs, 2015, Country-by-country reporting, saatavilla osoitteessa: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/385161/TIIN_2150.pdf
- IFRS, Pacter, P., 2015, IFRS as global standards: a pocket guide, saatavilla osoitteessa: <http://www.ifrs.org/Use-around-the-world/Documents/IFRS-as-global-standards-Pocket-Guide-April-2015.PDF>

- Kauppalehti, 20.10.2014, Outotec huolestui Paateron käskykirjeestä, <http://www.kauppalehti.fi/uutiset/outotec-huolestui-paateron-kaskykirjeesta/HYg3tD4d> (viitattu 12.8.2015)
- National Bureau of Economic Research NBER, Do Tax Havens Flourish?, 2005, saatavilla osoitteessa: www.nber.org/chapters/c0165.pdf
- OECD/G20, 2015, Base Erosion and Profit Shifting Project, Action 13: Country-by-Country Reporting Implementation Package, saatavilla osoitteessa: <http://www.oecd.org/ctp/transfer-pricing/beps-action-13-country-by-country-reporting-implementation-package.pdf>
- OECD, Global Forum on Transparency and Exchange on Information for Tax Purposes, Phase 1 and phase 2, Reviews (as of August 2015), saatavilla osoitteessa: <http://www.oecd.org/tax/transparency/GFratings.pdf>
- OECD, Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issues, 1998, saatavilla osoitteessa: <http://www.oecd.org/tax/transparency/44430243.pdf>
- OECD, List of Unco-operative Tax Havens, <http://www.oecd.org/countries/monaco/listofunco-operativetaxhavens.htm> (viitattu 3.8.2015)
- Paatero, S., Etusivu/Blogi, Verot raportoitava huolella, <http://sirpapaatero.net/verot-raportoitava-huolella/> (viitattu 21.5.2015)
- Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma, saatavilla osoitteessa: <http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/147449/Kataisen+hallituksen+ohjelma/81f1c20f-e353-47a8-8b8f-52ead83e5f1a> (viitattu 18.8.2015)
- Reuters, 23.4.2014, CEOs back country-by-country tax reporting – survey, <http://uk.reuters.com/article/2014/04/23/uk-tax-companies-idUKBREA3M18I20140423> (viitattu 1.6.2015)
- Suomen hallitusohjelma 2015, Ratkaisujen Suomi, Neuvottelutulos strategisesta hallitusohjelmasta, saatavilla osoitteessa: http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Hallitusohjelma_27052015.pdf/75d94d8d-15c9-405a-8a9b-eca4987b635e
- Tax Justice Network, Country by Country Reporting, <http://www.taxjustice.net/topics/corporate-tax/country-by-country/> (viitattu 28.8.2015)
- Tax Justice Network, 2015, Country-by-Country Reporting, Accounting for globalisation locally, saatavilla osoitteessa: <http://www.taxresearch.org.uk/Documents/CBC2012.pdf>
- Tax Justice Network & Co, 2015, Why Public Country-by-Country Reporting for Large Multinationals is a Must, saatavilla osoitteessa: <http://www.taxresearch.org.uk/Blog/wp-content/uploads/2015/05/CBCRQA4-15.pdf>
- Tax Justice Network, Financial Secrecy Index - 2013 Results, <http://www.financialsecrecyindex.com/introduction/fsi-2013-results> (viitattu 3.7.2015)
- Työ- ja elinkeinoministeriö, 2015, Verojälkiraportointi, Epävirallisen työryhmän muistio, saatavilla osoitteessa: https://www.tem.fi/files/43367/TEMrap_48_2015_web_18062015.pdf
- Ulkoasiainministeriö, muistio 14.12.2012, Finnfundin kehityspoliittinen erityistehtävä sekä omistaja- ja kehityspoliittiset tavoitteet vuodelle 2013
- Ulkoasiainministeriö, Suomen kehityspoliittinen toimenpideohjelma 2012, <http://www.formin.fi/public/default.aspx?contentid=241944> (viitattu 28.8.2015)
- Valtioneuvoston kanslia, Omistajaohjaus, 1.10.2014, Ohjeistus valtion enemmistöomisteisille yhtiöille maakohtaiseen verojen raportointiin, saatavilla osoitteessa: http://www.kepa.fi/tiedostot/ohjeistus_verojen_raportointiin_skannattu.pdf

Valtion omistajaohjaus, Vuosikertomus 2014, saatavilla osoitteessa: http://vnk.fi/documents/10616/358621/2014_00+vuosikertomus_suo.pdf/d7738836-5690-4125-88ac-fdc67cd5d0db

Valtioneuvoston kanslia, Valtion omistusosuudet ja eduskuntavaltuudet 18.8.2015, <http://vnk.fi/omo/eduskuntavaltuudet> (viitattu 28.8.2015)

Villa, S. & Co, Yritysoikeus, WSOY:n sarja Oikeuden perusteokset

Yhdistyneiden kansakuntien "suojele – kunnioita – korjaa" -kehyksen täytäntöönpano, epävirallinen suomenkielinen käännös, toimintaperiaate I.B.4, saatavilla osoitteessa: https://www.tem.fi/files/37713/TEM-rap_36_2013_web_30.1.2014.pdf

Yle, MOT, 8.4.2013, Postia veroparatiisista: käsikirjoitus, <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/04/08/postia-veroparatiisista-kasikirjoitus> (viitattu 25.8.2015)

Säädökset

Kirjanpitolaki 1336/1997

Kirjanpitoasetus 1339/1997

Laki luottolaitostoiminnasta 610/2014

Laki Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy -nimisestä osakeyhtiöstä 291/1979

Laki valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta 1368/2007

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion yhtiö-omistuksesta ja omistajaohjauksesta HE 25/2007 v.p.

Muuta kuin taloudellista tietoa koskeva direktiivi 2014/95/EU

Tilinpäätösdirektiivi 2013/34/EU

CRD IV eli vakavaraisuusdirektiivi 2013/36/EU

Avoimuusdirektiivi 2004/109/EY

* Linkit valtioneemmistöisten yhtiöiden vuosikertomuksiin löytyvät luvun 5.8 taulukon lopusta

Finnwatch ry
Malminrinne 1B, 2.krs
00180 Helsinki
info@finnwatch.org
www.finnwatch.org
[@Finnwatch1](https://www.instagram.com/Finnwatch1)